תלמוד בבלי · סדר מועד

מגילה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגילה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגילה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 9
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 12
דף ה: 14
דף ו. 15
דף ו: 17
דף ז. 19
דף ז: 21
דף ח. 23
דף ח: 24
דף ט. 25
דף ט: 26
דף י. 27
דף י: 28
דף יא. 31
דף יא: 33
דף יב. 34
דף יב: 36
דף יג. 38
דף יג: 40
דף יד. 42
דף יד: 43
דף טו. 45
דף טו: 47
דף טז. 49
דף טז: 51
דף יז. 53
דף יז: 54
דף יח. 56
דף יח: 58
דף יט. 59
דף יט: 61
דף כ. 62
דף כ: 63
דף כא. 64
דף כא: 66
דף כב. 67
דף כב: 69
דף כג. 70
דף כג: 71
דף כד. 73
דף כד: 74
דף כה. 75
דף כה: 77
דף כו. 78
דף כו: 79
דף כז. 81
דף כז: 83
דף כח. 84
דף כח: 86
דף כט. 88
דף כט: 90
דף ל. 92
דף ל: 93
דף לא. 94
דף לא: 95
דף לב. 97

דף ב.

מְגִילָּה נִקְרֵאת בְּאַחַד עָשָׂר, בִּשְׁנַיִם עָשָׂר, בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. לֹא פָּחוֹת, וְלֹא יוֹתֵר. כְּרַכִּין הַמּוּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן — קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת — קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֶלָּא שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה.

כֵּיצַד: חָל לִהְיוֹת אַרְבָּעָה עָשָׂר בַּשֵּׁנִי — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת בַּשְּׁלִישִׁי אוֹ בָּרְבִיעִי — כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר.

חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִשִּׁי — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת — כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם.

חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת — כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר.

גְּמָ' מְגִילָּה נִקְרֵאת בְּאַחַד עָשָׂר. מְנָלַן? מְנָלַן?! כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמָּן: חֲכָמִים הֵקִילוּ עַל הַכְּפָרִים לְהִיוֹת מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, כְּדֵי שֶׁיְּסַפְּקוּ מַיִם וּמָזוֹן לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּכְּרַכִּים.

אֲנַן הָכִי קָאָמְרִינַן: מִכְּדֵי כּוּלְּהוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה תַּקְּנִינְהוּ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה אַרְבָּעָה עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר תַּקּוּן — אָתוּ רַבָּנַן וְעָקְרִי תַּקָּנָתָא דְּתַקִּינוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה? וְהָתְנַן: אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן.

אֶלָּא פְּשִׁיטָא כּוּלְּהוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה תַּקִּינוּ. הֵיכָא רְמִיזָא?

אָמַר רַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "לְקַיֵּים אֵת יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה בִּזְמַנֵּיהֶם", זְמַנִּים הַרְבֵּה תִּקְנוּ לָהֶם.

הַאי מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְגוּפֵיהּ! אִם כֵּן לֵימָא קְרָא "זְמַן", מַאי "זְמַנֵּיהֶם" — זְמַנִּים טוּבָא.

וְאַכַּתִּי מִיבְּעֵי לֵיהּ: זְמַנּוּ שֶׁל זֶה לֹא כְּזְמַנּוּ שֶׁל זֶה! אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא "זְמַנָּם", מַאי "זְמַנֵּיהֶם" — שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ כּוּלְּהוּ.

אֵימָא זְמַנִּים טוּבָא! "זְמַנֵּיהֶם" דּוּמְיָא דְּ"זְמַנָּם": מָה "זְמַנָּם" תְּרֵי — אַף "זְמַנֵּיהֶם" תְּרֵי.

וְאֵימָא תְּרֵיסַר וּתְלֵיסַר? כִּדְאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר זְמַן קְהִילָּה לַכֹּל הִיא, וְלָא צְרִיךְ לְרַבּוֹיֵי, הָכָא נָמֵי: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר זְמַן קְהִילָּה לַכֹּל הִיא, וְלָא צְרִיךְ לְרַבּוֹיֵי.

וְאֵימָא שִׁיתְּסַר וְשִׁיבְסַר! "וְלֹא יַעֲבוֹר" כְּתִיב.

וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר, אָמַר קְרָא: "כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים". "יָמִים", "כַּיָּמִים" — לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר וּשְׁנֵים עָשָׂר.

וְאֵימָא תְּרֵיסַר וּתְלֵיסַר! אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר זְמַן קְהִילָּה לַכֹּל הֱיֵא, וְלָא צָרִיךְ לְרַבּוֹיֵי. וְאֵימָא שִׁיתְסַר וְשִׁיבְסַר! "וְלֹא יַעֲבוֹר" כְּתִיב.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מִ"בִּזְמַנֵּיהֶם"? "זְמַן" "זְמַנִּים" "זְמַנֵּיהֶם" לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

וְרַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מִ"כַּיָּמִים"? אָמַר לָךְ: הָהוּא לְדוֹרוֹת הוּא דִּכְתִיב.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָּאָה, דְּדָרֵישׁ "זְמַן" "זְמַנִּים" "זְמַנֵּיהֶם", אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — בִּזְמַן שֶׁהַשָּׁנִים כְּתִיקְנָן וְיִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִין עַל אַדְמָתָן, אֲבָל בִּזְמַן הַזֶּה, הוֹאִיל וּמִסְתַּכְּלִין בָּהּ — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אַלִּיבָּא דְמַאן? אִילֵימָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא — אֲפִילּוּ בִּזְמַן הַזֶּה אֵיתָא לְהַאי תַּקָּנְתָּא!

אֶלָּא לָאו, אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, וּבִזְמַן שֶׁהַשָּׁנִים כְּתִיקְנָן וְיִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִין עַל אַדְמָתָן — מִיהָא קָרְיֵנַן, תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן תְּיוּבְתָּא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָּאָה, אֲבָל חֲכָמִים אָמְרוּ: בִּזְמַן הַזֶּה, הוֹאִיל וּמִסְתַּכְּלִין בָּהּ — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — בִּזְמַן שֶׁהַשָּׁנִים כְּתִיקְנָן וְיִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִין עַל אַדְמָתָן, אֲבָל בִּזְמַן הַזֶּה, הוֹאִיל וּמִסְתַּכְּלִין בָּהּ — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

רַב אָשֵׁי קַשְׁיָא לֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה,

דף ב:

וּמוֹקֵים לַהּ לְבָרַיְיתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה.

וּמִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה "בִּזְמַן הַזֶּה, הוֹאִיל וּמִסְתַּכְּלִין בָּהּ — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ"? וּרְמִינְהִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — מָקוֹם שֶׁנִּכְנָסִין בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי. אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִין בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

מָקוֹם שֶׁנִּכְנָסִין בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי מִיהָא קָרְיֵנַן, וַאֲפִילּוּ בִּזְמַן הַזֶּה! וּמוֹקֵים לַהּ לְבָרַיְיתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה.

וּמְשׁוּם דְּקַשְׁיָא לֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה מוֹקֵים לַהּ לְבָרַיְיתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה?!

רַב אָשֵׁי שְׁמֵיעַ לֵיהּ דְּאִיכָּא דְּתָנֵי לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה וְאִיכָּא דְּתָנֵי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, וּמִדְּקָשְׁיָא לֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה, אָמַר: מַאן דְּתָנֵי לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה — לָאו דַּוְוקָא, מַאן דְּתָנֵי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה — דַּוְוקָא.

כְּרַכִּים הַמּוּקָּפִים חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר וְכוּ'. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רָבָא, דְּאָמַר קְרָא: "עַל כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת וְגוֹ'". מִדְּפָרָזִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — מוּקָּפִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר.

וְאֵימָא: פְּרָזִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, מוּקָּפִין כְּלָל כְּלָל לָא! וְלָאו יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ? וְעוֹד: "מֵהוֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ" כְּתִיב.

וְאֵימָא: פְּרָזִים בְּאַרְבֵּיסַר מוּקָּפִין בְּאַרְבֵּיסַר וּבַחֲמֵיסַר, כְּדִכְתִיב: "לְהָיוֹת עוֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר [בּוֹ] בְּכָל שָׁנָה"!

אִי הָוָה כְּתִיב "אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר" — כִּדְקָאָמַרְתְּ, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב "אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר" — אָתָא "אֵת" וּפָסֵיק: הָנֵי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וְהָנֵי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר.

וְאֵימָא: פְּרָזִים — בְּאַרְבֵּיסַר, מוּקָּפִין — אִי בָּעוּ בְּאַרְבֵּיסַר, אִי בָּעוּ בַּחֲמֵיסַר! אָמַר קְרָא "בִּזְמַנֵּיהֶם", זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה.

וְאֵימָא בִּתְלֵיסַר! כְּשׁוּשָׁן.

אַשְׁכְּחַן עָשְׂיֵיהּ, זְכִירָה מְנָלַן? אָמַר קְרָא: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", אִיתַּקַּשׁ זְכִירָה לַעֲשִׂיֵיהּ.

מַתְנִיתִין דְּלָא כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: כְּרַכִּין הַמּוּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה? כִּי שׁוּשָׁן. מָה שׁוּשָׁן מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְקוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר — אַף כֹּל שֶׁמּוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר.

וְתַנָּא דִּידַן, מַאי טַעְמָא? יָלִיף "פְּרָזִי" "פְּרָזִי". כְּתִיב הָכָא: "עַל כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים", וּכְתִיב הָתָם: "לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד". מָה לְהַלָּן מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, אַף כָּאן מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן.

בִּשְׁלָמָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לָא אָמַר כְּתַנָּא דִּידַן — דְּלֵית לֵיהּ "פְּרָזִי" "פְּרָזִי", אֶלָּא תַּנָּא דִּידַן מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה?

מַאי טַעְמָא?! דְּהָא אִית לֵיהּ "פְּרָזִי" "פְּרָזִי"! הָכִי קָאָמַר: אֶלָּא שׁוּשָׁן, דְּעֶבְדָא כְּמַאן? לָא כִּפְרָזִים וְלָא כְּמוּקָּפִין!

אָמַר רָבָא, וְאָמְרִי לַהּ כְּדִי: שָׁאנֵי שׁוּשָׁן — הוֹאִיל וְנַעֲשָׂה בָּהּ נֵס.

בְּשִׁלְמָא לְתַנָּא דִּידַן, הַיְינוּ דִּכְתִיב: ״מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר״. ״מְדִינָה וּמְדִינָה״ — לְחַלֵּק בֵּין מוּקָפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן לְמוּקָפֶת חוֹמָה מִימוֹת אַחַשְׁוֵרוֹשׁ.
״עִיר וְעִיר״ נָמֵי, לְחַלֵּק בֵּין שׁוּשָׁן לִשְׁאָר עֲיָירוֹת. אֶלָּא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, בְּשִׁלְמָא ״מְדִינָה וּמְדִינָה״ — לְחַלֵּק בֵּין שׁוּשָׁן לִשְׁאָר עֲיָירוֹת, אֶלָּא ״עִיר וְעִיר״ לְמַאי אָתָא?
אָמַר לְךָ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: וּלְתַנָּא דִּידַן מִי נִיחָא? כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ ״פְּרָזִי״ ״פְּרָזִי״ — ״מְדִינָה וּמְדִינָה״ לְמָה לִי? אֶלָּא קְרָא לִדְרָשָׁה הוּא דַּאֲתָא, וְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הוּא דַּאֲתָא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּרַךְ, וְכָל הַסָּמוּךְ לוֹ, וְכָל הַנִּרְאֶה עִמּוֹ — נִידּוֹן כְּכָרְךְ.
עַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתֵּימָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: כְּמַחֲמַתָּן לְטָבֶרְיָא — מִיל. וְלֵימָא מִילְּ הָא קָא מַשְׁמַע לַן: דְּשִׁיעוּרָא דְּמִיל כַּמָּה הָוֵי — כְּמַחֲמַתָּן לְטָבֶרְיָא.
וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתֵּימָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: מַנְצְפַּךְ — צוֹפִים אָמְרוּם.
וְתִסְבְּרָא? וְהָכְתִיב: ״אֵלֶּה הַמִּצְוֹת״, שֶׁאֵין נָבִיא רַשַּׁאי לְחַדֵּשׁ דָּבָר מֵעַתָּה? וְעוֹד, הָאָמַר רַב חִסְדָּא: מֵם וְסָמֶךְ שֶׁבַּלּוּחוֹת

דף ג.

בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִין!
אִין, מְהָוֶה הָווּ, וְלָא הָווּ יָדְעֵי הֵי בְּאֶמְצַע תֵּיבָה וְהֵי בְּסוֹף תֵּיבָה, וַאֲתוֹ צוֹפִים וְתַקִּינוּ פִּתּוּחִין בְּאֶמְצַע תֵּיבָה וּסְתוּמִין בְּסוֹף תֵּיבָה.
סוֹף סוֹף ״אֵלֶּה הַמִּצְוֹת״, שֶׁאֵין נָבִיא עָתִיד לְחַדֵּשׁ דָּבָר מֵעַתָּה! אֶלָּא שִׁכְחוּם וְחָזְרוּ וְיִסְּדוּם.
וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתֵּימָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: תַּרְגּוּם שֶׁל תּוֹרָה — אוּנְקְלוֹס הַגֵּר אָמְרוֹ מִפִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. תַּרְגּוּם שֶׁל נְבִיאִים — יוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל אָמְרוֹ מִפִּי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, וְנִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה. יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: מִי הוּא זֶה שֶׁגִּילָּה סְתָרַיי לִבְנֵי אָדָם?
עָמַד יוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל עַל רַגְלָיו וְאָמַר: אֲנִי הוּא שֶׁגִּלִּיתִי סְתָרֶיךָ לִבְנֵי אָדָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁלֹּא לְכָבוֹדִי עָשִׂיתִי, וְלֹא לְכָבוֹד בֵּית אַבָּא, אֶלָּא לְכָבוֹדְךָ עָשִׂיתִי, שֶׁלֹּא יִרְבּוּ מַחֲלוֹקֹת בְּיִשְׂרָאֵל.
וְעוֹד בִּיקֵּשׁ לְגַלּוֹת תַּרְגּוּם שֶׁל כְּתוּבִים, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: דַּיֶּיךָ! מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיהּ קֵץ מָשִׁיחַ.
וְתַרְגּוּם שֶׁל תּוֹרָה, אוּנְקְלוֹס הַגֵּר אָמְרוֹ? וְהָא אָמַר רַב אִיקָא בַּר אָבִין אָמַר רַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב: ״וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפוֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא״. ״וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים״ — זֶה מִקְרָא; ״מְפוֹרָשׁ״ — זֶה תַּרְגּוּם;

"וְשׂוֹם שֶׂכֶל" — אִלּוּ הַפְּסוּקִין; "וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא" — אִלּוּ פִּיסְקֵי טְעָמִים, וְאָמְרִי לַהּ — אִלּוּ הַמָּסוֹרֶת! — שְׁכָחוּם וְחָזְרוּ וְיִסְּדוּם.

מַאי שְׁנָא דְּאוֹרְיְיתָא דְּלָא אִזְדַּעְזָעָה וַאֲדְנָבִיאֵי אִזְדַּעְזָעָה? דְּאוֹרְיְיתָא — מִיפָּרְשָׁא מִלְּתָא, דְּנָבִיאֵי — אִיכָּא מִילֵּי דְּמִיפָּרְשָׁן וְאִיכָּא מִילֵּי דְּמִסְתָּמָן, דִּכְתִיב: "בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַם כְּמִסְפַּד הֲדַדְרִימּוֹן בְּבִקְעַת מְגִידּוֹן",

וְאָמַר רַב יוֹסֵף: אִלְמָלֵא תַּרְגּוּמָא דְּהַאי קְרָא — לָא יָדַעְנָא מַאי קָאָמַר: בְּיוֹמָא הַהוּא יִסְגֵּי מִסְפְּדָא בִּירוּשְׁלֵים כְּמִסְפְּדָא דְּאַחְאָב בַּר עָמְרִי דִּקְטַל יָתֵיהּ הֲדַדְרִימּוֹן בֶּן טַבְרִימּוֹן בְּרָמוֹת גִּלְעָד וּכְמִסְפְּדָא דְּיֹאשִׁיָּה בַּר אָמוֹן דִּקְטַל יָתֵיהּ פַּרְעֹה חֲגִירָא בְּבִקְעַת מְגִידּוֹ.

"וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה גְדוֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֶחְבֵּא". מַאן נִינְהוּ אֲנָשִׁים? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתֵּימָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: זֶה חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי.

אִינְהוּ עָדִיפִי מִינַּיְיהוּ, וְאִיהוּ עָדִיף מִינַּיְיהוּ. אִינְהוּ עָדִיפִי מִינַּיְיהוּ — דְּאִינְהוּ נְבִיאֵי וְאִיהוּ לָאו נָבִיא. אִיהוּ עָדִיף מִינַּיְיהוּ — דְּאִיהוּ חָזָא וְאִינְהוּ לָא חָזוֹ.

וְכִי מֵאַחַר דְּלָא חָזוֹ, מַאי טַעְמָא אִיבָּעִיתוּ? אַף עַל גַּב דְּאִינְהוּ לָא חָזוֹ, מַזְלַיְיהוּ חָזוֹ.

אָמַר רָבִינָא: שְׁמַע מִינַּהּ: הַאי מַאן דְּמִיבָּעֵית, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא חָזֵי, מַזְלֵיהּ חָזֵי. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לִיקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע. וְאִי קָאֵים בִּמְקוֹם הַטְּנוֹפֶת — לִינְשׁוֹף מִדּוּכְתֵּיהּ אַרְבַּע גַּרְמִידֵי. וְאִי לָא — לֵימָא הָכִי: "עִיזָּא דְּבֵי טַבָּחֵי שַׁמִּינָא מִינַּאי".

וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ "מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר" — לְדָרָשָׁה, "מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה" לְמַאי אֲתָא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: לְהָבִיא מִשְׁפְּחוֹת כְּהוּנָּה וּלְוִיָּה, שֶׁמְּבַטְּלִין עֲבוֹדָתָן וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָן וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָן וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן — כּוּלָּן מְבַטְּלִין עֲבוֹדָתָן וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָן, וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָן, וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן — כּוּלָּן מְבַטְּלִין עֲבוֹדָתָן וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה. מִכָּאן סָמְכוּ שֶׁל בֵּית רַבִּי שֶׁמְּבַטְּלִין תַּלְמוּד תּוֹרָה וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה, קַל וָחוֹמֶר מֵעֲבוֹדָה: וּמָה עֲבוֹדָה שֶׁהִיא חֲמוּרָה — מְבַטְּלִינַן, תַּלְמוּד תּוֹרָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

וַעֲבוֹדָה חֲמוּרָה מִתַּלְמוּד תּוֹרָה? וְהָכְתִיב: "וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עוֹמֵד לְנֶגְדּוֹ [וְגוֹ'] וַיִּשְׁתָּחוּ (לְאַפָּיו)".

וְהֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיִּתֵּן שָׁלוֹם לַחֲבֵירוֹ בַּלַּיְלָה, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא שֵׁד הוּא! שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר לֵיהּ: "כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא ה'".

וְדִלְמָא מְשַׁקְּרִי? גְּמִירִי דִּלָּא מַפְקִי שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה.
אָמַר לוֹ: אֶמֶשׁ בְּטַלְתֶּם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְעַכְשָׁיו בְּטַלְתֶּם תַּלְמוּד תּוֹרָה. אָמַר לוֹ: עַל אֵיזֶה מֵהֶן בָּאתָ? אָמַר לוֹ: ״עַתָּה בָאתִי״, מִיָּד: ״וַיְלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק״, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף ג:

מְלַמֵּד שֶׁגָּלַן בְּעוּמְקָהּ שֶׁל הֲלָכָה. וְאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אוּנְיָא: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַקָּרְבַת תְּמִידִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַתָּה בָאתִי״!
לָא קַשְׁיָא: הָא דְּרַבִּים, וְהָא דְּיָחִיד.
וּדְיָחִיד קַל? וְהָתְנַן: נָשִׁים בַּמּוֹעֵד מְעַנּוֹת אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אִם הָיוּ סְמוּכוֹת לַמִּטָּה — מְטַפְּחוֹת. בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים בַּחֲנוּכָּה וּבְפוּרִים, מְעַנּוֹת וּמְטַפְּחוֹת בָּזֶה וּבָזֶה, אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת.
וְאָמַר רַבָּה בַּר הוּנָא: אֵין מוֹעֵד בִּפְנֵי תַּלְמִיד חָכָם — כָּל שֶׁכֵּן חֲנוּכָּה וּפוּרִים.
כְּבוֹד תּוֹרָה קָאָמְרַתְּ. כְּבוֹד תּוֹרָה דְּיָחִיד — חָמוּר, תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּיָחִיד — קַל.
אָמַר רָבָא, פְּשִׁיטָא לִי: עֲבוֹדָה וּמִקְרָא מְגִילָּה — מִקְרָא מְגִילָּה עָדִיף, מִדְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא.
תַּלְמוּד תּוֹרָה וּמִקְרָא מְגִילָּה — מִקְרָא מְגִילָּה עָדִיף, מִדְּסָמְכוּ שֶׁל בֵּית רַבִּי.
תַּלְמוּד תּוֹרָה וּמֵת מִצְוָה — מֵת מִצְוָה עָדִיף, מִדְּתַנְיָא: מְבַטְּלִין תַּלְמוּד תּוֹרָה לְהוֹצָאַת מֵת, וּלְהַכְנָסַת כַּלָּה. עֲבוֹדָה וּמֵת מִצְוָה — מֵת מִצְוָה עָדִיף, מ״וּלְאַחוֹתוֹ״.
דְּתַנְיָא: ״וּלְאַחוֹתוֹ״ מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? הֲרֵי שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְשָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, יָכוֹל יִטַּמֵּא —
אָמַרְתָּ: ״לֹא יִטַּמֵּא״. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מִיטַּמֵּא לַאֲחוֹתוֹ, כָּךְ אֵינוֹ מִיטַּמֵּא לְמֵת מִצְוָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּלְאַחוֹתוֹ״. לַאֲחוֹתוֹ הוּא דְּאֵינוֹ מִיטַּמֵּא, אֲבָל מִיטַּמֵּא לְמֵת מִצְוָה.
בָּעֵי רָבָא: מִקְרָא מְגִילָּה וּמֵת מִצְוָה הֵי מִינַּיְיהוּ עָדִיף? מִקְרָא מְגִילָּה עָדִיף מִשּׁוּם פַּרְסוֹמֵי נִיסָּא, אוֹ דִלְמָא מֵת מִצְוָה עָדִיף מִשּׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת? בָּתַר דְּבַעְיָא הֲדַר פַּשְׁטַהּ: מֵת מִצְוָה עָדִיף, דְּאָמַר מָר: גָּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שֶׁדּוֹחֶה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה.
גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּרֵךְ, וְכָל הַסָּמוּךְ לוֹ, וְכָל הַנִּרְאֶה עִמּוֹ — נִדּוֹן כְּכָרֵךְ. תָּנָא: סָמוּךְ — אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה, נִרְאֶה — אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ.
בְּשִׁלְמָא נִרְאֶה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כְּגוֹן דְּיָתְבָה בְּרֹאשׁ הָהָר. אֶלָּא סָמוּךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שְׁיוּשֶׁבֶת בַּנַּחַל.
וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּרֵךְ שֶׁיָּשַׁב וּלְבַסּוֹף הוּקַּף — נִדּוֹן כְּכָפָר. מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב: ״וְאִישׁ כִּי יִמְכּוֹר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה״, שֶׁהוּקַּף וּלְבַסּוֹף יָשַׁב, וְלֹא שֶׁיָּשַׁב וּלְבַסּוֹף הוּקַּף.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּרַךְ שֶׁאֵין בּוֹ עֶשְׂרָה בַּטְּלָנִין — נִדּוֹן כִּכְפָר. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: אֵיזוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה — כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֶשְׂרָה בַּטְּלָנִין. פָּחוֹת מִכָּאן, הֲרֵי זֶה כְּפָר? כְּרַךְ אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּמִיקַּלְּעִי לֵיהּ מֵעָלְמָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּרַךְ שֶׁחָרַב וּלְבַסּוֹף יָשַׁב נִדּוֹן כִּכְרַךְ. מַאי חָרַב? אִילֵּימָא חָרְבוּ חוֹמוֹתָיו: יָשַׁב — אִין, לֹא יָשַׁב — לָא? וְהָא תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יוֹסֵי אוֹמֵר: "אֲשֶׁר לוֹא חוֹמָה", אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן.

אֶלָּא מַאי "חָרַב" — שֶׁחָרַב מֵעֲשָׂרָה בַּטְּלָנִין.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי:

דף ד.

לוֹד וְאוֹנוֹ וְגֵיא הַחֲרָשִׁים — מוּקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הָווֹ.

וְהָנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּנַנְהִי? וְהָא אֶלְפַּעַל בְּנַנְהִי, דִּכְתִיב: "[וּ]בְנֵי אֶלְפַּעַל עֶבֶר וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶר הוּא בָּנָה אֶת אונוֹ וְאֶת לוֹד וּבְנוֹתֶיהָ"! וּלְטַעְמִיךְ, אֶסָא בְּנַנְהִי, דִּכְתִיב: "וַיִּבֶן (אֶסָא אֶת עָרֵי הַבְּצוּרוֹת אֲשֶׁר לִיהוּדָה)".

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הֵנִי מוּקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הָווֹ. חֲרוּב בִּימֵי פִּילֶגֶשׁ בִּגְבְעָה, וַאֲתָא אֶלְפַּעַל בְּנַנְהִי. הֲדוּר אִינְפּוּל, אֲתָא אֶסָא שַׁפְּצִינְהוּ.

דַּיְקָא נָמֵי, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה אֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה", מִכְּלָל דְּעָרִים הָווֹ מֵעִיקָּרָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה, שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: פּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם.

מַאי אִרְיָא פּוּרִים? אֲפִילּוּ יוֹם טוֹב נָמֵי! דְּתַנְיָא: מֹשֶׁה תִּיקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם: הִלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, הִלְכוֹת עֲצֶרֶת בַּעֲצֶרֶת, וְהִלְכוֹת חַג בָּחָג!

פּוּרִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, מַהוּ דְּתֵימָא: נִגְזוֹר מִשּׁוּם דְּרַבָּה, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חַיָּיב אָדָם לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה בַּלַּיְלָה וְלִשְׁנוֹתָהּ בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי".

סְבוּר מִינָּהּ לְמִקְרַיֵּהּ בְּלֵילְיָא וּלְמֵיתְנֵא מַתְנִיתִין דִּידַהּ בִּימָמָא. אָמַר לְהוּ רַבִּי יִרְמְיָה: לְדִידִי מִיפָּרְשָׁא לִי מִינַּיְיהוּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, כְּגוֹן דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: אֶעֱבוֹר פָּרַשְׁתָּא דָּא וְאֶתְנֵייהּ.

אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר עוּלָּא בִּירְאָה: חַיָּיב אָדָם לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה בַּלַּיְלָה וְלִשְׁנוֹתָהּ בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם ה' אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ".

אֶלָּא שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: חֲכָמִים הֵקִילּוּ עַל הַכְּפָרִים לִהְיוֹת מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה כְּדֵי שֶׁיְּסַפְּקוּ מַיִם וּמָזוֹן לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּכְּרַכִּין.

דף ד:

לְמֵימְרָא דְּתַקָּנְתָא דְּכַרְכִּין הָוֵי? וְהָתְנַן: חָל לִהְיוֹת בַּשֵּׁנִי — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם. וְאִם אִיתָא, לֵיקְדְּמוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה! הָווּ לְהוּ עֲשָׂרָה, וַעֲשָׂרָה לָא תַּקִּינוּ רַבָּנַן.

תָּא שְׁמַע: חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִישִׁי — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וְאִם אִיתָא, לֵיקְדְּמוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה דְּאַחַד עָשָׂר הוּא! מִיּוֹם הַכְּנִיסָה לְיוֹם הַכְּנִיסָה לָא דְּחֵינַן.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנָסִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּזִמַּנָּהּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תַּקָּנְתָא דְּכַרְכִּין הִיא — מִשּׁוּם דְּאֵין נִכְנָסִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי מַפְסְדִי לְהוּ לִכְרַכִּין?

לָא תֵּימָא כְּדֵי שֶׁיְּסַפְּקוּ מַיִם וּמָזוֹן, אֶלָּא אֵימָא: מִפְּנֵי שֶׁמְּסַפְּקִים מַיִם וּמָזוֹן לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּכְּרַכִּין.

כֵּיצַד? חָל לִהְיוֹת בַּשֵּׁנִי בַּשַּׁבָּת — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם וְכוּ'. מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּנָקֵט סִידּוּרָא דְּרַחֲמָא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּנָקֵט סִידּוּרָא דְּיוֹמֵי?

אַיְּידֵי דְּמִיתְהַפְכִי לֵיהּ נָקֵט סִידּוּרָא דְּיוֹמֵי.

חָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְכוּ'. מַתְנִיתִין מַנִּי? אִי רַבִּי, אִי רַבִּי יוֹסֵי.

מַאי רַבִּי? דְּתַנְיָא: חָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת — כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וּמוּקָּפִין חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: לֹא יִדְּחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן, אֶלָּא אֵלּוּ וָאֵלּוּ קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא? דִּכְתִיב: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה". מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה עֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לַמּוּקָּפִין, אַף כָּאן עֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לַמּוּקָּפִין.

וְאֵימָא: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין נִדְחִין עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן — אַף כָּאן לֹא יִדָּחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן! שְׁאנֵי הָכָא דְּלָא אֶפְשָׁר.

וְרַבִּי, מַאי טַעְמֵיהּ? "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין עֲיָירוֹת נִדְחִין מִמְּקוֹמָן — אַף כָּאן לֹא יִדָּחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן.

וְאֵימָא: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה עֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לַמּוּקָּפִין — אַף כָּאן נָמֵי עֲיָירוֹת קוֹדְמוֹת לַמּוּקָּפִין! שְׁאנֵי הָכָא דְּלָא אֶפְשָׁר.

מַאי רַבִּי יוֹסֵי? דְּתַנְיָא: חָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מוּקָּפִין וּכְפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין מוּקָּפִין קוֹדְמִין לַעֲיָירוֹת, אֶלָּא אֵלּוּ וָאֵלּוּ קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא? דִּכְתִיב: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה עֲיִירוֹת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּזְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה — אַף כָּאן עֲיִירוֹת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּזְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה.

וְאֵימָא: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מוּקָפִין קוֹדְמִין לָעֲיִירוֹת, אַף כָּאן אֵין מוּקָפִין קוֹדְמִין לָעֲיִירוֹת! שָׁאנֵי הָכָא דִּלְא אֶפְשָׁר.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי? "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מוּקָפִין קוֹדְמִין לָעֲיִירוֹת — אַף כָּאן אֵין מוּקָפִין קוֹדְמִין לָעֲיִירוֹת.

וְאֵימָא: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה — אַף כָּאן זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה! שָׁאנֵי הָכָא דִּלְא אֶפְשָׁר.

וְסָבַר רַבִּי עֲיִירוֹת לָא דְּחִינַן לְיוֹם הַכִּנִיסָה? וְהָתַנְיָא: חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִיסָה, וַעֲיִירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בָּעֶרֶב שַׁבָּת, וּמוּקָפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: הוֹאִיל וְנִדְחוּ עֲיִירוֹת מִמְּקוֹמָן — יִדָּחוּ לְיוֹם הַכִּנִיסָה.

הָכִי הַשְׁתָּא? הָתָם זְמַנָּם שַׁבָּת הִיא, וְהוֹאִיל דְּנִדְחוּ — יִדָּחוּ. וְהָכָא, זְמַנָּם עֶרֶב שַׁבָּת!

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא: פּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — הַכֹּל נִדְחִין לְיוֹם הַכִּנִיסָה. הַכֹּל נִדְחִין סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! וְהָא אִיכָּא מוּקָפִין דְּעָבְדִי לִמְחָר! אֶלָּא: כָּל הַנִּדְחֶה יִדָּחֶה לְיוֹם הַכִּנִיסָה. כְּמַאן — כְּרַבִּי.

דְּכוּלֵי עָלְמָא מִיהָא מְגִילָּה בְּשַׁבָּת לָא קָרִינַן. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבָּה: הַכֹּל חַיָּבִין בְּקְרִיאַת מְגִילָּה (וּבִתְקִיעַת שׁוֹפָר), וְאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בְּמִקְרָא מְגִילָּה. גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִטְלֶנָּה בְּיָדוֹ וְיֵלֵךְ אֵצֶל בָּקִי לִלְמוֹד, וְיַעֲבִירֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּשׁוֹפָר. וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּלוּלָב.

רַב יוֹסֵף אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁעֵינֵיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים נְשׂוּאוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִיסָה — גּוֹבִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמְחַלְּקִין בּוֹ בַּיּוֹם.

אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ? אַדְרַבָּה, מִשּׁוּם דְּאָמְרוּ הוּא! אֶלָּא: הוֹאִיל וְאָמְרוּ שֶׁכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִיסָה — גּוֹבִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמְחַלְּקִין בּוֹ בַּיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁעֵינֵיהֶם שֶׁל עֲנִיִּים נְשׂוּאוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה. אֲבָל

דף ה.

שִׂמְחָה, אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ.

אָמַר רַב: מְגִילָּה בִּזְמַנָּהּ — קוֹרִין אוֹתָהּ אֲפִילּוּ בְּיָחִיד, שְׁלֹא בִּזְמַנָּהּ — בַּעֲשָׂרָה. רַב אַסִּי אָמַר: בֵּין בִּזְמַנָּהּ בֵּין שְׁלֹא בִּזְמַנָּהּ — בַּעֲשָׂרָה. הֲוָה עוֹבָדָא, וְחַשׁ לֵיהּ רַב לְהָא דְּרַב אַסִּי.

וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: פּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — עֶרֶב שַׁבָּת זְמַנָּם. עֶרֶב שַׁבָּת זְמַנָּם?! וְהָא שַׁבָּת זְמַנָּם הוּא! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּם כִּזְמַנָּם. מָה זְמַנָּם — אֶפִילּוּ בְּיָחִיד, אַף שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּם — אֲפִילּוּ בְּיָחִיד?

לָא, לְעִנְיַן מִקְרָא מְגִילָּה בַּעֲשָׂרָה. אֶלָּא מַאי "עֶרֶב שַׁבָּת זְמַנָּם" — לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי, דְּאָמַר: הוֹאִיל וְנִדְחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן — יִדְּחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה, הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּעֶרֶב שַׁבָּת זְמַנָּם הוּא.

מַתְנִי' אִי זוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה — כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בַּטְלָנִין. פָּחוֹת מִכָּאן — הֲרֵי זֶה כְּפָר. בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין. אֲבָל זְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים, וְתִשְׁעָה בְּאָב, חֲגִיגָה, וְהַקְהֵל — מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין.

אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין — מוּתָּרִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית, וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? מִקּוֹם שֶׁנִּכְנָסִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי. אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִין לֹא בַּשֵּׁנִי וְלֹא בַּחֲמִישִׁי — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּזִמָּנָהּ.

גְּמָ' תְּנָא: עֲשָׂרָה בַּטְלָנִין שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת.

בְּאֵלּוּ, אָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: אָמַר קְרָא "וְלֹא יַעֲבוֹר".

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: מִנַּיִן שֶׁאֵין מוֹנִין יָמִים לַשָּׁנִים — שֶׁנֶּאֱמַר: "לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה" — חֳדָשִׁים אַתָּה מוֹנֶה לַשָּׁנִים, וְאִי אַתָּה מוֹנֶה יָמִים לַשָּׁנִים.

וְרַבָּנַן דְּקֵיסָרִי מִשּׁוּם רַבִּי אַבָּא אָמְרוּ: מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין שָׁעוֹת לֶחֳדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַד חֹדֶשׁ יָמִים". יָמִים אַתָּה מְחַשֵּׁב לֶחֳדָשִׁים, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב שָׁעוֹת לֶחֳדָשִׁים.

אֲבָל זְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים וְתִשְׁעָה בְּאָב וַחֲגִיגָה וְהַקְהֵל — מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין. תִּשְׁעָה בְּאָב — אַקְדּוֹמֵי פּוּרְעָנוּת לָא מַקְדְּמִי. חֲגִיגָה וְהַקְהֵל — מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי לָא מָטָא זְמַן חִיּוּבַיְיהוּ.

תָּנָא: חֲגִיגָה וְכָל זְמַן חֲגִיגָה מְאַחֲרִין. בִּשְׁלָמָא חֲגִיגָה, דְּאִי מִיקְלַע בְּשַׁבְּתָא מְאַחֲרִינַן לַהּ לְבָתַר שַׁבְּתָא. אֶלָּא זְמַן חֲגִיגָה מַאי הִיא?

אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא, הָכִי קָאָמַר: חֲגִיגָה בְּשַׁבָּת, וְעוֹלַת רְאִיָּיה אֲפִילּוּ בְּיוֹם טוֹב, דִּזְמַן חֲגִיגָה — מְאַחֲרִין.

מַנִּי — בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּתָנַן, [בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים]: מְבִיאִין שְׁלָמִים בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן,

אֲבָל לֹא עוֹלוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶן.

רָבָא אָמַר: חֲגִיגָה, כָּל זְמַן חֲגִיגָה — מְאַחֲרִין, טְפֵי — לָא. דִּתְנַן: מִי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג — חוֹגֵג וְהוֹלֵךְ אֶת כָּל הֶרֶגֶל כּוּלּוֹ, וְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. עָבַר הֶרֶגֶל וְלֹא חָג — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרִיוּתוֹ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: חֲגִיגָה וְכָל זְמַן חֲגִיגָה — מְאַחֲרִין, וַאֲפִילּוּ עֲצֶרֶת דְּחַד יוֹמָא — מְאַחֲרִין, דִּתְנַן: מוֹדִים שֶׁאִם חָל עֲצֶרֶת לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — שֶׁיּוֹם טָבוּחַ אַחַר הַשַּׁבָּת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: רַבִּי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים,

דף ה:

וְרָחַץ בְּקָרוֹנָהּ שֶׁל צִפּוֹרִי בְּשַׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז, וּבִקֵּשׁ לַעֲקוֹר תִּשְׁעָה בְּאָב — וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

אָמַר לְפָנָיו רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא: רַבִּי, לֹא כָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה. אֶלָּא תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת הָווּ, וּדְחִינְהוּ לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְאָמַר רַבִּי: הוֹאִיל וְנִדְחָה — יִדָּחֶה, וְלֹא הוֹדוּ חֲכָמִים.

קְרֵי עֲלֵיהּ: "טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד".

וְרַבִּי הֵיכִי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים? וְהָתְנֵי רַב יוֹסֵף: "שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב", "שִׂמְחָה" — מְלַמֵּד שֶׁאָסוּרִים בְּהֶסְפֵּד, "מִשְׁתֶּה" — מְלַמֵּד שֶׁאָסוּר בְּתַעֲנִית, "וְיוֹם טוֹב" — מְלַמֵּד שֶׁאָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה! אֶלָּא: רַבִּי, בַּר אַרְבִּיסַר הֲוָה, וְכִי נָטַע — בַּחֲמִיסַר נָטַע.

אִינִי? וְהָא רַבִּי בִּטְבֶרְיָא הֲוָה, וּטְבֶרְיָא מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הֲוַאי! אֶלָּא, רַבִּי בַּר חֲמִיסַר הֲוָה, וְכִי נָטַע — בְּאַרְבִּיסַר הֲוָה.

וּמִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּטְבֶרְיָא מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן? וְהָא חִזְקִיָּה קָרֵי בִּטְבֶרְיָא בְּאַרְבִּיסַר וּבַחֲמִיסַר? מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הִיא אִי לָא. לְחִזְקִיָּה מְסַפְּקָא לֵיהּ, לְרַבִּי פְּשִׁיטָא לֵיהּ.

וְכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ, מִי שְׁרֵי? וְהָכְתִיב בְּמְגִילַּת תַּעֲנִית: אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמֵי פּוּרַיָּא אִינּוּן, דְּלָא לְמִסְפַּד בְּהוֹן,

וְאָמַר רָבָא: לֹא נִצְרְכָא, אֶלָּא לֶאֱסוֹר אֶת שֶׁל זֶה בָּזֶה וְאֶת שֶׁל זֶה בָּזֶה? הָנֵי מִילֵּי בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית, אֲבָל מְלָאכָה — יוֹם אֶחָד וְתוּ לָא.

אִינִי? וְהָא רַב חַזְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָא שָׁדֵי כִּיתְנָא בְּפוּרַיָּא, וְלַטְיֵיהּ וְלָא צָמַח כִּיתְנֵיהּ! הָתָם, בַּר יוֹמָא הֲוָה.

רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּיוֹמֵיהּ — הֶסְפֵּד וְתַעֲנִית קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ, מְלָאכָה לָא קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ.

דְּמֵעִיקְּרָא כְּתִיב: "שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב", וּלְבַסּוֹף כְּתִיב: "לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה", וְאִילּוּ "יוֹם טוֹב" לָא כְּתִיב.

וְאֶלָּא רַב מַאי טַעְמָא לַטְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא? דְּבָרִים הַמּוּתָּרִין וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר הֶוָה. וּבְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי לָא נָהוּג.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם נָהוּג — וְרַבִּי נְטִיעָה שֶׁל שִׁמְחָה נָטַע. כְּדְתָנַן: עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נַעֲנוּ — מְמַעֲטִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, בְּבִנְיָן וּבִנְטִיעָה, בְּאֵירוּסִין וּבִנְישׂוּאִין.

וְתָנָא עֲלַהּ: בִּנְיָן — בִּנְיָן שֶׁל שִׂמְחָה, נְטִיעָה — נְטִיעָה שֶׁל שִׂמְחָה. אֵיזֶהוּ בִּנְיָן שֶׁל שִׂמְחָה? זֶה הַבּוֹנֶה בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ. אֵיזוֹ הִיא נְטִיעָה שֶׁל שִׂמְחָה? זֶה הַנּוֹטֵעַ אַבְוָרְנְקֵי שֶׁל מְלָכִים.

גּוּפָא: חִזְקִיָּה קָרֵי בְּטֶבֶרְיָא בְּאַרְבֵּיסַר וּבַחֲמִיסַר, מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הִיא אִי לָא. וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ מִלְּתָא דְּטֶבֶרְיָא? וְהָכְתִיב: "וְעָרֵי מִבְצָר הַצִּדִּים צֹר וְחֲמַת רַקַּת וְכִנֶּרֶת", וְקַיְימָא לַן רַקַּת זוֹ טֶבֶרְיָא! הַיְינוּ טַעְמָא דִּמְסַפְּקָא לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּחַד גִּיסָא שׁוּרָא דַּיְמָא הֲוָת.

אִי הָכִי, אַמַּאי מְסַפְּקָא לֵיהּ? וַדַּאי לָאו חוֹמָה הִיא! דְּתַנְיָא: "אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה" — וְלֹא שׁוּר אִיגֹּר. "סָבִיב" — פָּרַט לְטֶבֶרְיָא שֶׁיַּמָּהּ חוֹמָתָהּ.

לְעִנְיַן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה לָא מְסַפְּקָא לֵיהּ. כִּי קָא מְסַפְּקָא לֵיהּ לְעִנְיַן מִקְרָא מְגִילָּה, מַאי פְּרָזִים וּמַאי מוּקָּפִין דִּכְתִיבִי גַּבֵּי מִקְרָא מְגִילָּה? מִשּׁוּם דְּהָנֵי מִיגַּלּוּ וְהָנֵי לָא מִיגַּלּוּ — וְהָא נָמֵי מִיגַּלְיָא, אוֹ דִּלְמָא: מִשּׁוּם דְּהָנֵי מִיגְּנוּ וְהָנֵי לָא מִיגְּנוּ — וְהָא נָמֵי מִיגַּנְיָא. מִשּׁוּם הָכִי מְסַפְּקָא לֵיהּ.

רַב אַסִּי קָרֵי מְגִילָּה בְּהוּצָל בְּאַרְבֵּיסַר וּבַחֲמִיסַר. מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הִיא, אִי לָא. אִיכָּא דְּאָמַר, אָמַר רַב אַסִּי: הַאי הוּצָל דְּבֵית בְּנְיָמִין, מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ הִיא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי הֲוֵינָא טַלְיָא אָמִינָא מִלְּתָא דִּשְׁאֵילְנָא לְסָבַיָּיא

דף ו.

וְאִישְׁתָּכַח כְּווֹתִי. חַמַּת זוֹ טְבֶרְיָא, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ חַמַּת? עַל שׁוּם חַמֵּי טְבֶרְיָא. רַקַּת זוֹ צִיפּוֹרִי, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ רַקַּת? מִשּׁוּם דְּמִידַּלְיָיא כְּרַקְתָּא דְּנַהֲרָא. כִּינֶּרֶת זוֹ גִּינּוֹסַר, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ כִּינֶּרֶת? דְּמָתְיְקֵי פֵּירָא כְּקַלָּא דְּכִינָּרֵי.

אָמַר רָבָא: מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר רַקַּת לָאו טְבֶרְיָא הִיא? וְהָא כִּי שָׂכֵיב אִינִישׁ הָכָא, הָתָם סָפְדִי לֵיהּ הָכִי: "גָּדוֹל הוּא בְּשִׁשָּׁךְ, וְשֵׁם לוֹ בְּרַקַּת". וְכִי מַסְקֵי אֲרוֹנָא לְהָתָם, סָפְדִי לֵיהּ הָכִי: אוֹהֲבֵי שְׁרִירִים יוֹשְׁבֵי רַקַּת, צְאוּ וְקַבְּלוּ הֲרוּגֵי עוֹמֶק.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, פְּתַח עֲלֵיהּ הַהוּא סַפְדָנָא: אֶרֶץ שִׂנְעָר הָרָה וְיָלְדָה, אֶרֶץ צְבִי גִּידְלָה שַׁעֲשׁוּעֶיהָ. אוֹי נָא לָהּ, אָמְרָה רַקַּת, כִּי אִבְּדָה כְּלִי חֶמְדָּתָהּ.

אֶלָּא אָמַר (רַבָּה): חַמַּת זוֹ חַמֵּי גְּרַר, רַקַּת זוֹ טְבֶרְיָא, כִּינֶּרֶת זוֹ גִּינוֹסַר. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ רַקַּת? שֶׁאֲפִילּוּ רֵיקָנִין שֶׁבָּהּ מְלֵאִין מִצְוֹת כְּרִמּוֹן. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: רַקַּת שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ טְבֶרְיָא? שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּטַבּוּרָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (רָבָא) אָמַר: רַקַּת שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ טְבֶרְיָא? שֶׁטּוֹבָה רְאִיָּיתָהּ.

אָמַר זְעֵירָא: קִטְרוֹן זוֹ צִיפּוֹרִי. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ צִיפּוֹרִי? שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּרֹאשׁ הָהָר כְּצִפּוֹר.

וְקִטְרוֹן, צִיפּוֹרִי הִיא? וְהָא קִטְרוֹן בְּחֶלְקוֹ שֶׁל זְבוּלוּן הֲוַאי, דִּכְתִיב: ״זְבוּלוּן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת יוֹשְׁבֵי נַהֲלוֹל״, וּזְבוּלוּן מִתְרַעֵם עַל מִדּוֹתָיו הֲוָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״זְבוּלוּן עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת״, מַה טַּעַם? מִשּׁוּם דְּ״נַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה״.

אָמַר זְבוּלוּן לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְאַחַיי נָתַתָּ לָהֶם שָׂדוֹת וּכְרָמִים, וְלִי נָתַתָּ הָרִים וְגִבְעוֹת! לְאַחַיי נָתַתָּ לָהֶם אֲרָצוֹת, וְלִי נָתַתָּ יַמִּים וּנְהָרוֹת! אָמַר לוֹ: כּוּלָּן צְרִיכִין לְךָ עַל יְדֵי חֶלְזוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״[עַמִּים הַר יִקְרָאוּ] וּשְׂפוּנֵי טְמוּנֵי חוֹל״.

תָּנֵי רַב יוֹסֵף: ״שְׂפוּנֵי״ — זֶה חֶלְזוֹן, ״טְמוּנֵי״ — זוֹ טָרִית, ״חוֹל״ — זוֹ זְכוּכִית לְבָנָה. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִי מוֹדִיעֵנִי? אָמַר לוֹ: ״שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק״, סִימָן זֶה יְהֵא לְךָ: כָּל הַנּוֹטֵל מִמְּךָ בְּלֹא דָּמִים — אֵינוֹ מוֹעִיל בִּפְרַקְמַטְיָא שֶׁלּוֹ כְּלוּם.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קִטְרוֹן זוֹ צִיפּוֹרִי, אַמַּאי מִתְרַעֵם עַל מִדּוֹתָיו? וְהָא הָוְיָא צִיפּוֹרִי מִילְּתָא דַּעֲדִיפָא טוּבָא! וְכִי תֵּימָא דְּלֵית בַּהּ זַבַת חָלָב וּדְבָשׁ, וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לְדִידִי חֲזֵי לִי זַבַת חָלָב וּדְבָשׁ דְּצִיפּוֹרִי, וְהָוְיָא שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל עַל שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל!

וְכִי תֵּימָא דְּלָא נְפִישָׁא דִּידֵיהּ כְּדַאֲחוּהּ, וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִידִי חֲזֵי לִי זַבַת חָלָב וּדְבָשׁ דְּכָל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְהָוְיָא כְּמִבֵּי כוּבֵּי עַד אַקְרָא דְּתוּלְבַּקְנֵי, עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין פַּרְסֵי אוּרְכָּא, וּפוּתְיָא שִׁיתָּא פַּרְסֵי!

אֲפִילּוּ הָכִי, שָׂדוֹת וּכְרָמִים עֲדִיפָא לֵיהּ. דַּיְקָא נָמֵי, דִּכְתִיב: ״וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה״. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: ״וְעָקְרוֹן תֵּעָקֵר״ — זוֹ קֵסָרִי בַּת אֱדוֹם, שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בֵּין הַחוֹלוֹת, וְהִיא הָיְתָה יֶתֶד תְּקוּעָה לְיִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְוונִים. וּכְשֶׁגִּבְּרָה מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְּחוּם, הָיוּ קוֹרִין אוֹתָהּ ״אַחְיַדַת מְגֻדָּל שִׁיר״.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, מַאי דִּכְתִיב: ״וַהֲסִירוֹתִי דָמָיו מִפִּיו וְשִׁקּוּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם הוּא לֵאלֹהֵינוּ״. ״וַהֲסִירוֹתִי דָמָיו מִפִּיו״ — זֶה בֵּית בָּמַיָּא שֶׁלָּהֶן. ״וְשִׁקּוּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו״ — זֶה בֵּית גַּלְיָא שֶׁלָּהֶן.

"וְנִשְׁאַר גַּם הוּא לֵאלֹהֵינוּ" — אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבָּאֲדוֹם. "וְהָיָה כְּאַלּוּף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי" — אֵלּוּ תֵּרַאטְרָיוֹת וְקִרְקָסָיוֹת שָׁבָּאֲדוֹם, שֶׁעֲתִידִין שָׂרֵי יְהוּדָה לְלַמֵּד בָּהֶן תּוֹרָה בָּרַבִּים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: לֶשֶׁם זוֹ פַּמְיָיס, "עֶקְרוֹן תֵּעָקֵר" — זוֹ קֶסָרִי בַּת אֲדוֹם, שֶׁהִיא הָיְתָה מֶטְרוֹפּוֹלִין שֶׁל מְלָכִים. אִיכָּא דְּאָמְרִי: דִּמְרַבִּי בָּהּ מַלְכֵי, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּמוֹקְמִי מִינָּה מַלְכֵי.

קֶסָרִי וִירוּשָׁלַיִם, אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם: חָרְבוּ שְׁתֵּיהֶן — אַל תַּאֲמֵן. יָשְׁבוּ שְׁתֵּיהֶן — אַל תַּאֲמֵן. חָרְבָה קֶסָרִי וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַיִם, חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם וְיָשְׁבָה קֶסָרִי — תַּאֲמֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִמְלְאָה הָחֳרָבָה". אִם מְלֵיאָה זוֹ — חֳרָבָה זוֹ, אִם מְלֵיאָה זוֹ — חֳרָבָה זוֹ.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא: "וּלְאוֹם מִלְאוֹם יֵאָמֵץ".

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב: "יוֹחַן רָשָׁע בַּל לְמַד צֶדֶק". אָמַר יִצְחָק לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יוֹחַן עֲשָׂו. אָמַר לוֹ: רָשָׁע הוּא! אָמַר לוֹ: "בַּל לָמַד צֶדֶק". אָמַר לוֹ: "בְּאֶרֶץ נְכוֹחוֹת יְעַוֵּל". אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, "בַּל יִרְאֶה גֵּאוּת ה'".

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב: "אַל תִּתֵּן ה' מַאֲוַיֵּי רָשָׁע זְמָמוֹ אַל תָּפֵק יָרוּמוּ סֶלָה" — אָמַר יַעֲקֹב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַל תִּתֵּן לְעֵשָׂו הָרָשָׁע תַּאֲוַת לִבּוֹ. "זְמָמוֹ אַל תָּפֵק" — זוֹ

דף ו:

גֶּרְמַמְיָא שֶׁל אֲדוֹם, שֶׁאִלְמָלֵי הֵן יוֹצְאִין, מַחֲרִיבִין כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: תִּלַּת מְאָה קְטִירֵי תָּנָא אִיכָּא בְּגֶרְמַמְיָא שֶׁל אֲדוֹם, וּתְלַת מְאָה וְשִׁיתִּין וְחַמְשָׁה מַרְזְבָנֵי אִיכָּא בְּרוֹמִי, וּבְכָל יוֹמָא נָפְקִי הָנֵי לְאַפֵּי הָנֵי וּמְקַטְּלִי חַד מִינַּייהוּ, וּמִיטַּרְדִי לְאוֹקְמֵי מַלְכָּא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם: יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי — אַל תַּאֲמֵן. לֹא יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי — אַל תַּאֲמֵן. יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי — תַּאֲמֵן.

הָנֵי מִילֵּי בְּדִבְרֵי תוֹרָה, אֲבָל בְּמַשָּׂא וּמַתָּן — סַיְיעְתָּא הוּא מִן שְׁמַיָּא. וּלְדִבְרֵי תוֹרָה לָא אֲמַרַן אֶלָּא לְחַדּוֹדֵי, אֲבָל לְאוֹקְמֵי גִּירְסָא — סַיְיעְתָּא מִן שְׁמַיָּא הִיא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אִם רָאִיתָ רָשָׁע שֶׁהַשְׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ — אַל תִּתְגָּרֶה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אַל תִּתְחַר בַּמְרֵעִים". וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁדְּרָכָיו מַצְלִיחִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "יָחִילוּ דְּרָכָיו בְּכָל עֵת". וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁזּוֹכֶה בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: "מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ". וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁרוֹאֶה בְּשׂוֹנְאָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם".

אִינִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מוּתָּר לְהִתְגָּרוֹת בָּרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "עוֹזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָם", וְתַנְיָא, רַבִּי דּוֹסְתַּאי בַּר מָתוּן אָמַר: מוּתָּר לְהִתְגָּרוֹת בָּרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִם לְחָשֵׁךְ אָדָם לוֹמַר "אַל תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים וְאַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה" — מִי שֶׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ אוֹמֵר כֵּן.

אֶלָּא: "אַל תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים" — לִהְיוֹת כַּמְּרֵעִים, "וְאַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה" — לִהְיוֹת כְּעוֹשֵׂי עַוְלָה. וְאוֹמֵר: "אַל יְקַנֵּא לִבְּךָ בַּחַטָּאִים וְגוֹ'!

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּמִילֵּי דִידֵיהּ, הָא בְּמִילֵּי דְשָׁמַיָּא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא בְּמִילֵּי דִידֵיהּ. וְלָא קַשְׁיָא: הָא בְּצַדִּיק גָּמוּר, הָא בְּצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר. דְּאָמַר רַב הוּנָא, מַאי דִּכְתִיב: "לָמָּה תַבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ", צַדִּיק מִמֶּנּוּ — בּוֹלֵעַ, צַדִּיק גָּמוּר — אֵינוֹ בּוֹלֵעַ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: שְׁעָה מְשַׁחֶקֶת לוֹ שָׁאנִי.

אָמַר עוּלָּא: אִיטַלְיָא שֶׁל יָוָן, זֶה כְּרַךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי. וְהָוְיָא תְּלַת מְאָה פַּרְסָה עַל תְּלַת מְאָה פַּרְסָה. וְיֵשׁ בָּהּ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה שְׁווּקִים, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. וְקָטָן שֶׁבְּכוּלָּם שֶׁל מוֹכְרֵי עוֹפוֹת, וְהָוְיָא שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל עַל שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל. וּמֶלֶךְ סוֹעֵד בְּכָל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶן.

וְהַדָּר בָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹלָד בָּהּ — נוֹטֵל פְּרָס מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְהַנּוֹלָד בָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ דָּר בָּהּ — נוֹטֵל פְּרָס מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים בֵּי בָנֵי יֵשׁ בּוֹ, וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת חַלּוֹנוֹת מַעֲלִין עָשָׁן חוּץ לַחוֹמָה. צִדּוֹ אֶחָד יָם וְצִדּוֹ אֶחָד הָרִים וּגְבָעוֹת, צִדּוֹ אֶחָד מְחִיצָה שֶׁל בַּרְזֶל וְצִדּוֹ אֶחָד חוֹלְסִית וּמְצוּלָה.

מַתְנִי' קָרְאוּ אֶת הַמְּגִילָּה בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה — קוֹרִין אוֹתָהּ בַּאֲדָר שֵׁנִי. אֵין בֵּין אֲדָר הָרִאשׁוֹן לַאֲדָר הַשֵּׁנִי אֶלָּא קְרִיאַת הַמְּגִילָּה וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן סֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹת, זֶה וָזֶה שָׁוִין.

מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא תַּנָּא קַמָּא, וְלָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְלָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּתַנְיָא: קָרְאוּ אֶת הַמְּגִילָּה בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה — קוֹרִין אוֹתָהּ בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, שֶׁכָּל מִצְוֹת שֶׁנּוֹהֲגוֹת בַּשֵּׁנִי נוֹהֲגוֹת בָּרִאשׁוֹן, חוּץ מִמִּקְרָא מְגִילָּה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, שֶׁכָּל מִצְוֹת שֶׁנּוֹהֲגוֹת בַּשֵּׁנִי נוֹהֲגוֹת בָּרִאשׁוֹן.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: אַף קוֹרִין אוֹתָהּ בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, שֶׁכָּל מִצְוֹת שֶׁנּוֹהֲגוֹת בַּשֵּׁנִי אֵין נוֹהֲגוֹת בָּרִאשׁוֹן. וְשָׁוִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית שֶׁאֲסוּרִין בָּזֶה וּבָזֶה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא? אָמַר רַב פָּפָּא: סֵדֶר פָּרָשִׁיוֹת אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר לְכַתְּחִילָּה בַּשֵּׁנִי, וְאִי עָבוּד בָּרִאשׁוֹן — עָבוּד. בַּר מִמְּקָרָא מְגִילָּה, דְּאַף עַל גַּב דְּקָרוּ בָּרִאשׁוֹן — קָרוּ בַּשֵּׁנִי.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: אֲפִילּוּ מִקְרָא מְגִילָּה לְכַתְּחִילָּה בָּרִאשׁוֹן. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: אֲפִילּוּ סֵדֶר פָּרָשִׁיוֹת, אִי קָרוּ בָּרִאשׁוֹן קָרוּ בַּשֵּׁנִי.

מַנִּי? אִי תַּנָּא קַמָּא — קַשְׁיָא מַתָּנוֹת, אִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי — קַשְׁיָא נָמֵי מִקְרָא מְגִילָּה, אִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל — קַשְׁיָא סֵדֶר פָּרָשִׁיוֹת!

לְעוֹלָם תַּנָּא קַמָּא, וּתְנָא מִקְרָא מְגִילָּה וְהוּא הַדִּין מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, וּמַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אֵין בֵּין אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁבַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן לְאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁבַּאֲדָר הַשֵּׁנִי אֶלָּא מִקְרָא מְגִילָּה וּמַתָּנוֹת. הָא לְעִנְיַן הֶסְפֵּד וְתַעֲנִית — זֶה וָזֶה שָׁוִין, וְאִילּוּ סֵדֶר פָּרָשִׁיוֹת לָא מְיַירֵי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכְתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה — אֲדָר הַסָּמוּךְ לִשְׁבָט, אַף כָּאן — אֲדָר הַסָּמוּךְ לִשְׁבָט.

וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", מָה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה — אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן, אַף כָּאן — אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן.

בְּשִׁלְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי מִסְתַּבֵּר טַעְמָא, דְּאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת. אֶלָּא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַאי טַעְמָא?

אָמַר רַבִּי טָבִי: טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מִסְמָךְ גְּאוּלָּה לִגְאוּלָּה עָדִיף.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מֵהָכָא, דִּכְתִיב: "לְקַיֵּים אֵת אִגֶּרֶת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשֵּׁנִית".

וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב

דף ז.

"הַשֵּׁנִית" וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה". דְּאִי מִ"בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה" הֲוָה אָמֵינָא כִּי קוּשְׁיָן, קָא מַשְׁמַע לַן "הַשֵּׁנִית". וְאִי אַשְׁמוּעִינַן "הַשֵּׁנִית" הֲוָה אָמֵינָא בַּתְּחִילָּה בָּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי, קָא מַשְׁמַע לַן "בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה".

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי הַאי "הַשֵּׁנִית" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: בַּתְּחִילָּה קְבָעוּהָ בְּשׁוּשַׁן, וּלְבַסּוֹף בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: שָׁלְחָה לָהֶם אֶסְתֵּר לַחֲכָמִים: קִבְּעוּנִי לְדוֹרוֹת! שָׁלְחוּ לָהּ: קִנְאָה אַתְּ מְעוֹרֶרֶת עָלֵינוּ לְבֵין הָאוּמּוֹת. שָׁלְחָה לָהֶם: כְּבָר כְּתוּבָה אֲנִי עַל דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מָדַי וּפָרָס.

רַב וְרַב חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב חֲבִיבָא מַתְנוּ. בְּכוּלֵּיהּ סֵדֶר מוֹעֵד כָּל כְּי הַאי זוּגָא חַלּוֹפֵי רַבִּי יוֹחָנָן וּמְעַיֵּיל רַבִּי יוֹנָתָן. שָׁלְחָה לָהֶם אֶסְתֵּר לַחֲכָמִים: כִּתְבוּנִי לְדוֹרוֹת. שָׁלְחוּ לָהּ: "הֱלֹא כָתַבְתִּי לָךְ שָׁלִישִׁים", שְׁלִישִׁים וְלֹא רְבִיעִים,

עַד שֶׁמָּצְאוּ לוֹ מִקְרָא כָּתוּב בַּתּוֹרָה: "כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר". "כְּתֹב זֹאת" — מַה שֶּׁכָּתוּב כָּאן וּבְמִשְׁנֵה תוֹרָה. "זִכָּרוֹן" — מַה שֶּׁכָּתוּב בַּנְּבִיאִים, "בַּסֵּפֶר" — מַה שֶּׁכָּתוּב בַּמְּגִלָּה.

כְּתַנָּאֵי: "כְּתֹב זֹאת" — מַה שֶּׁכָּתוּב כָּאן, "זִכָּרוֹן" — מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, "בַּסֵּפֶר" — מַה שֶּׁכָּתוּב בַּנְּבִיאִים. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: "כְּתֹב זֹאת" — מַה שֶּׁכָּתוּב כָּאן וּבְמִשְׁנֵה תוֹרָה, "זִכָּרוֹן" — מַה שֶּׁכָּתוּב בַּנְּבִיאִים, "בְּסֵפֶר" — מַה שֶּׁכָּתוּב בַּמְּגִלָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֶסְתֵּר אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת הַיָּדַיִם.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר שְׁמוּאֵל אֶסְתֵּר לָאו בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה! נֶאֱמְרָה לְקְרוֹת, וְלֹא נֶאֱמְרָה לִיכְתּוֹב.

מֵיתִיבִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: קֹהֶלֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וּמַחְלוֹקֶת בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שִׁיר הַשִּׁירִים מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וּמַחְלוֹקֶת בְּקֹהֶלֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קֹהֶלֶת מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, אֲבָל רוּת וְשִׁיר הַשִּׁירִים וְאֶסְתֵּר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם! הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: קֹהֶלֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, מִפְּנֵי שֶׁחָכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הִיא. אָמְרוּ לוֹ: וְכִי זוֹ בִּלְבַד אָמַר? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל", וְאוֹמֵר: "אַל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו".

מַאי "וְאוֹמַר"? וְכִי תֵּימָא: מֵימָר טוּבָא אָמַר, דְּאִי בָּעֵי — אִיכְּתִיב, וּדְאִי בָּעֵי — לָא אִיכְּתִיב. תָּא שְׁמַע: "אַל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו".

תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ". רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֶיהָ".

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכָי". רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית אוֹמֵר: אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֶמְרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבַבְּזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם".

אָמַר שְׁמוּאֵל: אִי הֲוַאי הָתָם, הֲוָה אָמֵינָא מִלְּתָא דַּעֲדִיפָא מִכּוּלְּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ" — קִיְּמוּ לְמַעְלָה מַה שֶׁקִּיבְּלוּ לְמַטָּה.

אָמַר רָבָא: לְכוּלְּהוּ אִית לְהוּ פִּירְכָא, לְבַר מִדִּשְׁמוּאֵל דְּלֵית לֵיהּ פִּירְכָא: דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר — סְבָרָא הוּא דְּלָא הֲוָה אִינִישׁ דַּחֲשִׁיב לְמַלְכָּא כְּוָותֵיהּ, וְהַאי כִּי קָא מַפֵּישׁ טוּבָא וְאָמַר — אַדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ קָאָמַר.

דְּרַבִּי עֲקִיבָא — דִּלְמָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמְתָה לוֹ כְּאוּמָּתוֹ.

וְהָא דְּרַבִּי מֵאִיר — דִּלְמָא כְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, דְּאָמַר: בִּגְתָן וְתֶרֶשׁ שְׁנֵי טַרְשִׁיִּים הָיוּ.

וְהָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוֹרְמַסְקִית — דִּלְמָא פְּרִיסְתָּקֵי שַׁדּוּר. דִּשְׁמוּאֵל, וַדַּאי לֵית לֵיהּ פִּירְכָא.

אָמַר רָבִינָא: הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: טָבָא חָדָא פִּלְפְּלְתָּא חֲרִיפְתָּא מִמְּלֵי צַנֵּי קָרֵי.

רַב יוֹסֵף אָמַר מֵהָכָא: "וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים". רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אוֹמֵר מֵהָכָא: "וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם".

וּמַתְנוֹת לָאֶבְיוֹנִים. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: "וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ" — שְׁתֵּי מָנוֹת לְאִישׁ אֶחָד. "וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים" — שְׁתֵּי מַתָּנוֹת לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם.

רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה שַׁדַּר לֵיהּ לְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא אַטְמָא דְּעִיגְלָא תִּלְתָּא וְגַרְבָּא דְּחַמְרָא, שְׁלַח לֵיהּ:

דף ז:

קַיְּימְתָּ בָּנוּ רַבֵּינוּ, "וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים".

רַבָּה שַׁדַּר לֵיהּ לְמָרֵי בַּר מָר בְּיַד אַבָּיֵי מְלָא טַסְקָא דְּקַשְׁבָּא וּמְלֵי כְּסָא קִמְחָא דַּאֲבַשּׁוּנָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הַשְׁתָּא אָמַר מָרִי: אִי חַקְלָאָה מַלְכָּא לֵיהֱוֵי — דִּיקוּלָא מִצַּוְּארֵיהּ לָא נָחֵית.

הֲדַר שַׁדַּר לֵיהּ אִיהוּ מְלֵא טַסְקָא דְּזַנְגְּבִילָא וּמְלֵא כָּסָא דְּפִלְפְּלְתָּא אֲרִיכְתָּא. אָמַר אַבָּיֵי: הַשְׁתָּא אָמַר מָר: אֲנָא שַׁדַּרִי לֵיהּ חוּלְיָא, וְאִיהוּ שַׁדַּר לִי חוּרְפָּא.

אָמַר אַבָּיֵי: כִּי נְפַקִי מִבֵּי מָר, הֲוָה שָׁבַעְנָא. כִּי מְטַאי לְהָתָם, קָרִיבוּ לִי שִׁיתִּין צָעֵי דְּשִׁיתִּין מִינֵי קְדֵירָה, וַאֲכַלִי בְּהוּ שִׁיתִּין פְּלוּגֵי. וּבִישׁוּלָא בָּתָרַיְיתָא הֲווֹ קָרוּ לֵיהּ צְלִי קְדֵר, וּבְעַאי לְמִיכַּס צָעָא אַבָּתְרֵיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: כָּפִין עַנְיָא וְלָא יָדַע. אִי נָמֵי: רַוּוחָא לִבְסִימָא שְׁכִיחַ.

אַבָּיֵי בַּר אָבִין וְרַבִּי חֲנִינָא בַּר אָבִין מְחַלְּפִי סְעוּדָתַיְיהוּ לַהֲדָדֵי.

אָמַר רָבָא: מִיחַיַּיב אִינִישׁ לְבַסּוֹמֵי בְּפוּרְיָא עַד דְּלָא יָדַע בֵּין אָרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מָרְדֳּכַי.

רַבָּה וְרַבִּי זֵירָא עֲבַדוּ סְעוּדַת פּוּרִים בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אִיבַּסּוּם. קָם רַבָּה שַׁחְטֵיהּ לְרַבִּי זֵירָא. לְמָחָר, בָּעֵי רַחֲמֵי וְאַחֲיֵיהּ. לְשָׁנָה, אָמַר לֵיהּ: נֵיתֵי מָר וְנַעֲבֵיד סְעוּדַת פּוּרִים בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אָמַר לֵיהּ: לָא בְּכֹל שַׁעְתָּא וְשַׁעְתָּא מִתְרַחִישׁ נִיסָּא.

אָמַר רָבָא: סְעוּדַת פּוּרִים שֶׁאֲכָלָהּ בַּלַּיְלָה — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. מַאי טַעְמָא — ״יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה״, כְּתִיב: רַב אָשֵׁי הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ (דְּרַב כָּהֲנָא), נְגַהּ וְלָא אֲתוֹ רַבָּנַן. אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא לָא אֲתוֹ רַבָּנַן? דִּלְמָא טָרְדִי בִּסְעוּדַת פּוּרִים. אֲמַר לֵיהּ: וְלָא הֲוָה אֶפְשָׁר לְמֵיכְלַהּ בְּאוּרְתָּא? אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ לְמָר הָא דְּאָמַר רָבָא: סְעוּדַת פּוּרִים שֶׁאֲכָלָהּ בַּלַּיְלָה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ? אָמַר לֵיהּ: (אָמַר רָבָא הָכִי?) [אָמַר לֵיהּ: אִין]. תְּנָא מִינַּיהּ אַרְבְּעִין זִימְנִין וְדָמֵי לֵיהּ כְּמַאן דְּמַנַּח בְּכִיסֵיהּ.

מַתְנִי' אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא אוֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבָד.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן מַכְשִׁירֵי אוֹכֶל נֶפֶשׁ — זֶה וְזֶה שָׁוִין.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא אוֹכֶל נֶפֶשׁ, רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר אַף מַכְשִׁירֵי אוֹכֶל נֶפֶשׁ.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא? אָמַר קְרָא: ״הוּא״ — וְלֹא מַכְשִׁירָיו, וְרַבִּי יְהוּדָה (אָמַר): ״לָכֶם״ — לָכֶם לְכָל צוֹרְכֵיכֶם.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב ״לָכֶם״? לָכֶם וְלֹא לְגוֹיִם, לָכֶם וְלֹא לִכְלָבִים.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָא כְּתִיב ״הוּא״? כְּתִיב ״הוּא״ וּכְתִיב ״לָכֶם״. כָּאן בְּמַכְשִׁירִין שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, כָּאן בְּמַכְשִׁירִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב.

מַתְנִי' אֵין בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא שֶׁזֶּה — זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם, וְזֶה — זְדוֹנוֹ בְּכָרֵת.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִין — זֶה וְזֶה שָׁוִין.

מַנִּי מַתְנִיתִין? רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה עוֹשֶׂה אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים כַּשַּׁבָּת לְתַשְׁלוּמִין, מָה שַׁבָּת — מִתְחַיֶּיב בְּנַפְשׁוֹ וּפְטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין, אַף יוֹם הַכִּפּוּרִים — מִתְחַיֶּיב בְּנַפְשׁוֹ וּפְטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין.

תְּנַן הָתָם: כָּל חַיָּיבֵי כָרֵיתוֹת שֶׁלָּקוּ — נִפְטְרוּ מִידֵי כְּרִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ״, כֵּיוָן שֶׁלָּקָה — הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ. דִּבְרֵי רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵירָיו עַל רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל.

אָמַר רָבָא: אָמְרִי בֵּי רַב, תְּנַיְנָא: אֵין בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לַשַּׁבָּת אֶלָּא שֶׁזֶּה — זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם, וְזֶה — זְדוֹנוֹ בְּהֵיכָרֵת. וְאִם אִיתָא — אִידֵּי וְאִידֵּי בִּידֵי אָדָם הִיא!

אָמַר רַב נַחְמָן: הָא מַנִּי — רַבִּי יִצְחָק הִיא, דְּאָמַר: מַלְקוּת בְּחַיָּיבֵי כָרֵיתוֹת לֵיכָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: חַיָּיבֵי כָרֵיתוֹת בַּכְּלָל הָיוּ, וְלָמָּה יָצְאת כָּרֵת בַּאֲחוֹתוֹ — לְדוּנָהּ בְּכָרֵת וְלֹא בְּמַלְקוּת.

רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, זֶה — עִיקַּר זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם, וְזֶה — עִיקַּר זְדוֹנוֹ בְּהֵיכָרֵת.

דף ח.

מַתְנִי' אֵין בֵּין הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵירוֹ לַמּוּדָּר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל, אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֶל נֶפֶשׁ.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֶל נֶפֶשׁ — זֶה וָזֶה שָׁוִין.
דְּרִיסַת הָרֶגֶל? הָא לָא קָפְדִי אִינָשֵׁי! אֲמַר רָבָא: הָא מַנִּי — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר: וִיתּוּר אָסוּר בְּמוּדָּר הֲנָאָה.

מַתְנִי' אֵין בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת, אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, וּנְדָבוֹת אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן "בַּל תְּאַחֵר" — זֶה וָזֶה שָׁוִין.
תְּנַן הָתָם: אֵי זֶהוּ נֶדֶר? הָאוֹמֵר: "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה". אֵיזוֹ הִיא נְדָבָה? הָאוֹמֵר: "הֲרֵי זוֹ עוֹלָה", וּמָה בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת? נְדָרִים, מֵתוּ אוֹ נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ — חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, נְדָבוֹת, מֵתוּ אוֹ נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן.
מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וְנָרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו", רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶת שֶׁעָלָיו — חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ עָלָיו — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ.
מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: כֵּיוָן דְּאָמַר "עָלַי" — כְּמַאן דְּטָעִין אַכַּתְפֵּיהּ דְּמֵי.

מַתְנִי' אֵין בֵּין זָב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוֹאֶה שָׁלֹשׁ אֶלָּא קְרִבָּן.

גְּמָ' הָא לְעִנְיַן מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּסְפִירַת שִׁבְעָה — זֶה וָזֶה שָׁוִין.
מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: רַבִּי סִימַאי אוֹמֵר: מָנָה הַכָּתוּב שְׁתַּיִם, וּקְרָאוֹ "טָמֵא". שָׁלֹשׁ, וּקְרָאוֹ "טָמֵא". הָא כֵּיצַד? שְׁתַּיִם לַטּוּמְאָה וְשָׁלֹשׁ לַקָּרְבָּן.
וְאֵימַר: שְׁתַּיִם לְטּוּמְאָה וְלֹא לְקָרְבָּן, שָׁלֹשׁ לְקָרְבָּן וְלֹא לְטּוּמְאָה! אָמְרַתְּ: עַד שֶׁלֹּא רָאָה שָׁלֹשׁ רָאָה שְׁתַּיִם.
וְאֵימַר: שְׁתַּיִם לְקָרְבָּן וְלֹא לְטּוּמְאָה, שָׁלֹשׁ אַף לְטּוּמְאָה! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא: "וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' מִזּוֹבוֹ", מִקְצָת זֵבִין מְבִיאִין קָרְבָּן וּמִקְצָת זֵבִין אֵין מְבִיאִין קָרְבָּן. הָא כֵּיצַד? רָאָה שָׁלֹשׁ — מֵבִיא, שְׁתַּיִם — אֵינוֹ מֵבִיא.
אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא: רָאָה שְׁתַּיִם — מֵבִיא, רָאָה שָׁלֹשׁ — אֵינוֹ מֵבִיא, אָמְרַתְּ: עַד שֶׁלֹּא רָאָה שָׁלֹשׁ רָאָה שְׁתַּיִם.
וְאִיצְטְרִיךְ דְּרַבִּי סִימַאי וְאִיצְטְרִיךְ "מִזּוֹבוֹ", דְּאִי מִדְּרַבִּי סִימַאי — הֲוָה אָמֵינָא כִּי קוּשְׁיָין, קַמַּשְׁמַע לַן "מִזּוֹבוֹ". וְאִי "מִזּוֹבוֹ" — לָא יָדַעְנָא כַּמָּה רְאִיּוֹת, קַמַּשְׁמַע לַן דְּרַבִּי סִימַאי.
וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ "מִזּוֹבוֹ" לִדְרָשָׁא, "וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ" מַאי דָּרְשַׁתְּ בֵּיהּ?

הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: ״וְכִי יִטְהַר הַזָּב״ — לִכְשֶׁיִּפָּסוֹק מִזּוֹבוֹ, [״מִזּוֹבוֹ״ — וְלֹא מִזּוֹבוֹ וְנִגְעוֹ. ״מִזּוֹבוֹ וְסָפַר״ — לִימֵּד עַל זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁטָּעוּן סְפִירַת שִׁבְעָה.
וַהֲלֹא דִּין הוּא, אִם מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לֹא יְהֵא טָעוּן סְפִירַת שִׁבְעָה?

דף ח:

שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם תּוֹכִיחַ, שֶׁמְּטַמְּאָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְאֵינָהּ טְעוּנָה סְפִירַת שִׁבְעָה.
וְאַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמְּטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לֹא יְהֵא טָעוּן סְפִירַת שִׁבְעָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִזּוֹבוֹ וְסָפַר״, מִקְצָת זוֹבוֹ וְסָפַר — לִימֵּד עַל זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁטָּעוּן סְפִירַת שִׁבְעָה.
אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: מַאי שְׁנָא הַאי ״מִזּוֹבוֹ״ דִּמְרַבֵּי בֵּיהּ זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, וּמַאי שְׁנָא הַאי ״מִזּוֹבוֹ״ דִּמְמַעֵט בֵּיהּ זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת?
אָמַר לֵיהּ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַאי לְמַעוֹטֵי הוּא דַּאֲתָא — לֵישְׁתּוֹק קְרָא מִינֵּיהּ, וְכִי תֵּימָא: אִתְיָא מִדִּינָא, שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם תּוֹכִיחַ.
וְכִי תֵּימָא: הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ ״מִזּוֹבוֹ״ וְלֹא מִנִּגְעוֹ, אִם כֵּן לִיכְתּוֹב קְרָא ״וְכִי יִטְהַר הַזָּב״ וְלִישְׁתּוֹק. ״מִזּוֹבוֹ״ לְמָה לִי? לִימֵּד עַל זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁטָּעוּן סְפִירַת שִׁבְעָה.

מַתְנִי׳ אֵין בֵּין מְצוֹרָע מוּסְגָּר לִמְצוֹרָע מוּחְלָט אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה.
אֵין בֵּין טָהוֹר מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר לְטָהוֹר מִתּוֹךְ הֶחְלֵט אֶלָּא תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים.

גְּמ׳ הָא לְעִנְיַן שִׁילּוּחַ [וְטוּמְאָה] — זֶה וָזֶה שָׁוִין.
מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא: ״וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִיא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר״, טָהוֹר מִפְּרִיעָה וּפְרִימָה דְּמַעִיקְּרָא.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, גַּבֵּי זָב דִּכְתִיב ״וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר״, הָתָם מַאי ״וְטָהֵר״ מֵעִיקְּרָא אִיכָּא?
אֶלָּא: טָהוֹר הַשְׁתָּא מִלְּטַמֵּא כְּלִי חֶרֶס בְּהֶיסֵּט, אַף עַל גַּב דַּהֲדַר חָזֵי — לָא מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ. הָכָא נָמֵי טָהוֹר [הַשְׁתָּא מִלְּטַמֵּא בְּבִיאָה לְמַפְרֵעַ].
אֶלָּא אָמַר רָבָא, מֵהָכָא: ״וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע״, מִי שֶׁצָּרַעְתּוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפוֹ — יָצָא זֶה שֶׁאֵין צָרַעְתּוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפוֹ אֶלָּא בְּיָמִים.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה ״כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא״, מִי שֶׁצָּרַעְתּוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפוֹ — הוּא דְּטָעוּן שִׁילּוּחַ, וְשֶׁאֵין צָרַעְתּוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפוֹ — אֵין טָעוּן שִׁילּוּחַ,
וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי, וְהָא קָתָנֵי: אֵין בֵּין מְצוֹרָע מוּסְגָּר לִמְצוֹרָע מוּחְלָט אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה, הָא לְעִנְיַן שִׁילּוּחַ וּלְטַמּוֹיֵי בְּבִיאָה — זֶה וָזֶה שָׁוִין!
אָמַר לֵיהּ: ״יְמֵי״ ״כָּל יְמֵי״ — לְרַבּוֹת מְצוֹרָע מוּסְגָּר לְשִׁילּוּחַ.

אִי הָכִי, תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים מַאי טַעְמָא לָא? דְּקָתָנֵי: אֵין בֵּין טָהוֹר מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר לַטָּהוֹר מִתּוֹךְ הֶחְלֵט — אֶלָּא תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים!

אָמַר אַבָּיֵי: אָמַר קְרָא: ״וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת״, מִי שֶׁצָּרְעָתוֹ תְּלוּיָה בִּרְפוּאוֹת. יָצָא זֶה שֶׁאֵין צָרַעְתּוֹ תְּלוּיָה בִּרְפוּאוֹת אֶלָּא בְּיָמִים.

מַתְנִי׳ אֵין בֵּין סְפָרִים לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, אֶלָּא שֶׁהַסְּפָרִים נִכְתָּבִין בְּכָל לָשׁוֹן, וּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת אֵינָן נִכְתָּבוֹת אֶלָּא אַשּׁוּרִית.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף בִּסְפָרִים לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתְבוּ אֶלָּא יְוונִית.

גְּמָ׳ הָא לְתוֹפָרָן בְּגִידִין וּלְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם — זֶה וָזֶה שָׁוִין.

וּסְפָרִים נִכְתָּבִין בְּכָל לָשׁוֹן וְכוּ׳. וּרְמִינְהוּ: מִקְרָא שֶׁכָּתְבוּ תַּרְגּוּם, וְתַרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ מִקְרָא, וּכְתָב עִבְרִי — אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ בִּכְתָב אַשּׁוּרִית, עַל הַסֵּפֶר, וּבְדִיו.

אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא

דף ט.

כָּאן בְּגוֹפָן שֶׁלָּנוּ, כָּאן בְּגוֹפָן שֶׁלָּהֶן.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא לְהַהִיא? בְּגוֹפָן שֶׁלָּהֶן, מַאי אִירְיָא מִקְרָא שֶׁכָּתְבוּ תַּרְגּוּם וְתַרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ מִקְרָא? אֲפִילּוּ מִקְרָא שֶׁכָּתְבוּ מִקְרָא וְתַרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ תַּרְגּוּם נָמֵי. דְּהָא קָתָנֵי: עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ אַשּׁוּרִית עַל הַסֵּפֶר בְּדִיו!

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבָּנַן, הָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

אִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָא אִיכָּא יְוָנִית! אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּסְפָרִים, כָּאן בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת.

תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּהוּ: ״וְהָיוּ״ — בַּהֲוָיָיתָן יְהוּ, מַאי תַּרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ מִקְרָא אִיכָּא? בִּשְׁלָמָא תּוֹרָה — אִיכָּא ״יְגַר שָׂהֲדוּתָא״, אֶלָּא הָכָא מַאי תַּרְגּוּם אִיכָּא?

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמְגִילָּה, כָּאן בִּסְפָרִים. מְגִילָּה מַאי טַעְמָא, דִּכְתִיב בַּהּ: ״כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם״. מַאי תַּרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ מִקְרָא אִיכָּא?

אָמַר רַב פָּפָּא: ״וְנִשְׁמַע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ״. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: ״וְכָל הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן״.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כִּי תַּנְיָא הָהִיא בְּשֶׁאָר סְפָרִים, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא: תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת אֵין נִכְתָּבִין אֶלָּא אַשּׁוּרִית, וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ יְוָנִית.

וְהָכְתִיב ״וְהָיוּ״! אֶלָּא אֵימָא: סְפָרִים נִכְתָּבִים בְּכָל לָשׁוֹן, וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ יְוָנִית. הִתִּירוּ?! מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא אָסַר!

אֶלָּא אֵימָא: רַבּוֹתֵינוּ לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתְבוּ אֶלָּא יְוָנִית. וְתַנְיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אַף כְּשֶׁהִתִּירוּ רַבּוֹתֵינוּ יְוָנִית — לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא בְּסֵפֶר תּוֹרָה,
וּמִשּׁוּם מַעֲשֶׂה דְּתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ. דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁכִּינֵּס שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים וְהִכְנִיסָן בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם בָּתִּים וְלֹא גִּילָּה לָהֶם עַל מָה כִּינָסָן. וְנִכְנַס אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאָמַר לָהֶם: כִּתְבוּ לִי תּוֹרַת מֹשֶׁה רַבְּכֶם. נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֵצָה וְהִסְכִּימוּ כּוּלָּן לְדַעַת אַחַת.
וְכָתְבוּ לוֹ: "אֱלֹהִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית". "אֶעֱשֶׂה אָדָם בְּצַלֶּם וּבִדְמוּת".
"וַיְכַל בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאוֹ", וְלֹא כָּתְבוּ "בְּרָאָם".
"הָבָה אֵרְדָה וְאָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם". "וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ".
"כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ שׁוֹר וּבִרְצוֹנָם עִקְּרוּ אֵבוּס". "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיַּרְכִּיבֵם עַל נוֹשְׂאִי בְּנֵי אָדָם".
"וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם וּבְשִׁאר אֲרָצוֹת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה". "וַיִּשְׁלַח אֶת זַאֲטוּטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". "וְאֶל זַאֲטוּטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ".

דף ט:

"לֹא חָמָד אֶחָד מֵהֶם נָשָׁאתִי". "אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְהָאִיר לְכָל הָעַמִּים".
"וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבוֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי לְעוֹבְדָם".
וְכָתְבוּ לוֹ: "אֵת צְעִירַת הָרַגְלַיִם", וְלֹא כָּתְבוּ לוֹ "אֵת הָאַרְנֶבֶת", מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל תַּלְמַי אַרְנֶבֶת שְׁמָהּ, שֶׁלֹּא יֹאמַר שָׂחֲקוּ בִּי הַיְּהוּדִים וְהֵטִילוּ שֵׁם אִשְׁתִּי בַּתּוֹרָה.
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף בַּסְּפָרִים לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתְבוּ אֶלָּא יְוָנִית. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר קְרָא: "יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם", דִּבְרָיו שֶׁל יֶפֶת יִהְיוּ בְּאָהֳלֵי שֵׁם.
וְאֵימָא גּוֹמֶר וּמָגוֹג? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: הַיְינוּ טַעְמָא, דִּכְתִיב: "יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת", יַפְיוּתוֹ שֶׁל יֶפֶת יִהֵא בְּאָהֳלֵי שֵׁם.
מַתְנִי' אֵין בֵּין כֹּהֵן מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְמְרוּבֶּה בְגָדִים אֶלָּא פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. אֵין בֵּין כֹּהֵן מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן שֶׁעָבַר אֶלָּא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה.
גְּמָ' הָא לְעִנְיַן פַּר יוֹם כִּפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה — זֶה וָזֶה שָׁוִין.
מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאִי רַבִּי מֵאִיר, [הָא תַּנְיָא]: מְרוּבֶּה בְגָדִים מֵבִיא פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מֵבִיא.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבִּי מֵאִיר — דְּתַנְיָא: ״מָשִׁיחַ״, אֵין לִי אֶלָּא מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, מְרוּבֶּה בְּגָדִים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״הַמָּשִׁיחַ״.

בְּמַאי אוֹקֵימְנָא — דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר. אֵימָא סֵיפָא: אֵין בֵּין כֹּהֵן מְשֻׁמָּשׁ לְכֹהֵן שֶׁעָבַר אֶלָּא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. הָא לְכָל דְּבָרֶיהָן — זֶה וָזֶה שָׁוִין, אֲתָאן לְרַבִּי מֵאִיר, דְּתַנְיָא: אֵירַע בּוֹ פְּסוּל וּמִינּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — כָּל מִצְוֹת כְּהוּנָּה גְּדוֹלָה עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — אֵינוֹ רָאוּי לֹא לְכֹהֵן גָּדוֹל וְלֹא לְכֹהֵן הֶדְיוֹט.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹסֵף בֶּן אֵלֶם מִצִּיפּוֹרִי שֶׁאֵירַע בּוֹ פְּסוּל בְּכֹהֵן גָּדוֹל וּמִינּוּהוּ תַּחְתָּיו, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: רִאשׁוֹן — חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ, שֵׁנִי — אֵינוֹ רָאוּי לֹא לְכֹהֵן גָּדוֹל וְלֹא לְכֹהֵן הֶדְיוֹט.

כֹּהֵן גָּדוֹל — מִשּׁוּם אֵיבָה, כֹּהֵן הֶדְיוֹט — מִשּׁוּם מַעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. רֵישָׁא רַבָּנַן, וְסֵיפָא רַבִּי מֵאִיר!

אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין: רֵישָׁא רַבָּנַן וְסֵיפָא רַבִּי מֵאִיר. רַב יוֹסֵף אָמַר: רַבִּי הִיא, וְנָסֵיב לַהּ אַלִּיבָא דְּתַנָּאֵי.

מַתְנִי׳ אֵין בֵּין בָּמָה גְּדוֹלָה לַבָּמָה קְטַנָּה אֶלָּא פְּסָחִים. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא נִידָּר וְנִידָּב — קָרֵב בְּבָמָה, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ לֹא נִידָּר וְלֹא נִידָּב — אֵינוֹ קָרֵב בְּבָמָה.

גְּמָ׳ פְּסָחִים וְתוּ לָא? אֵימָא כְּעֵין פְּסָחִים.

מַנִּי — רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף צִבּוּר לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פְּסָחִים וְחוֹבוֹת שֶׁקִּבְּעוּ לָהֶם זְמַן, אֲבָל חוֹבוֹת שֶׁאֵין קְבוּעִ לָהֶם זְמַן — הָכָא וְהָכָא לָא קָרוּב.

מַתְנִי׳ אֵין בֵּין שִׁילֹה לִירוּשָׁלַיִם, אֶלָּא שֶׁבְּשִׁילֹה אוֹכְלִין קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל הָרוֹאֶה, וּבִירוּשָׁלַיִם לִפְנִים מִן הַחוֹמָה.

וְכָאן וְכָאן, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. קְדוּשַׁת שִׁילֹה —

דף י.

יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר, וּקְדוּשַׁת יְרוּשָׁלַיִם — אֵין אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנְיוֹ בִּזְמַן הַזֶּה. קַסָּבַר: בֵּית חוֹנְיוֹ לָאו בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה הִיא, וְקָא סָבַר: קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה — קִידְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְלֹא קִידְּשָׁה לְעָתִיד לָבוֹא. דִּכְתִיב: ״כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה״. ״מְנוּחָה״ — זוֹ שִׁילֹה, ״נַחֲלָה״ — זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, מַקִּישׁ נַחֲלָה לִמְנוּחָה: מָה ״מְנוּחָה״ יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר, אַף ״נַחֲלָה״ יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר.

אֲמַרוּ לֵיהּ: אָמַרְתָּ? אֲמַר לְהוּ: לָא. אֲמַר רָבָא: הָאֱלֹהִים! אַמְרַהּ, וּגְמִירְנָא לַהּ מִינֵּיהּ.
וּמַאי טַעְמָא קָא הָדַר בֵּיהּ? מִשּׁוּם קַשְׁיָא דְּרַב מָרִי. דְּמוֹתֵיב רַב מָרִי: קְדוּשַּׁת שִׁילֹה — יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר. קְדוּשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם — אֵין אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר. וְעוֹד תְּנַן: מִשֶּׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם נֶאְסְרוּ הַבָּמוֹת, וְלֹא הָיָה לָהֶם עוֹד הֶיתֵּר, וְהֵיא הָיְתָה נַחֲלָה.
תַּנְאֵי הִיא. (דְּתַנְיָא) אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שָׁמַעְתִּי כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִין בַּהֵיכָל, עוֹשִׂין קְלָעִים לַהֵיכָל וּקְלָעִים לָעֲזָרָה. אֶלָּא שֶׁבַּהֵיכָל בּוֹנִין מִבַּחוּץ, וּבָעֲזָרָה בּוֹנִין מִבִּפְנִים.
וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּקְרִיבִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת, אוֹכְלִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קְלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹמָה, מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִיְּדְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְקִיְּדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבוֹא. מִכְּלָל דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לֹא קִיְּדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבוֹא.
אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: מַמַּאי? דִּלְמָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִיְּדְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְקִיְּדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבוֹא, וּמַר — מַאי דִּשְׁמִיעַ לֵיהּ קָאָמַר. וְכִי תֵּימָא: קְלָעִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמָה לִי? לִצְנִיעוּתָא בְּעָלְמָא.
אֶלָּא כִּי הֲנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה מָנוּ חֲכָמִים אֶת אֵלּוּ? שֶׁכְּשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מָצְאוּ אֶת אֵלּוּ וְקִידְּשׁוּם, אֲבָל הָרִאשׁוֹנוֹת בָּטְלוּ מִשֶּׁבָּטְלָה הָאָרֶץ.
אַלְמָא קָסָבַר: קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִיְּדְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְלֹא קִיְּדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבוֹא.
וּרְמִינְהוּ, אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: וְכִי אֵלּוּ בִּלְבַד הָיוּ? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגֹּוב", וּכְתִיב: "כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצוּרוֹת חוֹמָה גְּבוֹהָה". אֶלָּא לָמָּה מָנוּ חֲכָמִים אֶת אֵלּוּ? שֶׁכְּשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מָצְאוּ אֵלּוּ וְקִידְּשׁוּם.
קִידְּשׁוּם?!

דף י׃

הַשְׁתָּא [הָא] אָמְרִי לָא צְרִיכָא לְקַדּוֹשֵׁי! אֶלָּא: מָצְאוּ אֶת אֵלּוּ וּמְנָאוּם.
וְלֹא אֵלּוּ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל שֶׁתַּעֲלֶה לְךָ מְסוֹרֶת בְּיָדְךָ מֵאֲבוֹתֶיךָ שֶׁמּוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן — כָּל הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ נוֹהֲגִין בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִיְּדְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְקִיְּדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא. קַשְׁיָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אַדְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.
תְּרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָא רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי אַמְרַהּ, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: "אֲשֶׁר לוֹא חוֹמָה", אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן.
"וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ", אָמַר רַבִּי לֵוִי וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹנָתָן: דָּבָר זֶה מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי" אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר.

"וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ" — הֲוָה הָמָן. "וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים" — הֲוָה רָעָב. "וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם לָרוֹב" — "וַיַּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם".

"וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם" — "הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר". "וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל" — "עָשׂוּ מִלְחָמָה".

"וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ" — "וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ". "וַיְהִי ה' אֶת יְהוֹשֻׁעַ" — "וַיִּמְעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". "וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרָמָתַיִם" — "כִּי אֶת חַנָּה אָהֵב וַה' סָגַר רַחְמָהּ".

"וַיְהִי (כִּי) זָקֵן שְׁמוּאֵל" — "וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בִּדְרָכָיו". "וַיְהִי דָּוִד לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל [וַה' עִמּוֹ]" — "וַיְהִי שָׁאוּל עוֹיֵן אֶת דָּוִד". "וַיְהִי כִּי יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ" — "רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבָּיִת".

וְהָכְתִיב: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי", וְתַנְיָא: אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיְתָה שִׂמְחָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּתִיב הָכָא: "וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי", וּכְתִיב הָתָם: "וַיְהִי (בֹּקֶר) יוֹם אֶחָד"!

הָא שְׁכֵיב נָדָב וַאֲבִיהוּא.

וְהָכְתִיב: "וַיְהִי בִּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה"! וְהָכְתִיב: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל"! וְהָכְתִיב "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד"! וְהָאִיכָּא שֵׁנִי! וְהָאִיכָּא שְׁלִישִׁי! וְהָאִיכָּא טוּבָא!

אָמַר רַב אָשֵׁי: כָּל "וַיְהִי" — אִיכָּא הָכִי וְאִיכָּא הָכִי, "וַיְהִי בִּימֵי" — אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר.

חַמְשָׁה "וַיְהִי בִּימֵי" הָווּ: "וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ", "וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים", "וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל", "וַיְהִי בִּימֵי אָחָז", "וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים".

וְאָמַר רַבִּי לֵוִי, דָּבָר זֶה מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ: אָמוֹץ וַאֲמַצְיָה — אֲחֵי הָווּ. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן?

כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: כָּל כַּלָּה שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּבֵית חָמִיהָ — זוֹכָה וְיוֹצְאִין מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים. מְנָלַן? מִתָּמָר, דִּכְתִיב: "וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ", מִשּׁוּם דְּכִסְּתָה פָּנֶיהָ "וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה"?

אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִסְּתָה פָּנֶיהָ בְּבֵית חָמִיהָ, וְלֹא הָוָה יָדַע לַהּ, זָכְתָה וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים. מְלָכִים — מִדָּוִד, נְבִיאִים — דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי, מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ: אָמוֹץ וַאֲמַצְיָה אַחִים הָיוּ, וּכְתִיב: "חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶּן אָמוֹץ".

וְאָמַר רַבִּי לֵוִי, דָּבָר זֶה מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ: מְקוֹם אָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּדָּה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אָרוֹן שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, וּכְתִיב: "וּלְפָנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אוֹרְכּוֹ", וּכְתִיב: "כְּנֶגֶד הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר אַמּוֹת וּכְנֶגֶד הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר אַמּוֹת", אָרוֹן גּוּפֵיהּ הֵיכָא הֲוָה קָאֵי? אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: בְּנֵס הָיָה עוֹמֵד.

רַבִּי יוֹנָתָן פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: ״וְקַמְתִּי עֲלֵיהֶם וְגוֹ׳ וְהִכְרַתִּי לְבָבָל שֵׁם וּשְׁאָר וְנִין וָנֶכֶד נְאֻם ה׳״. ״שֵׁם״ — זֶה הַכְּתָב, ״שְׁאָר״ — זֶה לְשׁוֹן, ״נִין״ — זֶה מַלְכוּת, ״וָנֶכֶד״ — זוֹ וַשְׁתִּי.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: ״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת הַסִּרְפָּד יַעֲלֶה הֲדַס״.

״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ״ — תַּחַת הָמָן הָרָשָׁע שֶׁעָשָׂה עֲצָמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ״וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלוֹלִים״.

״יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״ — זֶה מָרְדֳּכַי שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ לְכָל הַבְּשָׂמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר דְּרוֹר״, וּמְתַרְגְּמִינַן: ״מֹר דְּכֵי״.

״תַּחַת הַסִּרְפָּד״ — תַּחַת וַשְׁתִּי הָרְשָׁעָה בַּת בְּנוֹ שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרְשָׁע שֶׁשָּׁרַף רְפִידַת בֵּית ה׳, דִּכְתִיב: ״רְפִידָתוֹ זָהָב״.

״יַעֲלֶה הֲדַס״ — זוֹ אֶסְתֵּר הַצַּדֶּקֶת שֶׁנִּקְרֵאת הֲדַסָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הֲדַסָּה״. ״וְהָיָה לַה׳ לְשֵׁם״ — זוֹ מִקְרָא מְגִילָּה. ״לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת״ — אֵלּוּ יְמֵי פּוּרִים.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: ״וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ ה׳ עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ... לְהָרַע אֶתְכֶם״.

וּמִי חָדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַפַּלְתָּן שֶׁל רְשָׁעִים? וְהָא כְּתִיב: ״בְּצֵאת לִפְנֵי הֶחָלוּץ וְאוֹמְרִים הוֹדוּ לַה׳ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ״, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר ״כִּי טוֹב״ בְּהוֹדָאָה זוֹ? לְפִי שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂמֵחַ בְּמַפַּלְתָּן שֶׁל רְשָׁעִים.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב: ״וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה״ — בִּקְּשׁוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לוֹמַר שִׁירָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מַעֲשֵׂה יָדַי טוֹבְעִין בַּיָּם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הוּא אֵינוֹ שָׂשׂ, אֲבָל אֲחֵרִים מְשִׂישׂ. וְדַיְקָא נָמֵי, דִּכְתִיב: ״כֵּן יָשִׂישׂ״, וְלֹא כְּתִיב ״יָשׂוּשׂ״. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: ״לְאָדָם שֶׁטּוֹב לְפָנָיו נָתַן חָכְמָה וְדַעַת וְשִׂמְחָה״ — זֶה מָרְדֳּכַי הַצַּדִּיק, ״וְלַחוֹטֶא נָתַן עִנְיַן לֶאֱסוֹף וְלִכְנוֹס״ — זֶה הָמָן, ״לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים״ — זֶה מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר, דִּכְתִיב: ״וַתָּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת מָרְדֳּכַי עַל בֵּית הָמָן״.

רַבָּה בַּר עוֹפְרָן פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: ״וְשַׂמְתִּי כִסְאִי בְּעֵילָם וְהַאֲבַדְתִּי מִשָּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים״. ״מֶלֶךְ״ — זוֹ וַשְׁתִּי, ״וְשָׂרִים״ — זֶה הָמָן וַעֲשֶׂרֶת בָּנָיו.

רַב דִּימִי בַּר יִצְחָק פָּתַח לַהּ פִּיתְחָא לְהַאי פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא,

דף יא.

"כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדוּתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיֵּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָּרַס", אֵימָתַי — בִּזְמַן הָמָן.

רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם", "בָּאֵשׁ" — בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע. "וּבַמַּיִם" — בִּימֵי פַּרְעֹה, "וַתּוֹצִיאֵנוּ לְרְוָיָה" — בִּימֵי הָמָן.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ", אֵימָתַי "רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ" — בִּימֵי מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר.

רֵישׁ לָקִישׁ פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "אֲרִי נוֹהֵם וְדוֹב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל", "אֲרִי נוֹהֵם" — זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע, דִּכְתִיב בֵּיהּ: "עָלָה אַרְיֵה מִסּוּבְּכוֹ". "דּוֹב שׁוֹקֵק" — זֶה אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, דִּכְתִיב בֵּיהּ: "וַאֲרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיְינָה דָּמְיָה לְדוֹב", וְתָנֵי רַב יוֹסֵף: אֵלּוּ פָּרְסִיִּים, שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין כְּדוֹב, וּמְסוּרְבָּלִין בָּשָׂר כְּדוֹב, וּמְגַדְּלִין שֵׂעָר כְּדוֹב, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה כְּדוֹב.

"מוֹשֵׁל רָשָׁע" — זֶה הָמָן. "עַל עַם דָּל" — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם דַּלִּים מִן הַמִּצְוֹת.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמִּקְרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלוֹף הַבָּיִת", בִּשְׂכִיל עַצְלוּת שֶׁהָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה, נַעֲשָׂה שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָךְ. וְאֵין "מָךְ" אֶלָּא עָנִי, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאִם מָךְ הוּא מַעֲרֶכְךָ", וְאֵין "מִקְרֶה" אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַמִּקְרֶה בַּמַּיִם עָלֶיהָ".

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל. לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם". "אָדָם" — וְלֹא מָלֶךְ.

רָבָא פָּתַח לַהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרַשְׁתָּא מֵהָכָא: "בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבְמִשְׁוֹל רָשָׁע יֶאֱנַח עָם", "בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם" — זֶה מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר, דִּכְתִיב: "וְהָעִיר שׁוּשָׁן צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה". "וּבְמִשְׁוֹל רָשָׁע יֶאֱנַח עָם" — זֶה הָמָן, דִּכְתִיב: "וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה".

רַב מַתְנָה אָמַר מֵהָכָא: "כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו". רַב אָשֵׁי אָמַר מֵהָכָא: "אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים וְגוֹ'".

"וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ", אָמַר רַב: וַיְיִ וְהֵי, הָדָא דִּכְתִיב: "וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאוֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְגוֹ'".

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: "לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם". "לֹא מְאַסְתִּים" — בִּימֵי יְוונִים. "וְלֹא גְעַלְתִּים" — בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר. "לְכַלּוֹתָם" — בִּימֵי הָמָן. "לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם" — בִּימֵי פָּרְסִיִּים. "כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם" — בִּימֵי גּוֹג וּמָגוֹג.

בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: "לֹא מְאַסְתִּים" — בִּימֵי כַּשְׂדִּים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. "וְלֹא גְעַלְתִּים" — בִּימֵי יְוונִים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, וְחַשְׁמוֹנַאי וּבָנָיו, וּמַתִּתְיָה כֹּהֵן גָּדוֹל. "לְכַלּוֹתָם" — בִּימֵי הָמָן, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר. "לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם" — בִּימֵי רוֹמִיִּים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שֶׁל בֵּית רַבִּי וְחַכְמֵי דוֹרוֹת. "כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם" — לֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁאֵין כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן יְכוֹלָה לִשְׁלוֹט בָּהֶם.

רַבִּי לֵוִי אָמַר מֵהָכָא: "וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ".

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא: "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם".

"אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ", אָמַר רַב: אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ, וּבֶן גִּילוֹ שֶׁל רֹאשׁ. אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ, אָחִיו שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרִשָׁע שֶׁנִּקְרָא "רֹאשׁ", שֶׁנֶּאֱמַר: "אַנְתְּ הוּא רֵישָׁא דִּי דַהֲבָא". בֶּן גִּילוֹ שֶׁל רֹאשׁ, הוּא הָרָג — הוּא בִּיקֵּשׁ לַהֲרוֹג, הוּא הֶחְרִיב — הוּא בִּיקֵּשׁ לְהַחֲרִיב, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שִׂטְנָה עַל יוֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם".

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שֶׁהוּשְׁחֲרוּ פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כֹּל שֶׁזּוֹכְרוֹ אוֹמֵר "אָח לְרֹאשׁוֹ". וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: שֶׁהַכֹּל נַעֲשׂוּ רָשִׁין בְּיָמָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מַס".

"הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ" — הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. "הוּא עֵשָׂו" — הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. "הוּא דָּתָן וַאֲבִירָם" — הֵן בְּרִשְׁעָן מִתְּחִילָּתָן וְעַד סוֹפָן. "הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז" — הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ.

"אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם" — הוּא בְּצִדְקוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. "הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה" — הֵן בְּצִדְקָן מִתְּחִילָּתָן וְעַד סוֹפָן. "וְדָוִד הוּא הַקָּטָן" — הוּא בְּקַטְנוּתוֹ מִתְּחִילָּתוֹ עַד סוֹפוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבְּקַטְנוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּתּוֹרָה, כָּךְ בְּמַלְכוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה.

"הַמּוֹלֵךְ", אָמַר רַב: שֶׁמָּלַךְ מֵעַצְמוֹ. אָמְרִי לַהּ לְשֶׁבַח וְאָמְרִי לַהּ לִגְנַאי. אָמְרִי לַהּ לְשֶׁבַח — דְּלָא הֲוָה אִינִישׁ דַּחֲשִׁיב לְמַלְכָּא כְּוָותֵיהּ, וְאָמְרִי לַהּ לִגְנַאי — דְּלָא הֲוָה חָזֵי לְמַלְכוּתָא, וּמָמוֹנָא יַתִּירָא הוּא דִּיהַב וְקָם.

"מֵהוֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ", רַב וּשְׁמוּאֵל חַד אָמַר: הוֹדּוּ בְּסוֹף הָעוֹלָם וְכוּשׁ בְּסוֹף הָעוֹלָם, וְחַד אָמַר: הוֹדּוּ וְכוּשׁ גַּבֵּי הֲדָדֵי הֲווֹ קָיְימִי; כְּשֵׁם שֶׁמָּלַךְ עַל הוֹדּוּ וְכוּשׁ, כָּךְ מָלַךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ.

כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר: ״כִּי הוּא רוֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה״, רַב וּשְׁמוּאֵל חַד אָמַר: תִּפְסַח בְּסוֹף הָעוֹלָם וְעַזָּה בְּסוֹף הָעוֹלָם, וְחַד אָמַר: תִּפְסַח וְעַזָּה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הֲווֹ קָיְימִי; כְּשֵׁם שֶׁמָּלַךְ עַל תִּפְסַח וְעַל עַזָּה, כָּךְ מָלַךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

״שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה״, אָמַר רַב חִסְדָּא: בַּתְּחִילָּה מָלַךְ עַל שֶׁבַע, וּלְבַסּוֹף מָלַךְ עַל עֶשְׂרִים, וּלְבַסּוֹף מָלַךְ עַל מֵאָה. אֶלָּא מֵעַתָּה: ״וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה״, מַאי דָּרְשַׁתְּ בֵּיהּ? שָׁאנֵי הָכָא, דִּקְרָא יַתִּירָא הוּא: מִכְּדֵי כְּתִיב ״מֵהוֹדוּ וְעַד כּוּשׁ״, ״שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה״ לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִדְרָשָׁה.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה מָלְכוּ בַּכִּיפָּה, וְאֵלּוּ הֵן: אַחְאָב וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּנְבוּכַדְנֶצַּר. אַחְאָב, דִּכְתִיב: ״חַי ה׳ אֱלֹהֶיךָ אִם יֶשׁ גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא שָׁלַח אֲדוֹנִי שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ וְגוֹ׳״. וְאִי לָא דַּהֲוָה מָלֵיךְ עֲלַיְיהוּ, הֵיכִי מָצֵי מַשְׁבַּע לְהוּ?

נְבוּכַדְנֶצַּר, דִּכְתִיב: ״וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יִתֵּן אֶת צַוָּארוֹ בְּעוֹל מֶלֶךְ בָּבֶל״. אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, הָא דַּאֲמַרַן.

דף יא:

(סִימָן: שסד״ך) וְתוּ לֵיכָּא? וְהָא אֵיכָּא שְׁלֹמֹה! לָא סְלִיק מַלְכוּתֵיהּ.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט וּמֶלֶךְ — מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר? שְׁלֹמֹה מִילְּתָא אַחֲרִיתִי הֲוָה בֵּיהּ — שֶׁמָּלַךְ עַל הָעֶלְיוֹנִים וְעַל הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה׳״.

וְהָא הֲוָה סַנְחֵרִיב, דִּכְתִיב: ״מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת אַרְצָם מִיָּדִי״! הָא אֵיכָּא יְרוּשָׁלַיִם דְּלָא כַּבְשַׁהּ!

וְהָא אֵיכָּא דָּרְיָוֶשׁ, דִּכְתִיב: ״דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא כְּתַב לְכָל עַמְמַיָּא אוּמַיָּא וְלִשָׁנַיָּא דִּי דָיְירִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא״! הָא אֵיכָּא שִׁבְעָא דְּלָא מָלַךְ עֲלַיְיהוּ, דִּכְתִיב: ״שִׁפַּר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וְהָקִים עַל מַלְכוּתָא לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין״!

וְהָא אֵיכָּא כּוֹרֶשׁ, דִּכְתִיב: ״כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה׳״! הָתָם אִשְׁתַּבּוֹחֵי הוּא דְּקָא מִשְׁתַּבַּח בְּנַפְשֵׁיהּ.

״בִּימִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְמָלְכוֹ״! אָמַר רָבָא: מַאי ״כְּשֶׁבֶת״, לְאַחַר שֶׁנִּתְיַישְׁבָה דַּעְתּוֹ. אָמַר: בֵּלְשַׁצַּר חַשַּׁב וּטְעָה, אֲנָא חֲשִׁיבְנָא וְלָא טָעֵינָא. מַאי הִיא — דִּכְתִיב: ״כִּי לְפִי מִלֹּאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹוד אֶתְכֶם״, וּכְתִיב: ״לְמַלֹּאות לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַם שִׁבְעִים שָׁנָה״. חַשַּׁוב: אַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ דִּנְבוּכַדְנֶצַּר, וְעֶשְׂרִים וּתְלָת דְּאֱוִיל מְרוֹדַךְ, וַתְרֵתֵי דִּידֵיהּ — הָא שִׁבְעִים. אַפֵּיק מָאנֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא וְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ.

וּנְבוּכַדְנֶצַּר, מְנָלַן דְּאַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין מְלַךְ? דְּאָמַר מָר: גָּלוּ בְּשֶׁבַע, גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה, גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה עָשְׂרֵה, גָּלוּ בִּתְשַׁע עֶשְׂרֵה.

גָּלוּ בְּשֶׁבַע — לְכִיבּוּשׁ יְהוֹיָקִים גָּלוּת יְהוֹיָכִין, שֶׁהִיא שְׁמוֹנָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר. גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה עָשְׂרֵה — לְכִיבּוּשׁ יְהוֹיָקִים גָּלוּת צִדְקִיָּהוּ שֶׁהִיא תִּשַׁע עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְנֶצַּר, דְּאָמַר מָר: שָׁנָה רִאשׁוֹנָה כִּיבֵּשׁ נִינְוֵה, שְׁנִיָּה כִּיבֵּשׁ יְהוֹיָקִים. וּכְתִיב: ”וַיְהִי בִשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרוֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל [בִּשְׁנַת מַלְכוּתוֹ] אֶת רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ מִבֵּית הַכֶּלֶא”.

תַּמְנֵי וּתְלָתִין וּשְׁבַע — הֲרֵי אַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ דִּנְבוּכַדְנֶצַּר. וְעֶשְׂרִין וּתְלָת דֶּאֱוִיל מְרוֹדַךְ — גְּמָרָא, וְתַרְתֵּי דִּידֵיהּ — הָא שִׁבְעִין. אָמַר: הַשְׁתָּא וַדַּאי תּוּ לָא מִיפַּרְקִי, אַפֵּיק מָאנֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא וְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ.

הַיְינוּ דְּקָאָמַר לֵיהּ דָּנִיֵּאל: ”וְעַל מָרִי שְׁמַיָּא הִתְרוֹמַמְתָּ וּלְמָאנַיָּא דִּי בֵיתֵיהּ הַיְתִיו קָדָמָךְ”, וּכְתִיב: ”בֵּיהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא [כַּשְׂדָּאָה]”. וּכְתִיב: ”וְדָרְיָוֶשׁ מָדָאָה קַבֵּל מַלְכוּתָא כְּבַר שְׁנִין שִׁתִּין וְתַרְתֵּין”.

אֲמַר: אִיהוּ מִיטְעָא טָעֵי, אֲנָא חֲשִׁיבְנָא וְלָא טָעֵינָא. מִי כְּתִיב ”לְמַלְכוּת בָּבֶל”? ”לְבָבֶל” כְּתִיב, מַאי ”לְבָבֶל”? לְגָלוּת בָּבֶל, כַּמָּה בְּצִירָן — תַּמְנֵי, חַשֵּׁיב וְעַיֵּיל חִילּוּפַיְיהוּ חֲדָא דְּבֵלְשַׁצַּר, וַחֲמֵשׁ דְּדָרְיָוֶשׁ וְכוֹרֶשׁ, וְתַרְתֵּי דִּידֵיהּ — הָא שִׁבְעִין. כֵּיוָן דְּחָזֵי דְּמִלּוֹ שִׁבְעִין וְלָא אִיפְּרוּק — אֲמַר: הַשְׁתָּא וַדַּאי תּוּ לָא מִיפַּרְקִי, אַפֵּיק מָאנֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא וְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ.

בָּא שָׂטָן וְרִיקֵּד בֵּינֵיהֶן וְהָרַג אֶת וַשְׁתִּי.

וְהָא שַׁפִּיר חַשֵּׁיב? אִיהוּ נָמֵי מִיטְעָא טָעֵי, דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִימְנֵי מֵחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם.

סוֹף סוֹף כַּמָּה בְּצִירָן? חֲדֵיסַר. אִיהוּ כַּמָּה מַלְכֵי? אַרְבֵּיסַר, בְּאַרְבֵּיסַר דִּידֵיהּ אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִיבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אַלְמָה כְּתִיב: ”בֵּאדַיִן בְּטֵילַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם”, אָמַר רָבָא: שְׁנִים מִקּוּטְעוֹת הֲווֹ.

דף יב.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: וְעוֹד שָׁנָה אַחֶרֶת לְבָבֶל וְעָמַד דָּרְיָוֶשׁ וְהִשְׁלִימָהּ.

אָמַר רָבָא: אַף דָּנִיֵּאל טָעָה בְּהַאי חוּשְׁבָּנָא, דִּכְתִיב: ”בִּשְׁנַת אַחַת לְמָלְכוֹ אֲנִי דָּנִיֵּאל בִּינוֹתִי בַּסְּפָרִים”. מִדְּקָאָמַר ”בִּינוֹתִי” — מִכְּלָל דִּטְעָה.

מִכָּל מָקוֹם קְשׁוּ קְרָאֵי אַהֲדָדֵי, כְּתִיב: ”מְלֹאוֹת לְבָבֶל”, וּכְתִיב: ”לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם”!

אָמַר רָבָא: לְפִקְיְדָה בְּעָלְמָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: ”כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה’ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַיִת בִּירוּשָׁלִַם”.

דָּרַשׁ רַב נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא, מַאי דִּכְתִיב: "כֹּה אָמַר ה' לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ", וְכִי כּוֹרֶשׁ מָשִׁיחַ הָיָה? אֶלָּא אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמָשִׁיחַ: קוֹבֵל אֲנִי לְךָ עַל כּוֹרֶשׁ. אֲנִי אָמַרְתִּי: הוּא יִבְנֶה בֵּיתִי וִיקַבֵּץ גָּלְיוֹתַי, וְהוּא אָמַר: "מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ וְיַעַל".

"חֵיל פָּרַס וּמָדַי הַפַּרְתְּמִים", וּכְתִיב: "לְמַלְכֵי מָדַי וּפָרָס". אָמַר רָבָא: אַתְּנוֹיֵי אַתְּנוֹ בַּהֲדֵי, אִי מִינַּן מַלְכֵי — מִינַּיְיכוּ אִיפְּרְכֵי וְאִי מִינַּיְיכוּ מַלְכֵי — מִינַּן אִיפְּרְכֵי.

"בְּהַרְאוֹתוֹ אֶת עוֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ", אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מְלַמֵּד שֶׁלָּבַשׁ בִּגְדֵי כְהוּנָּה. כְּתִיב הָכָא: "יְקַר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ", וּכְתִיב הָתָם: "לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת".

"וּבִמְלֹאוֹת הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'". רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מֶלֶךְ פִּיקֵחַ הָיָה, וְחַד אָמַר: מֶלֶךְ טִיפֵּשׁ הָיָה. מַאן דְּאָמַר מֶלֶךְ פִּיקֵחַ הָיָה — שֶׁפִּיר עֲבַד דְּקָרֵיב רַחִיקָא בְּרֵישָׁא, דִּבְנֵי מָאתַיִם כָּל אִימַּת דְּבָעֵי מְפַיֵּיס לְהוּ. וּמַאן דְּאָמַר טִיפֵּשׁ הָיָה — דְּאִיבְּעֵי לֵיהּ לְקָרוֹבֵי בְּנֵי מָאתַיִם בְּרֵישָׁא, דְּאִי מָרְדוּ בֵּיהּ הָנָךְ, הָנֵי הֲווֹ קָיְימִי בַּהֲדֵיהּ.

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: מִפְּנֵי מָה נִתְחַיְּבוּ שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר כְּלָיָה? אָמַר לָהֶם: אִמְרוּ אַתֶּם. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁנֶּהֱנוּ מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע. אִם כֵּן שֶׁבְּשׁוּשַׁן יֵהָרְגוּ, שֶׁבְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ אַל יֵהָרְגוּ! אָמְרוּ לוֹ: אֱמוֹר אַתָּה! אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁהִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם.

אָמְרוּ לוֹ: וְכִי מַשּׁוֹא פָּנִים יֵשׁ בַּדָּבָר? אָמַר לָהֶם: הֵם לֹא עָשׂוּ אֶלָּא לִפְנִים — אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה עִמָּהֶן אֶלָּא לִפְנִים. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "כִּי לֹא עִנָּה מִלִּבּוֹ".

"בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ". רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: הָרְאוּי לֶחָצֵר — לֶחָצֵר, הָרְאוּי לַגִּינָּה — לַגִּינָּה, הָרְאוּי לַבִּיתָן — לַבִּיתָן. וְחַד אָמַר: הוֹשִׁיבָן בֶּחָצֵר וְלֹא הֶחְזִיקָתַן, בַּגִּינָּה וְלֹא הֶחְזִיקָתַן, עַד שֶׁהִכְנִיסָן לַבִּיתָן וְהֶחְזִיקָתַן. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: הוֹשִׁיבָן בֶּחָצֵר וּפָתַח לָהֶם שְׁנֵי פְּתָחִים, אֶחָד לַגִּינָּה וְאֶחָד לַבִּיתָן.

"חוּר כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת". מַאי חוּר? רַב אָמַר: חָרֵי חָרֵי, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מֵילֹת לְבָנָה הִצִּיעַ לָהֶם.

"כַּרְפַּס", אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כָּרִים שֶׁל פִּסִּים.

"עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מִטּוֹת זָהָב וְכֶסֶף", תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרְאוּי לְכֶסֶף — לְכֶסֶף, הָרְאוּי לְזָהָב — לְזָהָב. אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה: אִם כֵּן, אַתָּה מֵטִיל קִנְאָה בַּסְּעוּדָה. אֶלָּא: הֵם שֶׁל כֶּסֶף, וְרַגְלֵיהֶן שֶׁל זָהָב.

"בַּהַט וְשֵׁשׁ". אָמַר רַבִּי אַסִּי: אֲבָנִים שֶׁמִּתְחוֹטְטוֹת עַל בַּעֲלֵיהֶן. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אַבְנֵי נֵזֶר מִתְנוֹסְסוֹת עַל אַדְמָתוֹ".

”וְדַר וְסוֹחֶרֶת”, רַב אָמַר: דְּרֵי דָּרֵי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֶבֶן טוֹבָה יֵשׁ בִּכְרַכֵּי הַיָּם וְ”דָרָה” שְׁמָהּ, הוֹשִׁיבָהּ בְּאֶמְצַע סְעוּדָה וּמְאִירָה לָהֶם כַּצָּהֳרַיִם. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: שֶׁקָּרָא דְּרוֹר לְכָל בַּעֲלֵי סְחוֹרָה.

”וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי זָהָב וְכֵלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים”. ”מְשׁוּנִּים” מִיבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר רָבָא, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: רִאשׁוֹנִים כָּלוּ מִפְּנֵי כֵלַי, וְאַתֶּם שׁוֹנִים בָּהֶם! ”וְיֵין מַלְכוּת רָב”, אָמַר רַב: מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הִשְׁקָהוּ יַיִן שֶׁגָּדוֹל הֵימֶנּוּ בְּשָׁנִים.

”וְהַשְׁתִּיָּה כַּדָּת (אֵין אוֹנֵס)”, מַאי ”כַּדָּת”? אָמַר רַבִּי חָנָן מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: כְּדָת שֶׁל תּוֹרָה, מָה דָּת שֶׁל תּוֹרָה אֲכִילָה מְרוּבָּה מִשְׁתִּיָה — אַף סְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אֲכִילָה מְרוּבָּה מִשְׁתִּיָה.

”אֵין אוֹנֵס”, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הִשְׁקָהוּ מִיֵּין מְדִינָתוֹ. ”לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וְאִישׁ”, אָמַר רָבָא: לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן מְרַדְּכַי וְהָמָן. מְרַדְּכַי — דִּכְתִיב: ”אִישׁ יְהוּדִי”, הָמָן — ”אִישׁ צַר וְאוֹיֵב”.

”גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת”. ”בֵּית הַנָּשִׁים” מִיבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר רָבָא: שְׁנֵיהֶן לְדָבָר עֲבֵירָה נִתְכַּוְּונוּ, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: אִיהוּ בְּקָרֵי, וְאִתְּתֵיהּ

דף יב:

בְּבוּצִינֵי.

”בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן”. אַטּוּ עַד הַשְּׁתָּא לָא טָב לִבֵּיהּ בְּחַמְרָא? אָמַר רָבָא: יוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת הָיָה. שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין — מַתְחִילִין בְּדִבְרֵי תוֹרָה וּבְדִבְרֵי תִּשְׁבָּחוֹת. אֲבָל אוּמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין — אֵין מַתְחִילִין אֶלָּא בְּדִבְרֵי תִּיפְלוּת.

וְכֵן בִּסְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, הַלָּלוּ אוֹמְרִים: מָדִּיוֹת נָאוֹת, וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים: פָּרְסִיּוֹת נָאוֹת. אָמַר לָהֶם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: כְּלִי שֶׁאֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֵינוֹ לֹא מָדִּיִּי וְלֹא פָּרְסִי אֶלָּא כַּשְׂדִּיִּי, רְצוֹנְכֶם לְרָאוֹתָהּ? אָמְרוּ לוֹ: אִין, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא עֲרוּמָּה.

שֶׁבַּמִּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד — בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ, מִלַּמֵּד שֶׁהָיְתָה וַשְׁתִּי הָרִשָׁעָה מְבִיאָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַפְשִׁיטָתָן עֲרוּמּוֹת וְעוֹשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה בְּשַׁבָּת. הַיְינוּ דִּכְתִיב: ”אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּשׁוֹךְ חֲמַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ זָכַר אֶת וַשְׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה וְאֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלֶיהָ”, כְּשֵׁם שֶׁעָשְׂתָה — כָּךְ נִגְזַר עָלֶיהָ.

”וַתְּמָאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי”. מִכְּדֵי פְּרִיצְתָּא הֲוַאי, דְּאָמַר מָר: שְׁנֵיהֶן לְדָבָר עֲבֵירָה נִתְכַּוְּונוּ, מַאי טַעְמָא לָא אָתַאי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מְלַמֵּד שֶׁפָּרְחָה בָּהּ צָרַעַת. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: [בָּא גַּבְרִיאֵל וְעָשָׂה לָהּ זָנָב].

"וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד". אַמַּאי דְּלַקָּה בֵּיהּ כּוּלֵּי הַאי? אָמַר רָבָא, שְׁלַחָהּ לֵיהּ: בַּר אַהוּרְיֵירֵיהּ דְּאַבָּא, אַבָּא לָקֵבֵל אַלְפָּא חַמְרָא שָׁתֵי וְלָא רָוֵי, וְהָהוּא גַּבְרָא אִשְׁתַּטִּי בְּחַמְרֵיהּ, מֵיָּד: "וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ".

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים", מַאן חֲכָמִים — רַבָּנַן. "יוֹדְעֵי הָעִתִּים" — שֶׁיּוֹדְעִין לְעַבֵּר שָׁנִים וְלִקְבּוֹעַ חֳדָשִׁים. אֲמַר לְהוּ: דַּיְינוּהָ לִי. אֲמַרוּ: הֵיכִי נַעֲבִיד? נֵימָא לֵיהּ: קְטָלַהּ, לְמָחָר פָּסֵיק לֵיהּ חַמְרֵיהּ וּבָעֵי לַהּ מִינַּן. נֵימָא לֵיהּ: שִׁבְקַהּ — קָא מְזַלְזְלָה בְּמַלְכוּתָא, אָמְרוּ לוֹ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְגָלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ, נִיטְּלָה עֻצָּה מִמֶּנּוּ וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת. זִיל לְגַבֵּי עַמּוֹן וּמוֹאָב דְּיָתְבִי בְּדוּכְתֵּיהּוּ כְּחַמְרָא דְּיָתֵיב עַל דּוּרְדְּיֵיהּ.

וְטַעְמָא אָמְרוּ לֵיהּ, דִּכְתִיב: "שַׁאֲנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו וְשׁוֹקֵט הוּא אֶל שְׁמָרָיו וְלֹא הוּרַק מִכְּלִי אֶל כֶּלִי וּבַגּוֹלָה לֹא הָלָךְ עַל כֵּן עָמַד טַעְמוֹ בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר", מֵיָּד: "וְהַקָּרוֹב אֵלָיו כַּרְשְׁנָא שֵׁתָר אַדְמָתָא תַּרְשִׁישׁ".

אָמַר רַבִּי לֵוִי: כָּל פָּסוּק זֶה עַל שׁוּם קָרְבָּנוֹת נֶאֱמַר.

"כַּרְשְׁנָא" — אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הִקְרִיבוּ לְפָנֶיךָ כָּרִים בְּנֵי שָׁנָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ? "שֵׁתָר" — כְּלוּם הִקְרִיבוּ לְפָנֶיךָ שְׁתֵּי תוֹרִין? "אַדְמָתָא" — כְּלוּם בָּנוּ לְפָנֶיךָ מִזְבֵּחַ אֲדָמָה? "תַּרְשִׁישׁ" — כְּלוּם שִׂימְּשׁוּ לְפָנֶיךָ בְּבִגְדֵי כְהוּנָּה דִּכְתִיב בֵּהּ "תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵּה"? "מֶרֶס" — כְּלוּם מֵירְסוּ בְּדָם לְפָנֶיךָ? "מַרְסְנָא" — כְּלוּם מֵירְסוּ בְּמַנְחוֹת לְפָנֶיךָ? "מְמוּכָן" — כְּלוּם הֵכִינוּ שֻׁלְחָן לְפָנֶיךָ?

"וַיֹּאמֶר מְמוּכָן". תְּנָא: מְמוּכָן זֶה הָמָן, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מְמוּכָן? שֶׁמּוּכָן לְפוּרְעָנוּת. אָמַר רַב כָּהֲנָא: מִכָּאן שֶׁהַהֶדְיוֹט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ.

"לִהְיוֹת כָּל אִישׁ שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ". אָמַר רָבָא: אִלְמָלֵא אִגְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לֹא נִשְׁתַּיֵּיר מִשּׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט.

אָמְרִי: מַאי הַאי דִּשְׁדַּיר לַן "לִהְיוֹת כָּל אִישׁ שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ"? פְּשִׁיטָא, אֲפִילּוּ קָרָחָה — בְּבֵיתֵיהּ פַּרְדַּשְׁכָּא לֵיהֱוֵי!

"וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים". אָמַר רַבִּי, מַאי דִּכְתִיב: "כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת" —

"כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת" — זֶה דָּוִד, דִּכְתִיב: "וַיְשַׁנֶּא טַעְמָם לְעֵינָיו וַיְחַזֵּק לְהִתְנַהֵג בְּטַעְמָם לְפָנֵיהֶם וַיִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם בְּיַד אָכִישׁ וּבְעֵינֵי אָכִישׁ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל עֲבָדָיו הֲלֹא רָאִיתֶם אֶת אִישׁ כִּי יִשְׁתַּגַּע בְּתוֹכִי וְגוֹ'".

"וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת" — זֶה שְׁלֹמֹה, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה"; כֹּל מַאן דַּהֲוָה לֵיהּ בְּרַתָּא — אַיְיתַהּ נִיהֲלֵיהּ. "וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת" — זֶה אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, דִּכְתִיב: "וַיְפַקֵּד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים"; כֹּל מַאן דַּהֲוָה לֵיהּ בְּרַתָּא — אַיטְמְרַהּ מִינֵּיהּ.

"אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְגוֹ' אִישׁ יְמִינִי". מַאי קָאָמַר: אִי לְיַחוֹסֵיהּ קָאָתֵי — לְיַחֲסֵיהּ וְלֵיזִיל עַד בְּנָיָמִין! אֶלָּא מַאי שְׁנָא הָנֵי?

תָּנָא: כּוּלָּן עַל שְׁמוֹ נִקְרְאוּ. ״בֶּן יָאִיר״ — בֵּן שֶׁהֵאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּתְפִלָּתוֹ. ״בֶּן שִׁמְעִי״ — בֵּן שֶׁשָּׁמַע אֶל תְּפִלָּתוֹ. ״בֶּן קִישׁ״ — שֶׁהִקִּישׁ עַל שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וְנִפְתְּחוּ לוֹ.
קְרֵי לֵיהּ ״יְהוּדִי״ — אַלְמָא מִיהוּדָה קָאָתֵי, וְקְרֵי לֵיהּ ״יְמִינִי״ — אַלְמָא מִבִּנְיָמִין קָאָתֵי!
אָמַר רַב נַחְמָן: מָרְדֳּכַי מוּכְתָּר בְּנִימוּסוֹ הָיָה.
אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אָבִיו מִבִּנְיָמִין, וְאִמּוֹ מִיהוּדָה. וְרַבָּנַן אָמְרִי: מִשְׁפָּחוֹת מִתְגָּרוֹת זוֹ בָּזוֹ. מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה אוֹמֶרֶת: אֲנָא גְּרַמֵי דְּמִתְיְלִיד מָרְדֳּכַי, דְּלָא קָטְלֵיהּ דָּוִד לְשִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא. וּמִשְׁפַּחַת בִּנְיָמִין אָמְרָה: מִינַאי קָאָתֵי.
רָבָא אָמַר: כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה לְאִידַךְ גִּיסָא: רְאוּ מָה עָשָׂה לִי יְהוּדִי וּמָה שִׁילֵּם לִי יְמִינִי. מָה עָשָׂה לִי יְהוּדִי —

דף יג.

דְּלָא קָטְלֵיהּ דָּוִד לְשִׁמְעִי, דְּאִתְיְלִיד מִינַּיהּ מָרְדֳּכַי דְּמִיקַּנֵּי בֵּיהּ הָמָן. וּמָה שִׁילֵּם לִי יְמִינִי — דְּלָא קָטְלֵיהּ שָׁאוּל לַאֲגָג, דְּאִתְיְלִיד מִינַּיהּ הָמָן דְּמִצַּעַר לְיִשְׂרָאֵל.
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְעוֹלָם מִבִּנְיָמִן קָאָתֵי, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ ״יְהוּדִי״? עַל שׁוּם שֶׁכָּפַר בָּעֲבוֹדָה זָרָה. שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה נִקְרָא ״יְהוּדִי״, כְּדִכְתִיב: ״אִיתַי גּוּבְרִין יְהוּדָאִין וְגוֹ׳״.
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, כִּי הֲוָה פָּתַח בִּדְבָרֵי הַיָּמִים, אָמַר הָכִי: כָּל דְּבָרֶיךָ אֶחָד הֵם, וְאָנוּ יוֹדְעִין לְדוֹרְשָׁן. ״וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה יָלְדָה אֶת יֶרֶד אֲבִי גְדוֹר וְאֶת חֶבֶר אֲבִי שׂוֹכוֹ וְאֶת יְקוּתִיאֵל אֲבִי זָנוֹחַ וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה בַת פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח מָרֶד״.
אַמַּאי קָרֵי לַהּ ״יְהוּדִיָּה״ — עַל שׁוּם שֶׁכָּפְרָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ״וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחוֹץ עַל הַיְאוֹר״, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁיָּרְדָה לִרְחוֹץ מִגִּילּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ.
״יָלְדָה״? וְהָא רַבּוֹיֵי רַבִּיתֵיהּ! לוֹמַר לְךָ שֶׁכָּל הַמְגַדֵּל יָתוֹם וִיתוֹמָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ יְלָדוֹ.
״יֶרֶד״ זֶה מֹשֶׁה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ ״יֶרֶד״? שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִן בְּיָמָיו. ״גְּדוֹר״ — שֶׁגָּדַר פִּרְצוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. ״חֶבֶר״ — שֶׁחִיבֵּר אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם. ״סוֹכוֹ״ — שֶׁנַּעֲשָׂה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל כְּסוּכָּה. ״יְקוּתִיאֵל״ — שֶׁקִּוּוּ יִשְׂרָאֵל לָאֵל בְּיָמָיו. ״זָנוֹחַ״ — שֶׁהֶזְנִיחַ עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
״אֲבִי״ ״אֲבִי״ — אָב בַּתּוֹרָה, אָב בְּחָכְמָה, אָב בִּנְבִיאוּת.
״וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה אֲשֶׁר לָקַח מָרֶד״, וְכִי מֶרֶד שְׁמוֹ? וַהֲלֹא כְּלֵב שְׁמוֹ! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יָבֹא כְּלֵב שֶׁמָּרַד בַּעֲצַת מְרַגְּלִים, וְיִשָּׂא אֶת בַּת פַּרְעֹה שֶׁמָּרְדָה בִּגְלוּלֵי בֵּית אָבִיהָ.
״אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם״, אָמַר רָבָא: שֶׁגָּלָה מֵעַצְמוֹ.

"וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הֲדַסָּה", קָרֵי לַהּ "הֲדַסָּה" וְקָרֵי לַהּ "אֶסְתֵּר"? תַּנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶסְתֵּר שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ הֲדַסָּה — עַל שֵׁם הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּקְרְאוּ הֲדַסִּים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהוּא עוֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲדַסָּה שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ אֶסְתֵּר? עַל שֵׁם שֶׁהָיְתָה מַסְתֶּרֶת דְּבָרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת אֶת עַמָּהּ וְגוֹ'".

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: הֲדַסָּה שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרֵאת אֶסְתֵּר? שֶׁהָיוּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתָהּ עַל שׁוּם אִסְתַּהַר. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: אֶסְתֵּר, לֹא אָרוּכָה וְלֹא קְצָרָה הָיְתָה, אֶלָּא בֵּינוֹנִית כַּהֲדַסָּה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אָמַר: אֶסְתֵּר — יַרְקְרוֹקֶת הָיְתָה, וְחוּט שֶׁל חֶסֶד מָשׁוּךְ עָלֶיהָ.

"כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם" — "וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ" לְמָה לִי? אָמַר רַב אַחָא: עִיבְּרַתָּה — מֵת אָבִיהָ, יְלָדַתָּה — מֵתָה אִמָּהּ.

"וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת", תָּנָא מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אַל תִּקְרֵי "לְבַת" אֶלָּא לְבַיִת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְלָרֹשׁ אֵין כֹּל כִּי אִם כִּבְשָׁה אַחַת קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתִּגְדַּל עִמּוֹ וְעִם בָּנָיו יַחְדָּו מִפִּתּוֹ תֹּאכַל וּמִכּוֹסוֹ תִּשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ תִּשְׁכָּב וַתְּהִי לוֹ כְּבַת", מְשׁוּם דִּבְחֵיקוֹ תִּשְׁכָּב הֲווֹת לֵיהּ (לְבַת)? אֶלָּא — (לְבַיִת) הָכִי נָמֵי לְבַיִת.

"וְאֵת שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת וְגוֹ'". אָמַר רָבָא: שֶׁהָיְתָה מוֹנָה בָּהֶן יְמֵי שַׁבָּת. "וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ וְגוֹ'". אָמַר רַב: שֶׁהֶאֱכִילָהּ מַאֲכָל יְהוּדִי.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שֶׁהֶאֱכִילָהּ קְדָלֵי דַּחֲזִירֵי.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: זֵרְעוֹנִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיְהִי הַמֶּלְצַר נוֹשֵׂא אֶת פַּת בָּגָם וְנוֹתֵן לָהֶם זֵרְעוֹנִים".

"שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר". מַאי "שֶׁמֶן הַמּוֹר"? רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר: סְטָטַת, רַב הוּנָא אָמַר: שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַנְפְּקִינוֹן — שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ, וְלָמָּה סָכִין אוֹתוֹ — שֶׁמַּשִּׁיר אֶת הַשֵּׂיעָר וּמְעַדֵּן אֶת הַבָּשָׂר.

"בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִגְּנוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע לְמַדְנוּ שִׁבְחוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם.

"וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלַמֵּד שֶׁלְּכָל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמְתָה לוֹ כְּאוּמָּתוֹ.

"וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶל בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא חֹדֶשׁ טֵבֵת", רֵישׁ שָׁנָּה גּוּף מִן הַגּוּף.

"וַיֶּאֱהַב הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר מִכָּל הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא חֵן וָחֶסֶד לְפָנָיו מִכָּל הַבְּתוּלוֹת", אָמַר רַב: בִּיקֵּשׁ לִטָּעוֹם טַעַם בְּתוּלָה — טָעַם, טַעַם בְּעוּלָה — טָעַם.

"וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל". עֲבַד מִשְׁתְּיָא וְלָא גַּלְיָא לֵיהּ, דִּלְיִ כְּרָנָא וְלָא גַּלְיָא לֵיהּ, שַׁדַּר פַּרְדִּישְׁנֵי וְלָא גַּלְיָא לֵיהּ.

"וּבְהַקָּבֵץ בְּתוּלוֹת שֵׁנִית וְגוֹ'". אֲזַיל שְׁקַל עֲצָה מִמָּרְדֳּכַי, אֲמַר: אֵין אִשָּׁה מִתְקַנְאָה אֶלָּא בְּיֶרֶךְ חֲבֶירְתָּהּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא גַּלְיָא לֵיהּ, דִּכְתִיב: "אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ וְגוֹ'".

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב:

דף יג:

"לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו" — בִּשְׂכַר צְנִיעוּת שֶׁהָיְתָה בָּהּ בְּרָחֵל זָכְתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה שָׁאוּל, וּבִשְׂכַר צְנִיעוּת שֶׁהָיָה בּוֹ בְּשָׁאוּל זָכָה וְיָצְאת מִמֶּנּוּ אֶסְתֵּר.

וּמַאי צְנִיעוּת הָיְתָה בָּהּ בְּרָחֵל? דִּכְתִיב: "וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא". וְכִי אֲחִי אָבִיהָ הוּא? וַהֲלֹא בֶּן אֲחוֹת אָבִיהָ הוּא?

אֶלָּא, אָמַר לַהּ: מִינַסְבָא לִי? אָמַרָה לֵיהּ: אִין, מִיהוּ אַבָּא רַמָּאָה הוּא וְלָא יָכְלַתְּ לֵיהּ. אָמַר לַהּ: אִחְיוּ אֲנָא בְּרַמָּאוּת. אָמַרָה לֵיהּ: וּמִי שְׁרֵי לְצַדִּיקֵי לְסַגּוֹיֵי בְּרַמָּיוּתָא? אָמַר לַהּ, אִין: "עִם נָבָר תִּתָּבָר וְעִם עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל".

אָמַר לַהּ: וּמַאי רַמָּיוּתָא? אָמַרָה לֵיהּ: אִית לִי אָחָתָא דְּקַשִּׁישָׁא מִינַּאי וְלָא מַנְסֵיב לִי מִקַּמַּהּ. מְסַר לַהּ סִימָנִים.

כִּי מָטָא לֵילְיָא, אָמַרָה: הַשְׁתָּא מִיכַּסְפָא אֲחָתַאי. מְסַרְתִּינְהוּ נִיהֲלַהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיְהִי בַבֹּקֶר וְהִנֵּה הִיא לֵאָה", מִכְּלָל דְּעַד הַשְׁתָּא לָאו לֵאָה הִיא? אֶלָּא: מִתּוֹךְ סִימָנִין שֶׁמָּסְרָה רָחֵל לְלֵאָה — לָא הֲוָה יָדַע עַד הַשְׁתָּא. לְפִיכָךְ זָכְתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה שָׁאוּל.

וּמָה צְנִיעוּת הָיְתָה בְּשָׁאוּל? דִּכְתִיב: "וְאֶת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׁמוּאֵל", זָכָה וְיָצְאת מִמֶּנּוּ אֶסְתֵּר. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹסֵק גְּדוּלָּה לְאָדָם — פּוֹסֵק לְבָנָיו וְלִבְנֵי בָנָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ (וְגוֹ')". וְאִם הֵגִיס דַּעְתּוֹ — הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאִם אֲסוּרִים בַּזִּקִּים וְגוֹ'".

"וְאֶת מַאֲמַר מָרְדֳּכַי אֶסְתֵּר עוֹשָׂה", אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שֶׁהָיְתָה מַרְאָה דַּם נִדָּה לַחֲכָמִים. "כַּאֲשֶׁר הָיְתָה בְאָמְנָה אִתּוֹ", אָמַר רַבָּה בַּר לִימָא (מִשְׁמֵיהּ דְּרַב): שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת מֵחֵיקוֹ שֶׁל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְטוֹבֶלֶת וְיוֹשֶׁבֶת בְּחֵיקוֹ שֶׁל מָרְדֳּכַי.

"בַּיָּמִים הָהֵם וּמָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ קָצַף בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ", אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִקְצִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָדוֹן עַל עֲבָדָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹן צַדִּיק. וּמַנּוּ? יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁם אוֹתָנוּ נַעַר עִבְרִי וְגוֹ'".

עֲבָדִים עַל אֲדוֹנֵיהֶן לַעֲשׂוֹת נֵס לַצַּדִּיק, וּמַנּוּ? מָרְדֳּכַי, דִּכְתִיב: "וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וְגוֹ'".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי טַרְסִיִּים הָווּ, וְהָיוּ מְסַפְּרִין בְּלָשׁוֹן טוּרְסִי, וְאוֹמְרִים: מִיּוֹם שֶׁבָּאת זוֹ לֹא רָאִינוּ שֵׁינָה בְּעֵינֵינוּ, בֹּא וְנַטִּיל אֶרֶס בַּסֵּפֶל כְּדֵי שֶׁיָּמוּת. וְהֵן לֹא הָיוּ יוֹדְעִין כִּי מָרְדֳּכַי מְיוֹשָׁבֵי לִשְׁכַּת הַגָּזִית הָיָה, וְהָיָה יוֹדֵעַ בִּשְׁבָעִים לְשׁוֹן.

אָמַר לוֹ: וַהֲלֹא אֵין מִשְׁמַרְתִּי וּמִשְׁמַרְתְּךָ שָׁוָה? אָמַר לוֹ: אֲנִי אֶשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי וּמִשְׁמַרְתְּךָ.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיְבַקֵּשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא" — שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ בְּמִשְׁמַרְתָּן.

"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". (אַחַר מַאי?) אָמַר רָבָא: אַחַר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לַמַּכָּה.

דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אִם כֵּן בּוֹרֵא לָהֶם רְפוּאָה תְּחִילָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּרְפָאִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֲוֹן אֶפְרַיִם". אֲבָל אוּמּוֹת הָעוֹלָם אֵינוֹ כֵּן — מַכֶּה אוֹתָן וְאַחַר כָּךְ בּוֹרֵא לָהֶם רְפוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָגַף ה' אֶת מִצְרַיִם נָגוֹף וְרָפוֹא".

"וַיִּבָּצוּ בְּעֵינָיו לִשְׁלוֹחַ יָד בְּמָרְדֳּכַי לְבַדּוֹ". אָמַר רָבָא: בַּתְּחִילָּה בְּמָרְדֳּכַי לְבַדּוֹ, וּלְבַסּוֹף בְּעַם מָרְדֳּכַי, וּמַנּוּ — רַבָּנָן, וּלְבַסּוֹף בְּכָל הַיְהוּדִים.

"הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל", תָּנָא: כֵּיוָן שֶׁנָּפַל פּוּר בְּחוֹדֶשׁ אֲדָר שָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, אָמַר: נָפַל לִי פּוּר בְּיֶרַח שֶׁמֵּת בּוֹ מֹשֶׁה. וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבִּשְׁבָעָה בַּאֲדָר מֵת, וּבְשִׁבְעָה בַּאֲדָר נוֹלַד.

"שֶׁנּוֹ עַם אֶחָד", אָמַר רָבָא: לֵיכָּא דְּיָדַע לִישָׁנָא בִּישָׁא כְּהָמָן. אָמַר לֵיהּ: תָּא נֵיכַּלְינְהוּ.

אָמַר לֵיהּ: מִסְתַּפֵּינָא מֵאֱלָהַיְהוּ דְּלָא לֶיעְבֵּיד בִּי כְּדַעֲבַד בְּקַמָּאֵי. אָמַר לֵיהּ: ["שֶׁנּוֹ" —] יָשְׁנוּ מִן הַמְּצוֹת.

אָמַר לֵיהּ: אִית בְּהוּ רַבָּנָן. אָמַר לֵיהּ: עַם אֶחָד הֵן.

שֶׁמָּא תֹּאמַר, קָרְחָה אֲנִי עוֹשֶׂה בְּמַלְכוּתֶךָ — מְפוּזָּרִין הֵם בֵּין הָעַמִּים. שֶׁמָּא תֹּאמַר: אִית הָנָאָה מִינַּייְהוּ — "מְפוֹרָד", כִּפְרֵידָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּירוֹת. וְשֶׁמָּא תֹּאמַר, אֵיכָּא מְדִינָתָא מִינַּייְהוּ — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ".

"וְדָתֵיהֶם שׁוֹנוֹת מִכָּל עָם", דִּלְא אָכְלִי מִינַּן וְלָא נָסְבִי מִינַּן וְלָא מִנַּסְבִי לַן. "וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים", דְּמַפְקִי לְכוּלָּא שַׁתָּא בְּשֵׁהֵי פִּהֵי. "וְלַמֶּלֶךְ אֵין שׁוֶה לְהַנִּיחָם", דְּאָכְלוּ וְשָׁתוּ וּמְבַזּוּ לֵיהּ לְמַלְכָּא, וַאֲפִילּוּ נוֹפֶל זְבוּב בְּכוֹסוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — זוֹרְקוֹ וְשׁוֹתֶהוּ, וְאִם אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ נוֹגֵעַ בְּכוֹסוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — חוֹבְטוֹ בַּקַּרְקַע וְאֵינוֹ שׁוֹתֶהוּ.

"אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף וְגוֹ'", אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁעָתִיד הָמָן לִשְׁקוֹל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִקְדִּים שִׁקְלֵיהֶן לִשְׁקָלָיו.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן: בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכִּלְאַיִם.

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ", אָמַר רַבִּי אַבָּא:

דף יד.

מָשָׁל דְּאָחַשְׁוֵרוֹשׁ וְהָמָן לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, לְאֶחָד הָיָה לוֹ תֵּל בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ וּלְאֶחָד הָיָה לוֹ חָרִיץ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ. בַּעַל חָרִיץ אָמַר: מִי יִתֵּן לִי תֵּל זֶה בְּדָמִים! בַּעַל הַתֵּל אָמַר: מִי יִתֵּן לִי חָרִיץ זֶה בְּדָמִים!

לְיָמִים נִזְדַּוְּגוּ זֶה אֵצֶל זֶה. אָמַר לוֹ בַּעַל חָרִיץ לְבַעַל הַתֵּל: מְכוֹר לִי תִּילְךָ! אָמַר לוֹ: טוֹל אוֹתוֹ בְּחִנָּם, וְהַלְוַאי!

"וַיְסַר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ", אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: גְּדוֹלָה הֶסֵּרַת טַבַּעַת יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה נְבִיאִים וְשֶׁבַע נְבִיאוֹת שֶׁנִּתְנַבְּאוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכּוּלָּן לֹא הֶחֱזִירוּם לְמוּטָב, וְאִילּוּ הֶסֵּרַת טַבַּעַת הֶחְזִירָתַן לְמוּטָב.

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה נְבִיאִים וְשֶׁבַע נְבִיאוֹת נִתְנַבְּאוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא פִּחֲתוּ וְלֹא הוֹתִירוּ עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, חוּץ מִמִּקְרָא מְגִילָּה.

מַאי דְּרוּשׁ? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: וּמָה מֵעַבְדוּת לְחֵירוּת אָמְרִינַן שִׁירָה — מִמִּיתָה לְחַיִּים לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

אִי הָכִי, הַלֵּל נָמֵי נֵימָא! לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים הַלֵּל עַל נֵס שֶׁבַּחוּצָה לָאָרֶץ. יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּנֵס שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ, הֵיכִי אָמְרִינַן שִׁירָה?

כִּדְתַנְיָא: עַד שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ — הוּכְשְׁרוּ כָּל אַרְצוֹת לוֹמַר שִׁירָה. מִשֶּׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ — לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל הָאַרְצוֹת לוֹמַר שִׁירָה.

רַב נַחְמָן אָמַר: קְרִיעָתָהּ זוֹ הַלֵּילָהּ. רָבָא אָמַר, בְּשִׁלְמָא הָתָם: "הַלְלוּ עַבְדֵי ה'" — וְלֹא עַבְדֵי פַּרְעֹה, אֶלָּא הָכָא: "הַלְלוּ עַבְדֵי ה'" — וְלֹא עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ? אַכַּתִּי עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲנַן.

בֵּין לְרָבָא בֵּין לְרַב נַחְמָן קַשְׁיָא, וְהָא תַּנְיָא: מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ — לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל הָאַרְצוֹת לוֹמַר שִׁירָה! כֵּיוָן שֶׁגָּלוּ, חָזְרוּ לְהֶכְשֵׁירָן הָרִאשׁוֹן.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָכְתִיב: "וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרָמָתַיִם צוֹפִים", אֶחָד מִמָּאתַיִם צוֹפִים שֶׁנִּתְנַבְּאוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל.

מֵיהָוֶה טוּבָא הֲווֹ, כִּדְתַנְיָא: הָרִבֵּה נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, כְּפִלַּיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. אֶלָּא נְבוּאָה שֶׁהוּצְרְכָה לְדוֹרוֹת — נִכְתְּבָה, וְשֶׁלֹּא הוּצְרְכָה — לֹא נִכְתְּבָה.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: אָדָם הַבָּא מִשְּׁתֵּי רְמוֹת שֶׁצּוֹפוֹת זוֹ אֶת זוֹ. רַבִּי חָנִין אָמַר: אָדָם הַבָּא מִבְּנֵי אָדָם שֶׁעוֹמְדִין בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם. וּמַאן נִינְהוּ? בְּנֵי קֹרַח, דִּכְתִיב: "וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ", תָּנָא מִשּׁוּם רַבִּינוּ: מָקוֹם נִתְבַּצֵּר לָהֶם בְּגֵיהִנֹּם, וְעָמְדוּ עָלָיו.

שֶׁבַע נְבִיאוֹת מַאן נִינְהוּ? שָׂרָה, מִרְיָם, דְּבוֹרָה, חַנָּה, אֲבִיגַיִל, חוּלְדָּה וְאֶסְתֵּר. שָׂרָה, דִּכְתִיב: "אֲבִי מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה", וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: "יִסְכָּה" זוֹ שָׂרָה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ יִסְכָּה —

שֶׁסָּכְתָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ". דָּבָר אַחֵר: "יִסְכָּה" — שֶׁהַכֹּל סוֹכִין בְּיוֹפְיָהּ.

מִרְיָם — דִּכְתִיב: "וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן", וְלֹא אֲחוֹת מֹשֶׁה, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: שֶׁהָיְתָה מִתְנַבְּאָה כְּשֶׁהִיא אֲחוֹת אַהֲרֹן, וְאוֹמֶרֶת: עֲתִידָה אִמִּי שֶׁתֵּלֵד בֵּן שֶׁיּוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְשָׁעָה שֶׁנּוֹלַד נִתְמַלְּאָה כָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ אוֹרָה, עָמַד אָבִיהָ וּנְשָׁקָהּ עַל רֹאשָׁהּ, אָמַר לָהּ: בִּתִּי נִתְקַיְּימָה נְבוּאָתִיךְ.

וְכֵיוָן שֶׁהִשְׁלִיכוּהוּ לַיְאוֹר, עָמַד אָבִיהָ וּטְפָחָהּ עַל רֹאשָׁהּ, וְאָמַר לָהּ: בִּתִּי הֵיכָן נְבוּאָתִיךְ? הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק לְדַעָה". לְדַעַת מָה יִהְיֶא בְּסוֹף נְבוּאָתָהּ.

דְּבוֹרָה, דִּכְתִיב: "וּדְבוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת", מַאי "אֵשֶׁת לַפִּידוֹת"? שֶׁהָיְתָה עוֹשָׂה פְּתִילוֹת לַמִּקְדָּשׁ.

"וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תּוֹמֶר". מַאי שְׁנָא תַּחַת תּוֹמֶר? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אַבְשָׁלוֹם: מְשׁוּם יִחוּד. דָּבָר אַחֵר: מָה תָּמָר זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד — אַף יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר לֹא הָיָה לָהֶם אֶלָּא לֵב אֶחָד לְאָבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

חַנָּה — דִּכְתִיב: "וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּה' רָמָה קַרְנִי בַּה'". "רָמָה קַרְנִי", וְלֹא רָמָה פִּי. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה שֶׁנִּמְשְׁחוּ בְּקֶרֶן — נִמְשְׁכָה מַלְכוּתָן, שָׁאוּל וְיֵהוּא שֶׁנִּמְשְׁחוּ בְּפַךְ — לֹא נִמְשְׁכָה מַלְכוּתָן.

"אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ", אָמַר רַב יְהוּדָה בַּר מְנַשְׁיָא: אַל תִּקְרֵי "בִּלְתֶּךָ", אֶלָּא "לְבַלּוֹתֶךָ". שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם — מַעֲשֶׂה יָדָיו מְבַלִּין אוֹתוֹ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — מְבַלֶּה מַעֲשֶׂה יָדָיו.

"וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ", אֵין צַיָּיר כֵּאלֹהֵינוּ. אָדָם צָר צוּרָה עַל גַּבֵּי הַכּוֹתֶל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַטִּיל בָּהּ רוּחַ וּנְשָׁמָה, קָרָבִים וּבְנֵי מֵעַיִם. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צָר צוּרָה בְּתוֹךְ צוּרָה, וּמַטִּיל בָּהּ רוּחַ וּנְשָׁמָה, קָרָבִים וּבְנֵי מֵעַיִם.

אֲבִיגַיִל, דִּכְתִיב: "וְהָיָה הִיא רוֹכֶבֶת עַל הַחֲמוֹר וְיוֹרֶדֶת בְּסֵתֶר הָהָר". "בְּסֵתֶר הָהָר"? "מִן הָהָר" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: עַל עִסְקֵי דָּם הַבָּא מִן הַסְּתָרִים. נְטָלָה דָּם וְהֶרְאָתָה לוֹ. אָמַר לָהּ: וְכִי מַרְאִין דָּם בַּלַּיְלָה? אָמְרָה לוֹ: וְכִי דָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת בַּלַּיְלָה? אָמַר לָהּ:

דף יד:

מוֹרֵד בַּמַּלְכוּת הוּא, וְלָא צָרִיךְ לְמֵידַיְינֵיהּ. אָמְרָה לוֹ: עֲדַיִין שָׁאוּל קַיָּים וְלֹא יָצָא טִבְעָךְ בָּעוֹלָם. אָמַר לָהּ: "בָּרוּךְ טַעְמֵךְ וּבְרוּכָה אָתְּ אֲשֶׁר כְּלִיתִנִי [הַיּוֹם הַזֶּה] מִבֹּא בְדָמִים".

"דָּמִים" — תַּרְתֵּי מַשְׁמַע! אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁגִּילְּתָה אֶת שׁוֹקָהּ וְהָלַךְ לְאוֹרָהּ שֶׁלֹּשׁ פַּרְסָאוֹת, אָמַר לַהּ: הִשָּׁמְעִי לִי! אָמְרָה לוֹ: "לֹא תִהְיֶה זֹאת לְךָ לְפוּקָה". "זֹאת" — מִכְּלָל דְּאִיכָּא אַחֲרִיתִי, וּמַאי נִיהוּ? מַעֲשֶׂה דְּבַת שֶׁבַע. וּמַסְקָנָא הָכִי הֲוַאי.

"וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים", כִּי הֲווֹת מִיפַּטְרָא מִינַּיהּ אָמְרָה לֵיהּ: "וְהֵטִיב ה' לַאדוֹנִי וְזָכַרְתָּ אֶת אֲמָתֶךָ".

אָמַר רַב נַחְמָן, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: אִיתְּתָא בַּהֲדֵי שׁוּתָא פִּילְכָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שְׁפֵיל וְאָזֵיל בַּר אָווֹזָא וְעֵינוֹהִי מִיטַּיְיפִי.

חוּלְדָּה, דִּכְתִיב: "וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַאֲחִיקָם וְעַכְבּוֹר וְגוֹ'". וּבְמָקוֹם דְּקָאֵי יִרְמְיָה הֵיכִי מִתְנַבְּיָא אִיהִי? אָמְרִי בֵּי רַב מַשְׁמֵיהּ דְּרַב: חוּלְדָּה קְרוֹבַת יִרְמְיָה הָיְתָה, וְלֹא הָוָה מַקְפִּיד עָלֶיהָ.

וְיֹאשִׁיָּה גּוּפֵיהּ הֵיכִי שָׁבֵיק יִרְמְיָה וּמְשַׁדַּר לְגַבַּהּ? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי שֵׁילָא: מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת הֵן.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יִרְמְיָה לָא הָוָה הָתָם, שֶׁהָלַךְ לְהַחֲזִיר עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים. וּמְנָלַן דְּאַהֲדוּר? דִּכְתִיב: "כִּי הַמּוֹכֵר אֶל הַמִּמְכָּר לֹא יָשׁוּב", אֶפְשָׁר יוֹבֵל בָּטֵל, וְנָבִיא מִתְנַבֵּא עָלָיו שֶׁיִּבָּטֵל? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁיִּרְמְיָה הֶחְזִירָן,

וְיֹאשִׁיָּהוּ בֶּן אָמוֹן מָלַךְ עֲלֵיהֶן, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר מָה הַצִּיּוֹן הַלָּז אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר הַקֶּבֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּא מִיהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשִׂית עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית אֵל", וְכִי מָה טִיבוֹ שֶׁל יֹאשִׁיָּהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית אֵל? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁיֹּאשִׁיָּהוּ מָלַךְ עֲלֵיהֶן. רַב נַחְמָן אָמַר, מֵהָכָא: "גַּם יְהוּדָה שָׂת קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי".

אָסְתֵּר — דִּכְתִיב: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת", בִּגְדֵי מַלְכוּת מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא שֶׁלְּבָשַׁתָּה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּתִיב הָכָא: "וַתִּלְבַּשׁ", וּכְתִיב הָתָם: "וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי וְגוֹ'".

אָמַר רַב נַחְמָן: לֹא יָאָה יְהִירוּתָא לְנָשֵׁי. תַּרְתֵּי נָשֵׁי יְהִירָן הָווֹ, וְסַנְיִין שְׁמַיְיהוּ: חֲדָא שְׁמַהּ זִיבּוּרְתָּא, וַחֲדָא שְׁמַהּ כַּרְכּוּשְׁתָּא. זִיבּוּרְתָּא כְּתִיב בַּהּ: "וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרָק", וְאִילּוּ אִיהִי לָא אָזְלָה לְגַבֵּיהּ. כַּרְכּוּשְׁתָּא כְּתִיב בַּהּ: "אִמְרוּ לָאִישׁ", וְלָא אָמְרָה "אִמְרוּ לַמֶּלֶךְ".

אָמַר רַב נַחְמָן: חוּלְדָּה מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הָיְתָה — כְּתִיב הָכָא: "בֶּן חַרְחַס", וּכְתִיב הָתָם: "בְּתִמְנַת חֶרֶס".

אִיתְּיבֵיהּ רַב עֵינָא סָבָא לְרַב נַחְמָן: שְׁמוֹנָה נְבִיאִים וְהֵם כֹּהֲנִים יָצְאוּ מֵרָחָב הַזּוֹנָה, וְאֵלּוּ הֵן: נֵרִיָּה, בָּרוּךְ, וּשְׂרָיָה, מַחְסֵיָה, יִרְמְיָה, חִלְקִיָּה, חֲנַמְאֵל, וְשַׁלּוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף

חוּלְדָּה הַנְּבִיאָה מִבְּנֵי בָּנֶיהָ שֶׁל רָחָב הַזּוֹנָה הָיְתָה. כְּתִיב הָכָא: ”בֶּן תִּקְוָה”, וּכְתִיב הָתָם: ”אֶת תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי”.

אָמַר לֵיהּ: עֵינָא סָבָא, וְאָמְרִי לַהּ: פַּתְיָא אוּכְמָא, מִינִּי וּמִינָּךְ תִּסְתַּיֵּים שְׁמַעְתָּא: דְּאִיגַּיֵּירָא וְנַסְבַהּ יְהוֹשֻׁעַ. וּמִי הֲווֹ לֵיהּ זַרְעָא לִיהוֹשֻׁעַ? וְהָכְתִיב: ”נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ”! בְּנֵי לָא הֲווֹ לֵיהּ, בְּנָתָא הֲווֹ לֵיהּ.

דף טו.

בִּשְׁלָמָא אִינְהוּ — מִיפָּרְשִׁי, אֶלָּא אֲבָהָתַיְיהוּ מְנָלַן?

כִּדְעוּלָּא. דְּאָמַר עוּלָּא: כָּל מָקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו בִּנְבִיאוּת — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא נָבִיא בֶּן נָבִיא. שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא נָבִיא וְלֹא בֶּן נָבִיא, שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ מְפוֹרָשׁ — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מֵאוֹתָהּ הָעִיר, שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם עִירוֹ — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מִירוּשָׁלַיִם.

בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו וּמַעֲשֵׂה אֲבוֹתָיו סְתוּמִין, וּפָרַט לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן לְשֶׁבַח, כְּגוֹן: ”דְּבַר ה’ אֲשֶׁר הָיָה אֶל צְפַנְיָה בֶּן כּוּשִׁי בֶּן גְּדַלְיָה” — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צַדִּיק בֶּן צַדִּיק. וְכֹל שֶׁפָּרַט לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן לִגְנַאי, כְּגוֹן: ”וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמָע” — בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא רָשָׁע בֶּן רָשָׁע.

אָמַר רַב נַחְמָן: מַלְאָכִי — זֶה מָרְדֳּכַי, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מַלְאָכִי? שֶׁהָיָה מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ. מֵיתִיבִי: בָּרוּךְ בֶּן נֵרִיָּה וּשְׂרָיָה בֶּן מַעֲשֵׂיָה, וְדַנִיֵּאל וּמָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן וְחַגַּי, זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי — כּוּלָּן נִתְנַבְּאוּ בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ. תְּיוּבְתָּא.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: מַלְאָכִי זֶה עֶזְרָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַלְאָכִי שְׁמוֹ. אָמַר רַב נַחְמָן: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר מַלְאָכִי זֶה עֶזְרָא, דִּכְתִיב בִּנְבִיאוּת מַלְאָכִי: ”בָּגְדָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה נֶעֶשְׂתָה בְיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלִָם כִּי חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ ה’ אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר”. וּמַאן אַפְרֵישׁ נָשִׁים גּוֹיוֹת — עֶזְרָא, דִּכְתִיב: ”וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן יְחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ מָעַלְנוּ בֵּאלֹהֵינוּ וַנּוֹשֶׁב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת”.

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבַּע נָשִׁים יְפֵיפִיּוֹת הָיוּ בָּעוֹלָם: שָׂרָה (וַאֲבִיגַיִל, רָחָב) וְאֶסְתֵּר, וּלְמַאן דְּאָמַר אֶסְתֵּר יְרַקְרוֹקֶת הָיְתָה — מַפֶּיק אֶסְתֵּר וּמְעַיֶּיל וַשְׁתִּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: רָחָב בִּשְׁמָהּ זִינְתָה, יָעֵל — בְּקוֹלָהּ, אֲבִיגַיִל — בִּזְכִירָתָהּ, מִיכַל בַּת שָׁאוּל — בְּרֹאְיָתָהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הָאוֹמֵר ”רָחָב” ”רָחָב” — מִיָּד נִיקְרֵי. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: אֲנָא אָמֵינָא ”רָחָב” ”רָחָב” וְלָא אִיכְפַּת לִי! אָמַר לֵיהּ: כִּי קָאָמֵינָא בְּיוֹדְעָה וּבְמַכִּירָה.

”וּמָרְדֳּכַי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה”. מַאי אָמַר? רַב אָמַר: גָּבַהּ הָמָן מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: גְּבַר מַלְכָּא עִילָּאָה מִמַּלְכָּא תַּתָּאָה.

"וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה". מַאי "וַתִּתְחַלְחַל"? אָמַר רַב: שֶׁפֵּירְסָה נִדָּה, וְרַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: שֶׁהוּצְרְכָה לִנְקֵבֶיהָ.

"וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ", אָמַר רַב: הֲתָךְ זֶה דָּנִיֵּאל, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הֲתָךְ — שֶׁחֲתָכוּהוּ מִגְּדוּלָּתוֹ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שֶׁכָּל דִּבְרֵי מַלְכוּת נֶחְתָּכִין עַל פִּיו.

"לָדַעַת מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה". אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שָׁלְחָה לוֹ: שֶׁמָּא עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, דִּכְתִיב בָּהֶן: "מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים".

"וַיַּגִּידוּ לְמָרְדֳּכָי אֵת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר", וְאִילּוּ אִיהוּ לָא אָזַל לְגַבֵּיהּ. מִכָּאן שֶׁאֵין מְשִׁיבִין עַל הַקַּלְקָלָה.

"לַךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים" וְגוֹ' עַד "אֲשֶׁר לֹא כַדָּת", אָמַר רַבִּי אַבָּא: שְׁלֹא כַּדָּת הָיָה, שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד עַכְשָׁיו — בְּאוֹנֶס, וְעַכְשָׁיו — בְּרָצוֹן. "וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי" — כְּשֵׁם שֶׁאֲבַדְתִּי מִבֵּית אַבָּא, כָּךְ אוֹבֵד מִמְּךָ.

"וַיַּעֲבוֹר מָרְדֳּכָי". אָמַר רַב: שֶׁהֶעֱבִיר יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתַעֲנִית. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דַּעֲבַר עַרְקוּמָא דְּמַיָּא.

"וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת". "בִּגְדֵי מַלְכוּת" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מְלַמֵּד שֶׁלְּבָשַׁתָּה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּתִיב הָכָא: "וַתִּלְבַּשׁ", וּכְתִיב הָתָם: "וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְעוֹלָם אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר בֵּרְכוּם שְׁנֵי הֶדְיוֹטוֹת, וְנִתְקַיְּימָה בָּהֶן, וְאֵלּוּ הֵן: דָּוִד וְדָנִיֵּאל. דָּוִד — דִּבָּרְכֵיהּ אַרְוָנָה, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אַרְוָנָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'". דָּנִיֵּאל — דְּבָרְכֵיהּ דָּרְיָוֶשׁ, דִּכְתִיב: "אֱלָהָךְ דִּי אַנְתְּ פָּלַח לֵיהּ בְּתַדִּירָא הוּא יְשֵׁיזְבִינָּךְ".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אַל תְּהִי קְלֻלַת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ קִלֵּל אֶת שָׂרָה "הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם", וְנִתְקַיְּימָה בְּזַרְעָהּ: "וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶין עֵינָיו".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם — אָדָם שׁוֹפֶת קְדֵרָה וְאַחֵר כָּךְ נוֹתֵן לְתוֹכָהּ מַיִם, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — נוֹתֵן מַיִם וְאַחַר כָּךְ שׁוֹפֶת הַקְּדֵרָה, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמָיִם".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: כָּל הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְּאוּלָּה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: צַדִּיק אָבֵד — לְדוֹרוֹ אָבֵד. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁאָבְדָה לוֹ מַרְגָּלִית, כָּל מָקוֹם שֶׁהִיא — מַרְגָּלִית שְׁמָהּ, לֹא אָבְדָה אֶלָּא לְבַעְלָהּ.

”וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שׁוֶה לִי”. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בְּשָׁעָה שֶׁרָאָה הָמָן אֶת מָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, אָמַר: ”כָּל זֶה אֵינוֹ שׁוֶה לִי”. כִּדְרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: זֶה בָּא בִּפְרוֹזְבּוּלֵי וְזֶה בָּא

דף טו:

בִּפְרוֹזְבּוּטֵי. אָמַר רַב פָּפָּא: וְקָרוּ לֵיהּ עַבְדָּא דְּמִזְדַּבַּן בְּטֶלְמֵי.

”וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שׁוֶה לִי” — מְלַמֵּד שֶׁכָּל גְּנָזָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע חֲקוּקִין עַל לִבּוֹ, וּבְשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה אֶת מָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, אָמַר: כָּל זֶה אֵינֶנּוּ שׁוֶה לִי.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָיוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר: ”בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה’ צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת צְבִי [וְגוֹ’]”. מַאי ”לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה” — לְעוֹשִׁין צְבִיּוֹנוֹ וְלַמְצַפִּין תִּפְאַרְתּוֹ. יָכוֹל לַכֹּל — תַּלְמוּד לוֹמַר: ”לִשְׁאָר עַמּוֹ”, לְמִי שֶׁמֵּשִׂים עַצְמוֹ כִּשְׁירִים.

”וּלְרוּחַ מִשְׁפָּט” — זֶה הַדָּן אֶת יְצָרוֹ. ”וְלִיּוֹשֵׁב עַל הַמִּשְׁפָּט” — זֶה הַדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. ”וְלִגְבוּרָה” — זֶה הַמִּתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ. ”מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה” — שֶׁנּוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בְּמִלְחַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. ”שֹׁעֲרָה” — [אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים] שֶׁמַּשְׁכִּימִין וּמַעֲרִיבִין בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת.

אָמְרָה מִדַּת הַדִּין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָה נִשְׁתַּנּוּ אֵלּוּ מֵאֵלּוּ? אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יִשְׂרָאֵל עָסְקוּ בַּתּוֹרָה, אוּמּוֹת הָעוֹלָם לֹא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה.

אָמַר לֵיהּ: ”גַּם אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ פָּקוּ פְּלִילְיָה”, אֵין ”פָּקוּ” אֶלָּא גִּיהִנָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לְךָ לְפוּקָה”, וְאֵין ”פְּלִילְיָה” אֶלָּא דַּיְינִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְנָתַן בְּפְלִילִים”.

”וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית”. אָמַר רַבִּי לֵוִי: כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעָה לְבֵית הַצַּלְמִים, נִסְתַּלְּקָה הֵימֶנָּה שְׁכִינָה. אָמְרָה: ”אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי”?! שֶׁמָּא אַתָּה דָּן עַל שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד וְעַל אוֹנֶס כְּרָצוֹן?

אוֹ שֶׁמָּא עַל שֶׁקְּרָאתִיו ”כֶּלֶב”, שֶׁנֶּאֱמַר: ”הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי”. חָזְרָה וּקְרָאַתּוּ ”אַרְיֵה”, שֶׁנֶּאֱמַר: ”הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה”.

”וַיְהִי כִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה”. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁלְשָׁה מַלְאָכֵי הַשָּׁרַת נִזְדַּמְּנוּ לָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֶחָד שֶׁהִגְבִּיהַּ אֶת צַוָּארָהּ, וְאֶחָד שֶׁמָּשַׁךְ חוּט שֶׁל חֶסֶד עָלֶיהָ, וְאֶחָד שֶׁמָּתַח אֶת הַשַּׁרְבִיט.

וְכַמָּה? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שְׁתֵּי אַמּוֹת הָיָה, וְהֶעֱמִידוֹ עַל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, וְאָמְרִי לַהּ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, וְאָמְרִי לַהּ עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: עַל שִׁשִּׁים, וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאֶסְתֵּר

שֶׁל בַּת פַּרְעֹה, וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּשִׁינֵי רְשָׁעִים, דִּכְתִיב: ״שִׁינֵי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ״, וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אַל תִּקְרֵי ״שִׁבַּרְתָּ״ אֶלָּא ״שִׁרְיבַּבְתָּ״. רַבָּה בַּר עוֹפְרָן אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ: מָאתַיִם.

״וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה מַה בַּקָּשָׁתֵךְ עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ״. חֲצִי הַמַּלְכוּת וְלֹא כָּל הַמַּלְכוּת, וְלֹא דָּבָר שֶׁחוֹצֵץ לַמַּלְכוּת, וּמַאי נִיהוּ — בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

״יָבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה״. תְּנוּ רַבָּנַן: מָה רָאָתָה אֶסְתֵּר שֶׁזִּימְּנָה אֶת הָמָן? רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: פַּחִים טָמְנָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יְהִי שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח״.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִבֵּית אָבִיהָ לָמְדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְגוֹ׳״. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטּוֹל עֵצָה וְיִמְרוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בָּהּ שֶׁהִיא יְהוּדִית. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: אָחוֹת יֵשׁ לָנוּ בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְיַסִּיחוּ דַּעְתָּן מִן הָרַחֲמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶא מָצוּי לָהּ בְּכָל עֵת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: אוּלַי יַרְגִּישׁ הַמָּקוֹם וְיַעֲשֶׂה לָנוּ נֵס.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אַסְבִּיר לוֹ פָּנִים כְּדֵי שֶׁיְּהֵרֵג הוּא וְהִיא. רָבָן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מֶלֶךְ הֶפְכְּפָן הָיָה. אָמַר רַבִּי גַּמְלִיאֵל: עֲדַיִין צְרִיכִין אָנוּ לַמּוֹדָעִי, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: קִנְאַתּוּ בַּמֶּלֶךְ קִנְאַתּוּ בַּשָּׂרִים.

רַבָּה אָמַר: ״לִפְנֵי שֵׁבֶר גָּאוֹן״. אַבָּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: ״בְּחוּמָּם אָשִׁית אֶת מִשְׁתֵּיהֶם וְגוֹ׳״. אַשְׁכְּחֵיהּ רַבָּה בַּר אֲבוּהּ לְאֵלְיָהוּ, אֲמַר לֵיהּ: כְּמַאן חַזְיָא אֶסְתֵּר וַעֲבַדָא הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: כְּכוּלְּהוּ תַּנָּאֵי וּכְכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי.

״וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרוֹב בָּנָיו״, וְכַמָּה רוֹב בָּנָיו? אָמַר רַב, שִׁלְשִׁים: עֲשָׂרָה מֵתוּ, וַעֲשָׂרָה נִתְלוּ, וַעֲשָׂרָה מְחַזְּרִין עַל הַפְּתָחִים.

וְרַבָּנַן אָמְרִי: אוֹתָן שֶׁמְּחַזְּרִין עַל הַפְּתָחִים שִׁבְעִים הָיוּ, דִּכְתִיב: ״שִׁבְּעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ״, אַל תִּקְרֵי ״שִׁבְּעִים״ אֶלָּא ״שִׁבְעִים״.

וְרָמֵי בַּר אַבָּא אָמַר: כּוּלָּן מָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה הֲווֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְרוֹב בָּנָיו״. ״וְרוֹב״ בְּגִימַטְרִיָּא מָאתַן וְאַרְבֵּיסַר הֲווּ! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: ״וְרֹב״ כְּתִיב.

״בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ״. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם: נָדְדָה שְׁנַת מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם. וְרַבָּנַן אָמְרִי: נָדְדוּ עֲלִיּוֹנִים, נָדְדוּ תַּחְתּוֹנִים. רָבָא אָמַר: שְׁנַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מַמָּשׁ.

נְפַלָה לֵיהּ מִילְתָא בְּדַעְתֵּיהּ, אָמַר: מַאי דְּקַמָּן דְּזִמֵּינְתֵּיהּ אֶסְתֵּר לְהָמָן? דִּלְמָא עֵצָה קָא שָׁקְלִי עִילָּוֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא לְמִקְטְלֵיהּ. הֲדַר אָמַר: אִי הָכִי, לָא הָוָה גַּבְרָא דְּרָחֵים לִי דַּהֲוָה מוֹדַע לִי? הֲדַר אָמַר: דִּלְמָא אִיכָּא אִינִישׁ דַּעֲבַד בִּי טֵיבוּתָא וְלָא פְּרַעְתֵּיהּ, מִשּׁוּם הָכִי מִימַנְעִי אִינָשֵׁי וְלָא מְגַלּוּ לִי, מִיָּד: ״וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים״.

"וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים" — מְלַמֵּד שֶׁנִּקְרָאִים מֵאֵילֵיהֶן. "וַיִּמָּצֵא כָּתוּב" — "כְּתָב" מִבְּעֵי לֵיהּ? מְלַמֵּד

דף טז.

שֶׁשִּׁמְּשֵׁי מוֹחֵק וְגַבְרִיאֵל כּוֹתֵב. אָמַר רַבִּי אַסִּי, דָּרֵשׁ רַבִּי שֵׁילָא אִישׁ כְּפַר תְּמַרְתָּא: וּמָה כְּתָב שֶׁלְּמַטָּה שֶׁלִּזְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל — אֵינוֹ נִמְחָק, כְּתָב שֶׁלְּמַעְלָה — לָא כָּל שֶׁכֵּן.

"לֹא נַעֲשָׂה עִמּוֹ דָּבָר". אָמַר רָבָא: לֹא מִפְּנֵי שֶׁאוֹהֲבִין אֶת מָרְדֳּכַי, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁשּׂוֹנְאִים אֶת הָמָן.

"הֵכִין לוֹ". תָּנָא: לוֹ הֵכִין.

"וַיַּעֲשֵׂה כֵּן לְמָרְדֳּכַי". אָמַר לֵיהּ: מַנּוּ מָרְדֳּכַי? אָמַר לֵיהּ: "הַיְהוּדִי". אָמַר לֵיהּ: טוּבָא מָרְדֳּכַי אִיכָּא בִּיהוּדָאֵי. אָמַר לֵיהּ: "הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ".

אָמַר לֵיהּ: סַגֵּי לֵיהּ בְּחַד דִּיסְקְרְתָּא, אִי נָמֵי בְּחַד נַהֲרָא. אָמַר לֵיהּ: הָא נָמֵי הַב לֵיהּ, "אַל תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ".

"וַיִּזְקֹף הָמָן אֶת הַלְּבוּשׁ וְאֶת הַסּוּס". אֲזַל אַשְׁכְּחֵיהּ דְּיָתְבִי רַבָּנַן קַמֵּיהּ וּמַחְווֹי לְהוּ הִלְכוֹת קְמִיצָה לְרַבָּנַן, כֵּיוָן דְּחַזְיֵיהּ מָרְדֳּכַי דְּאַפֵּיק לְקִבְלֵיהּ וְסוּסְיָא מֵיחַד בִּידֵיהּ, מִירְתַּת. אָמַר לְהוּ לְרַבָּנַן: הַאי רַשִּׁיעָא לְמִיקְטַל נַפְשַׁי קָא אָתֵי זִילוּ מִקַּמֵּיהּ דִּי לָא תִּכָּווּ בְּגַחַלְתּוֹ. בְּהָהִיא שַׁעְתָּא נִתְעַטֵּף מָרְדֳּכַי וְקָם לֵיהּ לְצִלּוֹתָא, אָתָא הָמָן וִיתֵיב לֵיהּ קַמַּיְיהוּ וְאוֹרֵיךְ עַד דְּסַלֵּיק מָרְדֳּכַי לְצִלּוֹתֵיהּ.

אָמַר לְהוּ: בְּמַאי עָסְקִיתוּ? אָמְרוּ לֵיהּ: בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, מַאן דְּמָנַדֵּב מִנְחָה מַיְיתֵי מְלֵי קוּמְצֵיהּ דְּסוּלְתָּא וּמִתְכַּפַּר לֵיהּ. אָמַר לְהוּ: אָתָא מְלֵי קוּמְצֵי קְמָחָא דִּידְכוּ וְדַחֵי עַשְׂרָה אַלְפֵי כַּכְּרֵי כַּסְפָּא דִּידְיָ. אָמַר לֵיהּ: רָשָׁע, עֶבֶד שֶׁקָּנָה נְכָסִים, עֶבֶד לְמִי וּנְכָסִים לְמִי?

אָמַר לֵיהּ: קוּם לְבוּשׁ הָנֵי מָאנֵי וּרְכוֹב הַאי סוּסְיָא, דְּבָעֵי לָךְ מַלְכָּא. אָמַר לֵיהּ: לָא יָכֵילְנָא עַד דְּעַיֵּילְנָא לְבֵי בָנֵי וְאֶשְׁקוֹל לְמַזְיֵיא, דְּלָאו אוֹרַח אַרְעָא לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּמָאנֵי דְמַלְכָּא הָכִי. שַׁדַּרָה אֶסְתֵּר וַאֲסַרְתִּינְהוּ לְכוּלְהוּ בֵּי בָנֵי וּלְכוּלְהוּ אוּמָנֵי. עַיֵּילֵיהּ אִיהוּ לְבֵי בָנֵי וַאֲסְחֵיהּ, וַאֲזַל וְאַיְיתִי זוּזָא מִבֵּיתֵיהּ וְקָא שָׁקֵיל בֵּיהּ מַזְיֵיהּ. בַּהֲדֵי דְּקָא שָׁקֵיל לֵיהּ אִינְגִיד וְאִיתְנַח. אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי קָא מִיתְנַחְתָּ? אָמַר לֵיהּ: גַּבְרָא דַּהֲוָה חָשִׁיב לֵיהּ לְמַלְכָּא מִכּוּלְהוּ רַבְרְבָנוֹהִי, הַשְׁתָּא לִישַׁוְוֵיהּ בַּלְנַאי וְסַפְּרָ? אָמַר לֵיהּ: רָשָׁע, וְלָאו סַפָּר שֶׁל כְּפַר קַרְצוּם הֲיֵיתָ? תָּנָא: הָמָן, סַפָּר שֶׁל כְּפַר קַרְצוּם הָיָה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה.

בָּתַר דְּשַׁקְלִינְהוּ לְמַזְיֵיהּ, לַבְּשִׁינְהוּ לְמָאנֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: סַק וּרְכֹב. אָמַר לֵיהּ: לָא יָכֵילְנָא, דְּכְחִישָׁא חֵילַאי מִימֵי תַּעֲנִיתָא. גְּחֵין וּסְלֵיק, בְּעַט בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: לָא כְּתִיב לְכוּ:

"בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח"? אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּדִידְכוּ כְּתִיב: "וְאַתָּה עַל בָּמוֹתֵימוֹ תִּדְרוֹךְ".

"וַיִּקְרָא לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ". כִּי הֲוָה נָקֵיט וְאָזֵיל בִּשְׁבִילָא דְּבֵי הָמָן, חֲזִיתֵיהּ בְּרַתֵּיהּ דְּקֵיְימָא אַאִיגְּרָא, סְבָרָה הַאי דְּרְכִיב — אֲבוּהּ, וְהַאי דְּמְסַגֵּי קַמֵּיהּ — מָרְדֳּכַי. שְׁקַלָה עֲצִיצָא דְּבֵית הַכִּסֵּא וּשְׁדֵיתֵיהּ אַרֵישָׁא דַּאֲבוּהּ. דַּלִּי עֵינֵיהּ וַחֲזָת דַּאֲבוּהּ הוּא, נְפַלָה מֵאִיגְּרָא לְאַרְעָא וּמֵתָה.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ", אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שֶׁשָּׁב לְשַׁקּוֹ וּלְתַעֲנִיתוֹ. "וְהָמָן נִדְחַף אֶל בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ", "אָבֵל" — עַל בִּתּוֹ, "וַחֲפוּי רֹאשׁ" — עַל שֶׁאֵירַע לוֹ. "וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל אוֹהֲבָיו וְגוֹ'". קָרֵי לְהוּ "אוֹהֲבָיו" וְקָרֵי לְהוּ "חֲכָמָיו". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹמֵר דָּבָר חָכְמָה, אֲפִילּוּ בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם, נִקְרָא חָכָם.

"אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מָרְדֳּכָי וְגוֹ'". אָמְרוּ לֵיהּ: אִי מִשְּׁאָר שִׁבְטִים קָאָתֵי — יָכְלִתְּ לֵיהּ, וְאִי מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה וּבְנְיָמִין וְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה — לָא יָכְלַתְּ לֵיהּ. יְהוּדָה, דִּכְתִיב: "יְדָךְ בְּעֹרֶף אוֹיְבֶיךָ", אִינָךְ, דִּכְתִיב בְּהוּ: "לִפְנֵי אֶפְרַיִם וּבִנְיָמִין וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת גְּבוּרָתֶךָ".

"כִּי נָפוֹל תִּפּוֹל לְפָנָיו". דָּרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי: שְׁתֵּי נְפִילוֹת הַלָּלוּ, לָמָּה? אָמְרוּ לוֹ: אוּמָּה זוֹ, מְשׁוּלָה לְעָפָר וּמְשׁוּלָה לְכוֹכָבִים. כְּשֶׁהֵן יוֹרְדִין — יוֹרְדִין עַד עָפָר, וּכְשֶׁהֵן עוֹלִין — עוֹלִין עַד לַכּוֹכָבִים.

"וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיַּבְהִילוּ". מְלַמֵּד שֶׁהֵבִיאוּהוּ בְּבֶהָלָה.

"כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגוֹ' כִּי אֵין הַצָּר שׁוֶה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ". אָמְרָה לוֹ: צַר וָזֶה, אֵינוֹ שׁוֶה בְּנֶזֶק שֶׁל מֶלֶךְ. אִיקְנִי בַּהּ בְּוֹשְׁתִי וְקַטְלַהּ, הַשְׁתָּא אִיקְנִי בְּדִידִי וּ(מ)בָעֵי לְמִקְטְלִי.

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה". "וַיֹּאמֶר" "וַיֹּאמֶר" "וַיֹּאמֶר" לָמָּה לִי? אָמַר רַבִּי אָבָהוּ: בַּתְּחִלָּה עַל יְדֵי תּוּרְגְּמָן, כֵּיוָן דְּאָמְרָה לֵיהּ מִדְּבֵית שָׁאוּל קָאָתֵינָא, מִיָּד: "וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה".

"וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הָמָן הָרָע הַזֶּה". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלַמֵּד שֶׁהָיְתָה מַחְווֹה כְּלַפֵּי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וּבָא מַלְאָךְ וְסָטַר יָדָהּ כְּלַפֵּי הָמָן.

"וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ וְגוֹ' וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן". מַקִּישׁ שִׁיבָה לְקִימָה: מָה קִימָה בְּחֵימָה, אַף שִׁיבָה בְּחֵימָה. דַּאֲזַל וְאִשְׁכַּח לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת דְּאִידְּמוֹ לֵיהּ כִּגְבַרֵי, וְקָא עָקְרֵי לְאִילָנֵי דִּבּוּסְתָנֵי, וַאֲמַר לְהוּ: מַאי עוֹבָדַיְיכוּ? אָמְרוּ לֵיהּ: דְּפַקְּדִינַן הָמָן.

אֲתָא לְבֵיתֵיהּ, "וְהָמָן נוֹפֵל עַל הַמִּטָּה", "נוֹפֵל" — "נָפַל" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלַמֵּד שֶׁבָּא מַלְאָךְ וְהִפִּילוֹ עָלֶיהָ, אָמַר: וַיי מִבֵּיתָא, וַיי מִבָּרָא. "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם לִכְבּוֹשׁ אֶת הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבָּיִת".

”וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה וְגוֹ׳”. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אַף חַרְבוֹנָה רָשָׁע — בְּאוֹתָהּ עֵצָה הָיָה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימָה עֲצָתוֹ, מִיָּד בָּרַח. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: ”וַיַּשְׁלֵךְ עָלָיו וְלֹא יַחְמוֹל מִיָּדוֹ בָּרוֹחַ יִבְרָח”.

”וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה”. שְׁתֵּי שְׁכִיכוֹת הַלָּלוּ לָמָּה? אַחַת שֶׁל מַלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאַחַת שֶׁל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. וְאָמְרִי לַהּ: אַחַת שֶׁל אֶסְתֵּר וְאַחַת שֶׁל וַשְׁתִּי.

”לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִיפוֹת שְׂמָלוֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן חָמֵשׁ חֲלִיפוֹת”. אֶפְשָׁר דָּבָר שֶׁנִּצְטַעֵר בּוֹ אוֹתוֹ צַדִּיק —

דף טז:

יִכָּשֵׁל בּוֹ? דְּאָמַר רָבָא בַּר מַתְּנָא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא, אָמַר רַב: בְּשִׁבְיל מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים מֵילֹת שֶׁהוֹסִיף יַעֲקֹב לְיוֹסֵף מִשְּׁאָר אֶחָיו נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִן בַּר יֶפֶת: רֶמֶז רָמַז לוֹ, שֶׁעָתִיד בֶּן לְצֵאת מִמֶּנּוּ, שֶׁיֵּצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֲמִשָּׁה לְבוּשֵׁי מַלְכוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וּמָרְדֳּכַי יָצָא בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְגוֹ׳”.

”וַיִּפּוֹל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִן אָחִיו”. כַּמָּה צַוָּארִין הָווּ לֵיהּ לְבִנְיָמִין? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בָּכָה עַל שְׁנֵי מִקְדָּשִׁים שֶׁעֲתִידִין לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין וַעֲתִידִין לֵיחָרֵב. ”וּבִנְיָמִין בָּכָה עַל צַוָּארָיו” — בָּכָה עַל מִשְׁכַּן שִׁילֹה, שֶׁעֲתִיד לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף וְעָתִיד לֵיחָרֵב.

”וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רוֹאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין”. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁאֵין בְּלִבִּי עַל בִּנְיָמִין אָחִי, שֶׁלֹּא הָיָה בִּמְכִירָתִי, כָּךְ אֵין בְּלִבִּי עֲלֵיכֶם. ”כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם”. כְּפִי — כֵּן לִבִּי.

”וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמוֹרִים נוֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם”. מַאי ”מִטּוּב מִצְרָיִם”? אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שָׁלַח לוֹ יַיִן [יָשָׁן], שֶׁדַּעַת זְקֵנִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

”וַיְּלְכוּ גַּם אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו”. אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: תַּעֲלָא בְּעִידָנֵיהּ סָגֵיד לֵיהּ.

תַּעֲלָא? מַאי בְּצִירוּתֵיהּ מֵאָחוּהַ? אֶלָּא, אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר: ”וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה”, אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תַּעֲלָא בְּעִידָנֵיהּ סָגֵיד לֵיהּ.

”וַיְנַחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם”. אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְלַמֵּד שֶׁאָמַר לָהֶם דְּבָרִים שֶׁמִּתְקַבְּלִין עַל הַלֵּב: וּמָה עֲשָׂרָה נֵרוֹת לֹא יָכְלוּ לְכַבּוֹת נֵר אֶחָד, נֵר אֶחָד הֵיאַךְ יָכוֹל לְכַבּוֹת עֲשָׂרָה נֵרוֹת?

"לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר". אָמַר רַב יְהוּדָה: "אוֹרָה" — זוֹ תּוֹרָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר". "שִׂמְחָה" — זֶה יוֹם טוֹב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ". "שָׂשׂוֹן" — זוֹ מִילָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ".

"וִיקָר" — אֵלּוּ תְּפִלִּין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ", וְתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבָּרֹאשׁ.

"וְאֶת פַּרְשַׁנְדָּתָא וְגוֹ' עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן". אָמַר רַב אַדָּא דְּמִן יָפוֹ: "עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן" וַ"עֲשֶׂרֶת" צָרִיךְ לְמֵמְרִינְהוּ בִּנְשִׁימָה אַחַת, מַאי טַעְמָא — כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי נְפַקוּ נִשְׁמְתַיְיהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וָיו דְּ"וַיְזַתָא" צָרִיךְ לְמֵימְתְחַהּ בְּזַקִיפָא כְּמוּרְדְיָא דְּלִבְרוּת. מַאי טַעְמָא — כּוּלְּהוּ בְּחַד זְקִיפָא אִזְדְּקִיפוּ.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, דָּרַשׁ רַבִּי שֵׁילָא אִישׁ כְּפַר תְּמַרְתָּא: כָּל הַשִּׁירוֹת כּוּלָּן נִכְתְּבוּ אָרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵינָה וּלְבֵינָה עַל גַּבֵּי אָרִיחַ —

חוּץ מִשִּׁירָה זוֹ וּמַלְכֵי כְנַעַן, שֶׁאָרִיחַ עַל גַּבֵּי אָרִיחַ וּלְבֵינָה עַל גַּבֵּי לְבֵינָה. מַאי טַעְמָא — שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּקוּמָה לְמַפָּלְתָּן.

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים". אָמַר רַבִּי אֶבָּהוּ: מְלַמֵּד שֶׁבָּא מַלְאָךְ וּסְטָרוֹ עַל פִּיו.

"וּבְבָאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם הַסֵּפֶר". "אָמַר" — "אָמְרָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמְרָה לוֹ: יֶאֱמַר בְּפֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר.

"דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת". אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי אַסִּי: מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיכָה שִׁרְטוּט כַּאֲמִיתָּה שֶׁל תּוֹרָה.

"וּמַאֲמַר אֶסְתֵּר קַיָּים". "מַאֲמַר אֶסְתֵּר" — אִין, "דִּבְרֵי הַצּוֹמוֹת" — לָא?! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "דִּבְרֵי הַצּוֹמוֹת ... וּמַאֲמַר אֶסְתֵּר קַיָּים (אֶת יְמֵי) הַפּוּרִים הָאֵלֶּה".

"כִּי מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְגָדוֹל לַיְּהוּדִים וְרָצוּי לְרוֹב אֶחָיו". "לְרוֹב אֶחָיו", וְלֹא לְכָל אֶחָיו. מְלַמֵּד שֶׁפֵּירְשׁוּ מִמֶּנּוּ מִקְצָת סַנְהֶדְרִין.

אָמַר רַב יוֹסֵף: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַצָּלַת נְפָשׁוֹת, דְּמַעִיקָּרָא חֲשִׁיב לֵיהּ לְמָרְדֳּכַי בָּתַר אַרְבְּעָה, וּלְבַסּוֹף בָּתַר חֲמִשָּׁה. מֵעִיקָּרָא כְּתִיב: "אֲשֶׁר בָּאוּ עִם זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה שְׂרָיָה רְעֶלְיָה מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן", וּלְבַסּוֹף כְּתִיב: "הַבָּאִים עִם זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן".

אָמַר רַב וְאִיתֵּימָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מִבִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁבָּרוּךְ בֶּן נֵרִיָּה קַיָּים — לֹא הִנִּיחוֹ עֶזְרָא וְעָלָה.

אָמַר רַבָּה אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מִכִּבּוּד אָב וָאֵם, שֶׁכָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיָה יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּבֵית עֵבֶר לֹא נֶעֱנַשׁ, דְּאָמַר מָר:

דף יז.

לָמָּה נִמְנוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל? כְּדֵי לְיַחֵס בָּהֶן שְׁנוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב. דִּכְתִיב: ״וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים״. כַּמָּה קַשִּׁישׁ יִשְׁמָעֵאל מִיִּצְחָק? אַרְבֵּיסַר שְׁנִין, דִּכְתִיב: ״וְאַבְרָם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת הָגָר אֶת יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם״, וּכְתִיב: ״וְאַבְרָהָם בֶּן מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ״, וּכְתִיב: ״וְיִצְחָק בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אוֹתָם״, בַּר כַּמָּה הֲוָה יִשְׁמָעֵאל כִּדְאִתְיְלִיד יַעֲקֹב? בַּר שִׁבְעִים וְאַרְבְּעָה, כַּמָּה פְּיֵישָׁן מִשְׁנֵיהֶ — שִׁתִּין וּתְלַת.

וְתַנְיָא: הָיָה יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְבָּרֵךְ מֵאָבִיו בֶּן שִׁשִּׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה, וּבוֹ בַּפֶּרֶק מֵת יִשְׁמָעֵאל. דִּכְתִיב: ״וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי בֵרַךְ וְגוֹ׳ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מָחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת״, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״בַּת יִשְׁמָעֵאל״, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא אֲחוֹת נְבָיוֹת? מְלַמֵּד שֶׁקִּידְּשָׁהּ יִשְׁמָעֵאל וָמֵת, וְהִשְׁיְאָהּ נְבָיוֹת אֲחִיהָ.

שִׁתִּין וּתְלַת וְאַרְבֵּיסַר עַד דְּמִתְיְלִיד יוֹסֵף, הָא שִׁבְעִין וְשִׁבְעָה, וּכְתִיב: ״וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה״, הָא מְאָה וּשְׁבַע, שַׁב דְּשִׁבְעָא וְתַרְתֵּי דְּכַפְנָא — הָא מְאָה וְשִׁיתְסַר, וּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה״, מְאָה וְשִׁיתְסַר הָווֹיִין,

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין דַּהֲוָה בְּבֵית עֵבֶר לָא חָשֵׁיב לְהוּ. דְּתַנְיָא: הָיָה יַעֲקֹב בְּבֵית עֵבֶר מוּטְמָן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. עֵבֶר מֵת לְאַחַר שֶׁיָּרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לַאֲרַם נַהֲרַיִם שְׁתֵּי שְׁנִים, יָצָא מִשָּׁם וּבָא לוֹ לַאֲרַם נַהֲרַיִם, נִמְצָא כְּשֶׁעָמַד עַל הַבְּאֵר — בֶּן שִׁבְעִים וְשֶׁבַע שָׁנָה. וּמְנָלַן דְּלָא אִיעֲנַשׁ — דְּתַנְיָא: נִמְצָא יוֹסֵף שֶׁפֵּירֵשׁ מֵאָבִיו עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, כְּשֵׁם שֶׁפֵּירֵשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ מֵאָבִיו, דְּיַעֲקֹב תְּלָתִין וְשִׁיתָּא הָווֹיִין! אֶלָּא: אַרְבֵּיסַר דַּהֲוָה בְּבֵית עֵבֶר לָא חָשֵׁיב לְהוּ.

סוֹף סוֹף דְּבֵית לָבָן עֶשְׂרִין שְׁנִין הָווֹיִין! אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִשְׁתַּהִי בְּאוֹרְחָא תַּרְתֵּין שְׁנִין, דְּתַנְיָא: יָצָא מֵאֲרַם נַהֲרַיִם וּבָא לוֹ לְסֻכּוֹת, וְעָשָׂה שָׁם שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכּוֹתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכּוֹת״, וּבְבֵית אֵל עָשָׂה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וְהִקְרִיב זְבָחִים.

הֲדַרַן עֲלָךְ מְגִילָּה נִקְרֵאת

הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה **לְמַפְרֵעַ** — לֹא יָצָא. קְרָאָהּ עַל פֶּה, קְרָאָהּ תַּרְגּוּם בְּכָל לָשׁוֹן — לֹא יָצָא. אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ לַלּוֹעֲזוֹת בְּלַעַז, וְהַלּוֹעֵז שֶׁשָּׁמַע אַשּׁוּרִית — יָצָא.

קְרָאָהּ סֵירוּגִין וּמִתְנַמְנֵם — יָצָא. הָיָה כּוֹתְבָהּ, דּוֹרְשָׁהּ וּמַגִּיהָהּ, אִם כִּוֵּון לִבּוֹ — יָצָא, וְאִם לָאו — לֹא יָצָא.

הָיְתָה כְּתוּבָה בְּסֵם וּבְסִיקְרָא וּבְקוֹמוֹס וּבְקִנְקְנְתּוֹם, עַל הַנְּיָיר וְעַל הַדִּפְתְּרָא — לֹא יָצָא, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה אַשּׁוּרִית, עַל הַסֵּפֶר, וּבִדְיוֹ.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רָבָא, דְּאָמַר קְרָא: "כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם" — מָה זְמַנָּם לְמַפְרֵעַ לָא, אַף כְּתָבָם לְמַפְרֵעַ לָא.

מִידֵּי "קְרִיאָה" כְּתִיבָה הָכָא? "עֲשׂוֹיָיה" כְּתִיבָה, דִּכְתִיב: "לְהָיוֹת עוֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים", אֶלָּא מֵהָכָא, דִּכְתִיב: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", אִיתַּקַּשׁ זְכִירָה לַעֲשׂוֹיָיה: מָה עֲשׂוֹיָיה לְמַפְרֵעַ לָא, אַף זְכִירָה לְמַפְרֵעַ לָא.

תָּנָא: וְכֵן בְּהַלֵּל, וְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה.

הַלֵּל מְנָלַן? רַבָּה אָמַר, דִּכְתִיב: "מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ". רַב יוֹסֵף אָמַר: "זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה'".

רַב אַוְיָא אָמַר: "יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ". וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְאִיתֵּימָא רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: מֵהָכָא: "מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם".

קְרִיאַת שְׁמַע, דְּתַנְיָא: קְרִיאַת שְׁמַע כִּכְתָבָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכָל לָשׁוֹן. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? אָמַר קְרָא:

דף יז:

"וְהָיוּ", בַּהֲוָיָתָן יְהוּ. וְרַבָּנַן, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "שְׁמַע", בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ.

וְרַבִּי נָמֵי, הָא כְּתִיב: "שְׁמַע"? הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ: הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שְּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ.

וְרַבָּנַן — סָבְרִי כְּמַאן דְּאָמַר הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא.

וְרַבָּנַן נָמֵי, הָכְתִיב "וְהָיוּ"? הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ שֶׁלֹּא יִקְרָא לְמַפְרֵעַ. וְרַבִּי, שֶׁלֹּא יִקְרָא לְמַפְרֵעַ מְנָא לֵיהּ? מִ"דְּבָרִים" "הַדְּבָרִים". וְרַבָּנַן — "דְּבָרִים" "הַדְּבָרִים" לָא מַשְׁמַע לְהוּ.

לֵימָא קָסָבַר רַבִּי כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ בְּכָל לָשׁוֹן נֶאֱמְרָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נֶאֱמְרָה — לָמָּה לִי לְמִכְתַּב "וְהָיוּ"!

אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ "שְׁמַע" — כְּרַבָּנַן, כְּתַב רַחֲמָנָא "וְהָיוּ".

לֵימָא קָסָבְרִי רַבָּנַן כָּל הַתּוֹרָה בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נֶאֱמְרָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּכָל לָשׁוֹן נֶאֱמְרָה — לָמָּה לִי לְמִכְתַּב "שְׁמַע"!

אִיצְטָרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא "וְהָיוּ" — כְּרַבִּי, כְּתַב רַחֲמָנָא "שְׁמַע".
תְּפִלָּה מְנָא לַן? דְּתַנְיָא: שִׁמְעוֹן הַפָּקוֹלִי הִסְדִּיר שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל עַל הַסֵּדֶר בְּיַבְנֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים, וּבָהֶם כַּמָּה נְבִיאִים, תִּיקְנוּ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת עַל הַסֵּדֶר.
תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאוֹמְרִים אָבוֹת — שֶׁנֶּאֱמַר: "הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים". וּמִנַּיִן שֶׁאוֹמְרִים גְּבוּרוֹת — שֶׁנֶּאֱמַר: "הָבוּ לַה' כָּבוֹד וָעֹז". וּמִנַּיִן שֶׁאוֹמְרִים קְדוּשׁוֹת — שֶׁנֶּאֱמַר: "הָבוּ לַה' כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ".
וּמָה רָאוּ לוֹמַר בֵּינָה אַחַר קְדוּשָּׁה — שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "וְיֹדְעוּ תוֹעֵי רוּחַ בִּינָה". וּמָה רָאוּ לוֹמַר תְּשׁוּבָה אַחַר בִּינָה — דִּכְתִיב: "וּלְבָבוֹ יָבִין וְשָׁב וְרָפָא לוֹ".
אִי הָכִי — לֵימָא רְפוּאָה בָּתְרָהּ דִּתְשׁוּבָה? לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "וְיָשׁוֹב אֶל ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ".
וּמַאי חָזֵית דְּסָמְכַתְּ אַהָא? סְמוֹךְ אַהָא! כְּתַב קְרָא אַחֲרִינָא: "הַסּוֹלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵיכִי הָרוֹפֵא לְכָל תַּחֲלוּאָיְכִי הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיָּיְכִי". לְמֵימְרָא דִּגְאוּלָּה וּרְפוּאָה בָּתַר סְלִיחָה הִיא, וְהָכְתִיב: "וָשָׁב וְרָפָא לוֹ"! הָהוּא לָאו רְפוּאָה דְּתַחְלוּאִים הִיא, אֶלָּא רְפוּאָה דִּסְלִיחָה הִיא.
וּמָה רָאוּ לוֹמַר גְּאוּלָּה בִּשְׁבִיעִית? אָמַר רָבָא: מִתּוֹךְ שֶׁעֲתִידִין לִיגָּאֵל בִּשְׁבִיעִית — לְפִיכָךְ קְבָעוּהָ בִּשְׁבִיעִית. וְהָאָמַר מָר: בְּשִׁשִּׁית קוֹלוֹת, בִּשְׁבִיעִית מִלְחָמוֹת, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית בֶּן דָּוִד בָּא! מִלְחָמָה נָמֵי אַתַּחְלְתָּא דִּגְאוּלָּה הִיא.
וּמָה רָאוּ לוֹמַר רְפוּאָה בִּשְׁמִינִית? אָמַר רַבִּי אַחָא: מִתּוֹךְ שֶׁנִּתְּנָה מִילָה בִּשְׁמִינִית שֶׁצְּרִיכָה רְפוּאָה — לְפִיכָךְ קְבָעוּהָ בִּשְׁמִינִית.
וּמָה רָאוּ לוֹמַר בִּרְכַּת הַשָּׁנִים בְּתְשִׁיעִית? אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי: כְּנֶגֶד מַפְקִיעֵי שְׁעָרִים, דִּכְתִיב: "שִׁבּוֹר זְרוֹעַ רָשָׁע", וְדָוִד כִּי אֲמַרַהּ — בְּתְשִׁיעִית אֲמַרַהּ.
וּמָה רָאוּ לוֹמַר קִיבּוּץ גָּלֻיּוֹת לְאַחַר בִּרְכַּת הַשָּׁנִים? דִּכְתִיב: "וְאַתֶּם הָרֵי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתֵּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא". וְכֵיוָן שֶׁנִּתְקַבְּצוּ גָּלֻיּוֹת — נַעֲשָׂה דִּין בָּרְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלַיִךְ וְאָצְרוֹף כַּבּוֹר סִיגָיִךְ", וּכְתִיב: "וְאָשִׁיבָה שׁוֹפְטַיִךְ כְּבָרִאשׁוֹנָה".
וְכֵיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה דִּין מִן הָרְשָׁעִים — כָּלוּ הַפּוֹשְׁעִים, וְכוֹלֵל זְדִים עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשֶׁבֶר פּוֹשְׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּיו (יִכְלוּ)".

וְכֵיוָן שֶׁכָּלוּ הַפּוֹשְׁעִים — מִתְרוֹמֶמֶת קֶרֶן צַדִּיקִים, דִּכְתִיב: ״וְכָל קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק״. וְכוֹלֵל גֵּירֵי הַצֶּדֶק עִם הַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״ — וּסְמִיךְ לֵיהּ: ״וְכִי יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר״.

וְהֵיכָן מִתְרוֹמֶמֶת קַרְנָם — בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שַׂאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלִַם יִשְׁלָיוּ אוֹהֲבָיִךְ״.

וְכֵיוָן שֶׁנִּבְנֵית יְרוּשָׁלַיִם — בָּא דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר:

דף יח.

״אַחַר יָשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת ה׳ אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם״. וְכֵיוָן שֶׁבָּא דָּוִד — בָּאתָה תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי״.

וְכֵיוָן שֶׁבָּאת תְּפִלָּה — בָּאת עֲבוֹדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי״. וְכֵיוָן שֶׁבָּאת עֲבוֹדָה — בָּאתָה תּוֹדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״זוֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי״.

וּמָה רָאוּ לוֹמַר בְּרֻכַּת כֹּהֲנִים אַחַר הוֹדָאָה? דִּכְתִיב: ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְהָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים״.

אֵימָא, קוֹדֶם עֲבוֹדָה? לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: ״וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְגוֹ׳״. מִי כְּתִיב ״לַעֲשׂוֹת״, ״מֵעֲשׂוֹת״ כְּתִיב.

וְלֵימְרַהּ אַחַר הָעֲבוֹדָה! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: ״זוֹבֵחַ תּוֹדָה״.

מַאי חָזֵית דְּסָמְכַתְּ אַהַאי, סְמוֹךְ אַהַאי! מִסְתַּבְּרָא עֲבוֹדָה וְהוֹדָאָה חֲדָא מִילְתָא הִיא.

וּמָה רָאוּ לוֹמַר ״שִׂים שָׁלוֹם״ אַחַר בְּרֻכַּת כֹּהֲנִים? דִּכְתִיב: ״וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם״, בְּרָכָה דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״ה׳ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם״.

וְכִי מַאַחַר דְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים וּמֵהֶם כַּמָּה נְבִיאִים תִּקְּנוּ תְּפִלָּה עַל הַסֵּדֶר, שִׁמְעוֹן הַפָּקוֹלִי מַאי הִסְדִּיר? שָׁכָחוּם, וְחָזַר וְסִדְּרוֹם.

מִכָּאן וְאֵילָךְ, אָסוּר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב: ״מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה׳ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ״, לְמִי נָאֶה לְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה׳ לְמִי שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִדַּאי — נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַיְסוּפַּר לוֹ כִּי אֲדַבֵּר אִם אָמַר אִישׁ כִּי יְבֻלָּע״.

דָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר גִּבּוֹרַיָּא, וְאָמְרִי לַהּ אִישׁ כְּפַר גִּבּוֹר חַיִל: מַאי דִּכְתִיב: ״לְךָ דוּמִיָּה תְּהִלָּה״? סָמָא דְּכוֹלָּה — מַשְׁתּוֹקָא. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: אָמְרִי בְּמַעְרְבָא: מִלָּה — בְּסֶלַע, מַשְׁתּוֹקָא — בִּתְרִין.

קְרָאָה עַל פֶּה לֹא יָצָא וְכוּ׳. מְנָלָן? אָמַר רָבָא: אָתְיָא זְכִירָה זְכִירָה, כְּתִיב הָכָא: ״וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים״, וּכְתִיב הָתָם: ״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר״. מָה לְהַלָּן — בְּסֵפֶר, אַף כָּאן — בְּסֵפֶר.

וּמַאי דְּהַאי זְכִירָה קְרִיאָה הִיא, דִּלְמָא עִיּוּן בְּעָלְמָא! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ (דִּכְתִיב): ״זָכוֹר״ — יָכוֹל בַּלֵּב? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״לֹא תִשְׁכָּח״, הֲרֵי שִׁכְחַת הַלֵּב אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״זָכוֹר״ — בַּפֶּה.

קְרָאָהּ תַּרְגּוּם לֹא יָצָא וְכוּ׳. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דִּכְתִיבָה מִקְרָא וְקָרֵי לַהּ תַּרְגּוּם, הַיְינוּ עַל פֶּה! לָא צְרִיכָא, דִּכְתִיבָה תַּרְגּוּם וְקָרֵי לַהּ תַּרְגּוּם.

אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ לַלּוֹעֲזוּת בְּלַעַז וְכוּ׳. וְהָא אָמְרַתְּ: קְרָאָהּ בְּכָל לָשׁוֹן — לֹא יָצָא! רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בְּלַעַז יְוָונִי.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דִּכְתִיבָה אַשּׁוּרִית וְקָרֵי לַהּ יְוָונִית, הַיְינוּ עַל פֶּה! אָמַר רַבִּי אַחָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שֻׁכְּתוּבָה בְּלַעַז יְוָונִית.

וְאָמַר רַבִּי אַחָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן שֶׁקָּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב ״אֵל״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְמִזְבַּח קָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב ״אֵל״ — ״וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב״ מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא ״וַיִּקְרָא לוֹ״, לְיַעֲקֹב, ״אֵל״. וּמִי קָרָאוֹ ״אֵל״ — ״אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״.

מֵיתִיבִי: קְרָאָהּ גִּיפְּטִית, עִבְרִית, עֵילָמִית, מָדִית, יְוָונִית — לֹא יָצָא!

הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְהָא: גִּיפְּטִית לְגִיפְּטִים, עִבְרִית לְעִבְרִים, עֵילָמִית לְעֵילָמִים, יְוָונִית לְיוָונִים — יָצָא.

אִי הָכִי, רַב וּשְׁמוּאֵל אַמַּאי מוֹקְמִי לַהּ לְמַתְנִיתִין בְּלַעַז יְוָונִית? לוֹקְמוּהָ בְּכֹל לַעַז! [אֶלָּא, מַתְנִיתִין כְּבַרַיְיתָא.] וְכִי אִיתְמַר דְּרַב וּשְׁמוּאֵל, בְּעָלְמָא אִיתְמַר. רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: לַעַז יְוָונִי לַכֹּל כָּשֵׁר.

וְהָא קָתָנֵי: יְוָונִית לִיוָונִים [לִיוָונִים] — אִין, לְכוּלֵּי עָלְמָא — לָא! אִינְהוּ דַּאֲמוּר כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּתָנֵן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף סְפָרִים לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתְבוּ אֶלָּא יְוָונִית.

וְלֵימְרוּ: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? אִי אָמְרִי הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הָווּ אֲמִינָא הָנֵי מִילֵּי שְׁאָר סְפָרִים, אֲבָל מְגִילָּה דִּכְתִיב בַּהּ ״כִּכְתָבָם״ — אֵימָא לֹא. קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַלּוֹעֵז שֶׁשָּׁמַע אַשּׁוּרִית יָצָא וְכוּ׳. וְהָא לָא יָדַע מַאי קָאָמְרִי? מִידֵּי דְּהָווּ אַנָּשִׁים וְעַמֵּי הָאָרֶץ.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: אַטּוּ אֲנַן ״הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בְּנֵי הָרַמָּכִים״, מִי יָדְעִינַן? אֶלָּא מִצְוַת קְרִיאָה וּפַרְסוֹמֵי נִיסָּא, הָכָא נָמֵי — מִצְוַת קְרִיאָה וּפַרְסוֹמֵי נִיסָּא.

קָרָאהּ סֵירוּגִין יָצָא וְכוּ׳. לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי ״סֵירוּגִין״, שַׁמְעוּהָ לְאַמְּתָא דְּבֵי רַבִּי דְּקָאָמְרָה לְהוּ לְרַבָּנַן דַּהֲווֹ עָיְילִי פִּסְקֵי פִּסְקֵי לְבֵי רַבִּי: עַד מָתַי אַתֶּם נִכְנָסִין סֵירוּגִין סֵירוּגִין?

לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי ״חֲלוֹגְלוֹגוֹת״. שַׁמְעוּהָ לְאַמְּתָא דְּבֵי רַבִּי דַּאֲמַרָה לֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָא מְבַדַּר פַּרְפְּחֵינֵי: עַד מָתַי אַתָּה מְפַזֵּר חֲלוֹגְלוֹגְךָ?

לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי ״סַלְסֶלָּה וּתְרוֹמְמֶךָּ״. שַׁמְעוּהָ לְאַמְּתָא דְּבֵי רַבִּי דַּהֲווֹת אָמְרָה לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מְהַפֵּךְ בְּמַזְיֵיהּ, אֲמַרָה לֵיהּ: עַד מָתַי אַתָּה מְסַלְסֵל בִּשְׂעָרְךָ?

לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי: ״הַשְׁלֵךְ עַל ה׳ יְהָבְךָ״. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חָדָא הֲוָה אָזֵילְנָא בַּהֲדֵי הָהוּא טַיָּיעָא, וְקָא דָרֵינָא טוּנָא וַאֲמַר לִי: שְׁקוֹל יַהֲבָיךְ וּשְׁדֵי אַגַּמְלַאי.

לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי ״וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד״. שַׁמְעוּהָ לְאַמְּתָא דְּבֵי רַבִּי דַּהֲווֹת אָמְרָה לַחֲבֶרְתָּהּ: שְׁקוֹלִי טָאטִיתָא וְטַאטִי בֵּיתָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: קָרָאהּ סֵירוּגִין — יָצָא,

דף יח:

סֵירוּסִין — לֹא יָצָא. רַבִּי מוּנָא אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: אַף בְּסֵירוּגִין, אִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמוֹר אֶת כּוּלָּהּ — חוֹזֵר לְרֹאשׁ. אָמַר רַב יוֹסֵף: הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא שֶׁאָמַר מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף: כְּדֵי לִגְמוֹר אֶת כּוּלָּהּ — מַהֵיכָא דְּקָאֵי לְסֵיפָא, אוֹ דִלְמָא: מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא? אֲמַר לֵיהּ: מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא, דְּאִם כֵּן, נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא. בְּסוּרָא מַתְנוּ הָכִי. בְּפוּמְבְּדִיתָא מַתְנוּ הָכִי: אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא. רַב בִּיבִי מַתְנִי אִיפְּכָא, רַב אָמַר: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי מוּנָא.

אָמַר רַב יוֹסֵף: נָקוֹט דְּרַב בִּיבִי בִּידָךְ, דִּשְׁמוּאֵל הוּא דְּחַיֵּישׁ לִיחִידָאָה. דְּתָנַן: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁקִּידֵּשׁ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמְרוּ, אוֹמְרִים לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָחִיךָ הַגָּדוֹל מַעֲשֶׂה.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: הִשְׁמִיט בָּהּ סוֹפֵר אוֹתִיּוֹת אוֹ פְּסוּקִין וּקְרָאָן הַקּוֹרֵא כְּמִתּוּרְגְּמָן הַמְתַרְגֵּם — יָצָא. מֵיתִיבִי: הָיוּ בָּהּ אוֹתִיּוֹת מְטוּשְׁטָשׁוֹת אוֹ מְקוֹרָעוֹת, אִם רֹשׁוּמָן נִיכָּר — כְּשֵׁרָה, וְאִם לָאו — פְּסוּלָה! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּכוּלָּהּ, הָא בְּמִקְצָתָהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הִשְׁמִיט בָּהּ הַקּוֹרֵא פָּסוּק אֶחָד, לֹא יֹאמַר: אֶקְרָא אֶת כּוּלָּהּ וְאַחַר כָּךְ אֶקְרָא אוֹתוֹ פָּסוּק, אֶלָּא קוֹרֵא מֵאוֹתוֹ פָּסוּק וְאֵילָךְ. נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר שֶׁקָּרְאוּ חֶצְיָהּ,

לֹא יֹאמַר: אֶקְרָא חֻצָיְהּ עִם הַצִּבּוּר וְאַחַר כָּךְ אֶקְרָא חֻצָיְהּ, אֶלָּא קוֹרֵא אוֹתָהּ מִתְּחִילָתָהּ וְעַד סוֹפָהּ.

מִתְנַמְנֵם יָצָא וְכוּ'. הֵיכִי דָּמֵי מִתְנַמְנֵם? אָמַר רַב אָשֵׁי: נִים וְלָא נִים, תִּיר וְלָא תִּיר, דְּקָרוּ לֵיהּ וְעָנֵי וְלָא יָדַע לְאַהְדּוֹרֵי סָבְרָא, וְכִי מַדְכְּרוּ לֵיהּ מִידְּכַר.

הָיָה כּוֹתְבָהּ דּוֹרְשָׁהּ וּמַגִּיהָהּ אִם כִּוֵּון לִבּוֹ יָצָא וְכוּ'. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּקָא מְסַדַּר פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְכָתֵב לַהּ, כִּי כִּוֵּון לִבּוֹ מַאי הָוֵי? עַל פֶּה הוּא! אֶלָּא דְּכָתֵב פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְקָרֵי לֵיהּ, וּמִי יָצָא? וְהָאֲמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ. וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר "מֵאִישׁ יְהוּדִי" — צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה כּוּלָּהּ!

אֶלָּא: דְּמַנְּחָה מְגִילָּה קַמֵּיהּ וְקָרֵי (לַהּ) מִינַּהּ פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְכָתַב לָהּ. לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב. דִּלְמָא דְּאִתְרְמֵי לֵיהּ אִתְרְמוּיֵי.

גּוּפָא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב. מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי מֵאִיר שֶׁהָלַךְ לְעַבֵּר שָׁנָה בְּעֵסְיָא, וְלֹא הָיָה שָׁם מְגִילָּה וּכְתָבָהּ מִלִּבּוֹ — וּקְרָאָהּ!

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: שָׁאנֵי רַבִּי מֵאִיר דְּמִיקַּיֵּים בֵּיהּ "וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁירוּ נֶגְדֶּךָ". אָמַר לֵיהּ רָמֵי בַּר חָמָא לְרַבִּי יִרְמְיָה מִדִּפְתִּי: מַאי "וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁירוּ נֶגְדֶּךָ"? אָמַר לוֹ: אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, דִּכְתִיב בָּהּ: "הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ", וַאֲפִילּוּ הָכִי מִיּוּשְׁרִין הֵן אֵצֶל רַבִּי מֵאִיר.

רַב חִסְדָּא אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב חֲנַנְאֵל דַּהֲוָה כָּתֵב סְפָרִים שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב, אָמַר לֵיהּ: רְאוּיָה כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ לִיכָּתֵב עַל פִּיךָ, אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים: אָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב. מִדְּקָאָמַר: כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ רְאוּיָה שֶׁתִּיכָּתֵב עַל פִּיךָ, מִכְּלָל דְּמִיּוּשְׁרִין הֵן אֶצְלוֹ, וְהָא רַבִּי מֵאִיר כָּתַב? שְׁעַת הַדְּחָק שָׁאנֵי.

אַבָּיֵי שָׁרֵא לְדִבֵּי בַּר חָבוּ לְמִיכְתַּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב. כְּמַאן? כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יִרְמְיָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּינוּ: תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת נִכְתָּבוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב, וְאֵין צְרִיכוֹת שְׁרָטוּט.

וְהִלְכְתָא: תְּפִלִּין אֵין צְרִיכִין שְׁרָטוּט, מְזוּזוֹת צְרִיכִין שְׁרָטוּט. אִידֵּי וְאִידֵּי נִכְתָּבוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב. מַאי טַעְמָא — מִיגְרַס גְּרִיסִין.

הָיְתָה כְּתוּבָה בְּסֵם כּוּ'. סֵם — סַמָּא. סִקְרָא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: סְקַרְתָּא שְׁמַהּ. קוֹמוֹס — קוֹמָא.

דף יט.

קַנְקַנְתּוֹם — חַרְתָּא דְּאוּשְׁכָּפֵי. דִּיפְתְּרָא — דְּמָלִיחַ וּקְמִיחַ וְלָא עָפִיץ. נְיָיר — מְחָקָא.

עַד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה אַשּׁוּרִית, דִּכְתִיב: "כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם".

"עַל הַסֵּפֶר וּבִדְיוֹ וְכוּ'". מְנָלַן? אַתְיָא "כְּתִיבָה" "כְּתִיבָה". כְּתִיב הָכָא: "וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה", וּכְתִיב הָתָם: "וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כוֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ".

מַתְנִי' בֶּן עִיר שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ וּבֶן כְּרַךְ שֶׁהָלַךְ לְעִיר, אִם עָתִיד לַחְזוֹר לִמְקוֹמוֹ — קוֹרֵא כִּמְקוֹמוֹ, וְאִם לָאו — קוֹרֵא עִמָּהֶן.

וּמֵהֵיכָן קוֹרֵא אָדָם אֶת הַמְּגִילָּה וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָה? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כּוּלָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵ"אִישׁ יְהוּדִי". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֵ"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה".

גְּמָ' אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁעָתִיד לַחְזוֹר בְּלֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר, אֲבָל אֵין עָתִיד לַחְזוֹר בְּלֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר — קוֹרֵא עִמָּהֶן. אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דִּכְתִיב: "עַל כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת". מִכְּדֵי כְּתִיב: "הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים", לְמָה לִי לְמִיכְתַּב "הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת"? הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דִּפְרוּז בֶּן יוֹמוֹ נִקְרָא פְּרוּז.

אַשְׁכְּחַן פְּרוּז, מוּקָּף מְנָא לַן? סְבָרָא הוּא: מִדְּפְרוּז בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי פְּרוּז, מוּקָּף בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי מוּקָּף.

וְאָמַר רָבָא: בֶּן כְּפָר שֶׁהָלַךְ לְעִיר — בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ קוֹרֵא עִמָּהֶן. מַאי טַעְמָא? הַאי כִּבְנֵי הָעִיר בָּעֵי לְמִקְרֵי, וְרַבָּנַן הוּא דַּאֲקִילוּ עַל הַכְּפָרִים כְּדֵי שֶׁיְּסַפְּקוּ מַיִם וּמָזוֹן לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּכְּרַכִּין. הֲנֵי מִילֵּי — כִּי אִיתֵיהּ בְּדוּכְתֵּיהּ, אֲבָל כִּי אִיתֵיהּ בְּעִיר — כִּבְנֵי עִיר בָּעֵי לְמִקְרֵי.

אִיתְיְבֵיהּ אַבָּיֵי: בֶּן כְּרַךְ שֶׁהָלַךְ לְעִיר — בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ קוֹרֵא כִּמְקוֹמוֹ. בֶּן כְּרַךְ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! בְּאִם עָתִיד לַחְזוֹר תַּלְיָא מִילְּתָא, אֶלָּא לָאו, בֶּן כְּפָר.

וְלָאו תְּרוֹצֵי מְתָרְצַתְּ? תְּנִי: קוֹרֵא עִמָּהֶן.

מֵהֵיכָן קוֹרֵא אָדָם אֶת הַמְּגִילָּה וְכוּ'. תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: מִ"בַּלַּיְלָה הַהוּא". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְכוּלָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי אֶת כָּל תּוֹקֶף", מַאן דְּאָמַר כּוּלָּהּ — תּוֹקְפוֹ שֶׁל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ.

וּמַאן דְּאָמַר מֵ"אִישׁ יְהוּדִי" — תּוֹקְפוֹ שֶׁל מָרְדֳּכַי, וּמַאן דְּאָמַר מֵ"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" — תּוֹקְפוֹ שֶׁל הָמָן, וּמַאן דְּאָמַר מִ"בַּלַּיְלָה הַהוּא" — תּוֹקְפוֹ שֶׁל נֵס.

רַב הוּנָא אָמַר, מֵהָכָא: "וּמָה רָאוּ עַל כָּכָה וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם",

מַאן דְּאָמַר כּוּלָּהּ: "מָה רָאָה" — אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, "עַל כָּכָה" — מִשּׁוּם דְּחַשֵּׁיב שִׁבְעִים שְׁנִין וְלָא אִיפְּרוּק, "וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם" — דִּקְטַל וַשְׁתִּי.

וּמַאן דְּאָמַר מֵ"אִישׁ יְהוּדִי": "מָה רָאָה" — מָרְדֳּכַי דְּאִיקְּנִי בְּהָמָן, "עַל כָּכָה" — דְּשַׁוִּי נַפְשֵׁיהּ עֲבוֹדָה זָרָה, "וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם" — דְּאִתְרְחִישׁ נִיסָּא.

וּמַאן דְּאָמַר מֵ"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה": "מָה רָאָה" — הָמָן שֶׁנִּתְקַנֵּא בְּכָל הַיְּהוּדִים, "עַל כָּכָה" — מִשּׁוּם דְּמָרְדְּכַי "לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה", "וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם" — "וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל הָעֵץ".

וּמַאן דְּאָמַר מִ"בַּלַּיְלָה הַהוּא": "מָה רָאָה" — אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, "עַל כָּכָה" — דְּזַמִּינְתֵּיהּ אֶסְתֵּר לְהָמָן בַּהֲדֵיהּ, "וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם" — דְּאִתְרְחִישׁ נִיסָּא.

אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ. וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר מֵ"אִישׁ יְהוּדִי" — צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה כּוּלָּהּ.

וְאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: מְגִילָּה נִקְרֵאת "סֵפֶר", וְנִקְרֵאת "אִגֶּרֶת". נִקְרֵאת "סֵפֶר" — שֶׁאִם תִּפְרְחוּ בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן פְּסוּלָה. וְנִקְרֵאת "אִגֶּרֶת" — שֶׁאִם הֵטִיל בָּהּ שְׁלֹשָׁה חוּטֵי גִּידִין כְּשֵׁרָה. אָמַר רַב נַחְמָן: וּבִלְבַד שֶׁיְּהוּ מְשׁוּלְשִׁין.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַקּוֹרֵא בְּמְגִילָּה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יָצָא. אָמַר רַבָּא: לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא מְחַסְּרָא וּמְיַיתְּרָא פּוּרְתָּא, אֲבָל מְחַסְּרָא וּמְיַיתְּרָא פּוּרְתָּא — לֵית לַן בַּהּ.

לֵוִי בַּר שְׁמוּאֵל הֲוָה קָא קָרֵי קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה בְּמְגִילָּה

דף יט:

הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. אָמַר לֵיהּ: הֲרֵי אָמְרוּ, הַקּוֹרֵא בְּמְגִילָּה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יָצָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַקּוֹרֵא בְּמְגִילָּה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יָצָא. וּמָחוּ לַהּ אַמּוֹחָא: בְּצַבּוּר שָׁנוּ.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיּוּר הַתֶּפֶר — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּמָחוּ לַהּ אַמּוֹחָא: וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקָּרַע.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִלְמָלֵי נִשְׁתַּיֵּיר בְּמַעֲרֶה שֶׁעָמַד בָּהּ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ כְּמִלְאָ נֶקֶב מַחַט סִדְקִית, לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לַעֲמוֹד מִפְּנֵי הָאוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי".

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי דִּכְתִיב: "וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בָּהָר" — מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה דִּקְדּוּקֵי תּוֹרָה וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים וּמַה שֶּׁהַסּוֹפְרִים עֲתִידִין לְחַדֵּשׁ, וּמַאי נִיהוּ? מִקְרָא מְגִילָּה.

מַתְנִי' הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן.

גְּמָ׳ מַאן תְּנָא חֵרֵשׁ דִּיעֲבַד נָמֵי לָא? אָמַר רַב מַתְנָה: רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּתָנַן: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ — יָצָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא יָצָא.

וּמַאי דְּרַבִּי יוֹסֵי הִיא וְדִיעֲבַד נָמֵי לָא? דִּלְמָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וּלְכַתְּחִלָּה הוּא דְּלָא, הָא דִּיעֲבַד — שַׁפִּיר דָּמֵי?

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּקָתָנֵי חֵרֵשׁ דּוּמְיָא דְּשׁוֹטֶה וְקָטָן: מָה שׁוֹטֶה וְקָטָן — דִּיעֲבַד נָמֵי לָא, אַף חֵרֵשׁ — דִּיעֲבַד נָמֵי לָא.

וְדִלְמָא הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא! מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן — מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לָאו רַבִּי יְהוּדָה הִיא.

וְדִלְמָא כּוּלַּהּ רַבִּי יְהוּדָה הִיא! מִי דָּמֵי? רֵישָׁא לְפָסוּלָה, וְסֵיפָא לְכְשֵׁירָה.

וְדִלְמָא כּוּלַּהּ רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וּתְרֵי גַּוְונֵי קָטָן קָתָנֵי לַהּ, וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִינּוּךְ, אֲבָל בְּקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ — אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה. שֶׁרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן.

בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא — כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְדִיעֲבַד?

אֶלָּא הָא דְּתָנֵי (רַבִּי) יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: חֵרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ תּוֹרֵם לְכַתְּחִלָּה, מַנִּי? אִי רַבִּי יְהוּדָה — דִּיעֲבַד אִין לְכַתְּחִלָּה לָא, אִי רַבִּי יוֹסֵי — דִּיעֲבַד נָמֵי לָא.

וְאֶלָּא מַאי — רַבִּי יְהוּדָה וַאֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה? אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: לֹא יְבָרֵךְ אָדָם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּלִבּוֹ, וְאִם בֵּירַךְ יָצָא, מַנִּי? לָא רַבִּי יְהוּדָה וְלָא רַבִּי יוֹסֵי! אִי רַבִּי יְהוּדָה — אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה, אִי רַבִּי יוֹסֵי — אֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נָמֵי לָא!

דף כ.

לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה, וַאֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה. וְלָא קַשְׁיָא: הָא דִּידֵיהּ, הָא דְּרַבֵּיהּ.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע צָרִיךְ שֶׁיַּשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" — הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ" — אַחַר כַּוּונַת הַלֵּב הֵן הַן הַדְּבָרִים.

הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי — אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה כְּרַבֵּיהּ סְבִירָא לֵיהּ, וְהָא דְּתָנֵי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי — רַבִּי מֵאִיר הִיא.

רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן. (דְּתַנְיָא) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: קָטָן הָיִיתִי, וּקְרִיתִיהָ לְמַעְלָה מֵרַבִּי טַרְפוֹן וּזְקֵנִים בְּלוֹד. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַקָּטָן.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: קָטָן הָיִיתִי, וּקְרִיתִיהָ לְמַעְלָה מֵרַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַמַּתִּיר.

וְלֵימְרוּ לֵיהּ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַקָּטָן! חָדָא וְעוֹד קָאָמְרוּ לֵיהּ. חָדָא: דְּקָטָן הָיִיתָ, וְעוֹד: אֲפִילּוּ גָּדוֹל הָיִיתָ — אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַמַּתִּיר.

מַתְנִי' אֵין קוֹרִין אֶת הַמְּגִילָּה, וְלֹא מָלִין, וְלֹא טוֹבְלִין, וְלֹא מַזִּין, וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם — לֹא תִּטְבּוֹל עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה. וְכוּלָּן שֶׁעָשׂוּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר — כָּשֵׁר.

גְּמָ' מְנָלָן? דְּאָמַר קְרָא: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים" — בַּיּוֹם אִין, בַּלַּיְלָה לָא. לֵימָא תֵּיהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חַיָּיב אָדָם לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה בַּלַּיְלָה וְלִשְׁנוֹתָהּ בַּיּוֹם! כִּי קָתָנֵי — אַדְּיוֹם.

וְלֹא מָלִין וְכוּ'. דִּכְתִיב: "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל".

וְלֹא טוֹבְלִין וְלֹא מַזִּין וְכוּ'. דִּכְתִיב: "וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא [וְגוֹ'] בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", וְאִיתַּקַּשׁ טְבִילָה לְהַזָּיָה.

וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם לֹא תִּטְבּוֹל עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה וְכוּ'. פְּשִׁיטָא! מַאי שְׁנָא שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם מִכָּל חַיָּיבֵי טְבִילוֹת!

אִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא תֵּיהְוֵי כִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל זָב — וּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל זָב אִיתַּקַּשׁ לְבַעַל קֶרִי, דִּכְתִיב: "זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע". מָה בַּעַל קֶרִי טוֹבֵל בַּיּוֹם — הַאי נָמֵי לִיטְבּוֹל בְּיוֹמֵיהּ.

וְהָא בִּימָמָא לָא מָצֵיָא טָבְלָה, דִּכְתִיב: "כָּל יְמֵי זוֹבָהּ כִּמְשִׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה לָהּ", בְּלֵילְיָא מִיהַת לֵיעְבֵיד מִקְצָת שִׁימּוּר, וְתִיטְבּוֹל, קָא מַשְׁמַע לַן כֵּיוָן דְּבָעֲיָא סְפִירָה —

דף כ:

סְפִירָה בִּימָמָא הִיא.

וְכוּלָּן שֶׁעָשׂוּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר כָּשֵׁר. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רָבָא: דְּאָמַר קְרָא: "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם", לַמֵּאִיר וּבָא קְרָאוֹ "יוֹם".

אֶלָּא מֵעַתָּה: "וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה" [לַמַּחְשִׁיךְ וּבָא קְרָא לְיָלָה]? הָא קָיְימָא לַן דְּעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים לָאו לַיְלָה הוּא!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא, מֵהָכָא: "וַאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים", וְאוֹמֵר: "(וְהָיָה) לָנוּ הַלַּיְלָה (לְמִשְׁמָר)".

מַאי וְאוֹמֵר? וְכִי תֵּימָא: מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר לָאו יָמָמָא, וּמִכִּי עָרְבָא שְׁמְשָׁא לֵילְיָא, וְאִינְהוּ מְקַדְּמִי וּמְחַשְּׁכִי — תָּא שְׁמַע: "(וְהָיָה) לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר וְהַיּוֹם מְלָאכָה".

מַתְנִי׳ כָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַמְּגִילָּה, וְלִקְרִיאַת הַהַלֵּל, וְלִתְקִיעַת שׁוֹפָר, וְלִנְטִילַת לוּלָב, וְלִתְפִלַּת הַמּוּסָפִין, וּלְמוּסָפִין,
וּלְוִידּוּי הַפָּרִים, וּלְוִידּוּי מַעֲשֵׂר, וּלְוִידּוּי יוֹם הַכִּפּוּרִים.
לִסְמִיכָה, לִשְׁחִיטָה, לִתְנוּפָה, לְהַגָּשָׁה, לִקְמִיצָה, וּלְהַקְטָרָה, לְמִלּוּאִים, וּלְקַבָּלָה, וּלְהַזָּיָה,
וּלְהַשְׁקָיַית סוֹטָה, וְלַעֲרֵיפַת הָעֶגְלָה, וּלְטָהֳרַת הַמְּצוֹרָע.
כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעוֹמֶר, וּלְהֶקְטֵר חֲלָבִים, וְאֵבָרִים. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם — כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם. דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה — כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה.

גְּמָ׳ מְנָלַן? דְּאָמַר קְרָא: ״וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים״. לִקְרִיאַת הַהַלֵּל, דִּכְתִיב: ״מִמְּזָרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ״. (רַבִּי יוֹסֵי) אוֹמֵר: ״זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה׳״.
וְלִנְטִילַת לוּלָב, דִּכְתִיב: ״וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן״. וְלִתְקִיעַת שׁוֹפָר, דִּכְתִיב: ״יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם״. וּלְמוּסָפִין, דִּכְתִיב: ״דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ״. וְלִתְפִלַּת הַמּוּסָפִין — כְּמוּסָפִין שַׁוִּיוּהָ רַבָּנַן.
וּלְוִידּוּי פָּרִים, דְּיָלֵיף ״כַּפָּרָה״ ״כַּפָּרָה״ מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים. דְּתַנְיָא גַּבֵּי יוֹם הַכִּפּוּרִים: ״וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ״ — בְּכַפָּרַת דְּבָרִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. וְכַפָּרָה בִּימָמָא הוּא, דִּכְתִיב: ״בַּיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם״.
וּלְוִידּוּי מַעֲשֵׂר וְכוּ׳, דִּכְתִיב: ״וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת״, וּסְמִיךְ לֵיהּ: ״הַיּוֹם הַזֶּה ה׳ אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ״.
לִסְמִיכָה וְלִשְׁחִיטָה, דִּכְתִיב: ״וְסָמַךְ ... וְשָׁחַט״, וּכְתִיב בַּהּ בִּשְׁחִיטָה: ״בַּיּוֹם זִבְחֲכֶם״.
וְלִתְנוּפָה, דִּכְתִיב: ״בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת הָעוֹמֶר״.
וּלְהַגָּשָׁה — דְּאִיתַּקַּשׁ לִתְנוּפָה, דִּכְתִיב: ״וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאוֹת וְהֵנִיף... וְהִקְרִיב״. וְלִמְלִיקָה וְלִקְמִיצָה וּלְהַקְטָרָה וּלְהַזָּיָה, דִּכְתִיב: ״בַּיּוֹם צַוּוֹתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״.
וּלְהַשְׁקָיַית סוֹטָה — אָתְיָא ״תּוֹרָה״ ״תּוֹרָה״. כְּתִיב הָכָא: ״וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת״, וּכְתִיב הָתָם: ״עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט״.

דף כא.

מָה מִּשְׁפָּט בַּיּוֹם — אַף כָּאן בַּיּוֹם.
וְלַעֲרֵיפַת הָעֶגְלָה, אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כַּפָּרָה כְּתִיב בָּהּ, כְּקָדָשִׁים. וּלְטָהֳרַת מְצוֹרָע, דִּכְתִיב: ״זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ״.

כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעוֹמֶר וְכוּ', דְּאָמַר מָר: קְצִירָה וּסְפִירָה — בַּלַּיְלָה, וַהֲבָאָה — בַּיּוֹם. וּלְהֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים, דִּכְתִיב: "כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבּוֹקֶר".

זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בְּיוֹם — כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם. זֶה הַכְּלָל לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי סִידּוּר בָּזִיכִין וְסִלּוּק בָּזִיכִין,

וּכְרַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: סִילֵּק אֶת הַיִּשָּׁנָה שַׁחֲרִית, וְסִידֵּר אֶת הַחֲדָשָׁה עַרְבִית — אֵין בְּכָךְ כְּלוּם.

וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים ("לִפְנֵי ה' תָּמִיד") — שֶׁלֹּא יְהֵא שׁוּלְחָן בָּלֹא לֶחֶם.

דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה — כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה. לְאֵתוֹיֵי מַאי?

לְאֵתוֹיֵי אֲכִילַת פְּסָחִים, וּדְלָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. דְּתַנְיָא: "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: נֶאֱמַר כָּאן "בַּלַּיְלָה הַזֶּה" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה", מַה לְהַלָּן עַד חֲצוֹת, אַף כָּאן עַד חֲצוֹת.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַקּוֹרֵא לְמַפְרֵעַ

הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה — **עוֹמֵד** וְיוֹשֵׁב. קָרָאהּ אֶחָד, קָרְאוּהָ שְׁנַיִם — יָצְאוּ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ — יְבָרֵךְ, וְשֶׁלֹּא לְבָרֵךְ — לֹא יְבָרֵךְ.

בְּשֵׁנִי, וַחֲמִישִׁי, בַּשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד — קוֹרִין אַרְבָּעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב — קוֹרִין אַרְבָּעָה, בְּיוֹם טוֹב — חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — שִׁשָּׁה, בְּשַׁבָּת — שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וּמַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

גְּמָ' תְּנָא: מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתּוֹרָה. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר קְרָא: "וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי", וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ. כְּבְיָכוֹל אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּעֲמִידָה.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מְנַיִן לָרַב שֶׁלֹּא יֵשֵׁב עַל גַּבֵּי מִטָּה וְיִשְׁנָה לְתַלְמִידוֹ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי".

תָּנוּ רַבָּנָן: מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא הָיוּ לְמֵדִין תּוֹרָה אֶלָּא מְעוּמָּד. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, יָרַד חוֹלִי לָעוֹלָם וְהָיוּ לְמֵדִין תּוֹרָה מְיוּשָּׁב. וְהַיְינוּ דִּתְנַן: מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בָּטַל כְּבוֹד תּוֹרָה.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "וַאֲשֵׁב בָּהָר", וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָּהָר"! אָמַר רַב: עוֹמֵד וְלוֹמֵד, יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא שׁוֹחֶה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין "יְשִׁיבָה" אֶלָּא לְשׁוֹן עַכָּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים". רָבָא אָמַר: רַכּוֹת מְעוּמָּד, וְקָשׁוֹת מְיוּשָּׁב.

קְרָאָה אֶחָד, קָרְאוּהָ שְׁנַיִם יָצְאוּ וְכוּ'.

דף כא:

תָּנָא: מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתּוֹרָה. תָּנוּ רַבָּנָן: בַּתּוֹרָה — אֶחָד קוֹרֵא וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא אֶחָד קוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וּבַנְּבִיא — אֶחָד קוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנַיִם קוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וּבַהֲלֵל וּבַמְּגִילָּה — אֲפִילּוּ עֲשָׂרָה קוֹרִין וַעֲשָׂרָה מְתַרְגְּמִין.

מַאי טַעְמָא? כְּיוָן דַּחֲבִיבָה — יָהֲבִי דַּעְתַּיְיהוּ וְשָׁמְעִי.

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ — יְבָרֵךְ. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְאַחֲרֶיהָ, אֲבָל לְפָנֶיהָ — מִצְוָה לְבָרֵךְ.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂייָתָן.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "עוֹבֵר" לִישְׁנָא דְּאַקְדּוֹמֵי הוּא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָמַר קְרָא: "וַיִּרְץ אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוּשִׁי". אַבָּיֵי אָמַר מֵהָכָא: "וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם". וְאִיבָּעֵית אֵימָא, מֵהָכָא: "וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַה' בְּרֹאשָׁם".

לְפָנֶיהָ מַאי מְבָרֵךְ? רַב שֵׁשֶׁת מִקַּטְרַזְיָא אִיקְּלַע לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי וּבָרִיךְ מִנ"ח.

לְאַחֲרֶיהָ מַאי מְבָרֵךְ? בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (הָאֵל) הָרָב אֶת רִיבֵנוּ וְהַדָּן אֶת דִּינֵנוּ וְהַנּוֹקֵם אֶת נְקָמָתֵנוּ וְהַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ, בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַנִּפְרָע לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם. רָבָא אָמַר: הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ. אָמַר רַב פָּפָּא: הִלְכָךְ — נֵימְרִינְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ: בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַנִּפְרָע לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ.

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וְכוּ'. הָנֵי שְׁלֹשָׁה, כְּנֶגֶד מִי? אָמַר רַב אַסִּי: כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. רָבָא אָמַר: כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים.

אֶלָּא הָא דְּתָנֵי רַב שִׁימִי: אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, "וַיְדַבֵּר" עוֹלֶה מִן הַמִּנְיָן. הָנֵי עֲשָׂרָה כְּנֶגֶד מִי?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בַּטְלָנִין שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת. רַב יוֹסֵף: אָמַר כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. (רַבִּי לֵוִי אָמַר: כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה הִילּוּלִין שֶׁאָמַר דָּוִד בְּסֵפֶר תְּהִלִּים.) וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם.

הֵי נִינְהוּ? "וַיֹּאמֶר" דִּבְרֵאשִׁית. הָנֵי תִּשְׁעָה הָווּ! "בְּרֵאשִׁית" נָמֵי מַאֲמָר הוּא, דִּכְתִיב: "בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם".

אָמַר רָבָא, רִאשׁוֹן שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָּח, שֵׁנִי שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָּח, שְׁלִישִׁי שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָּח.

רִאשׁוֹן שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָּח — דְּתַנְיָא: בְּשָׁלֹשׁ קוּפּוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ סְאִין שֶׁבָּהֶן תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, וְהָיָה כָּתוּב עֲלֵיהֶן אב"ג, לֵידַע אֵיזוֹ מֵהֶן נִתְרְמָה רִאשׁוֹן, לְהַקְרִיב מִמֶּנָּה רִאשׁוֹן — שֶׁמִּצְוָה בָּרִאשׁוֹן.

אֶמְצָעִי שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָּח — דְּתַנְיָא: "אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ", מְלַמֵּד שֶׁמְּצַדֵּד פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי נֵר מַעֲרָבִי, וְנֵר מַעֲרָבִי כְּלַפֵּי שְׁכִינָה. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִכָּאן שֶׁאֶמְצָעִי מְשׁוּבָּח.

וְאַחֲרוֹן שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָּח — מִשּׁוּם מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. רַב פָּפָּא אִיקְּלַע לְבֵי כְּנִישְׁתָּא דַּאֲבֵי גּוֹבָר וְקָרָא רִאשׁוֹן אַרְבָּעָה, וְשַׁבְּחֵיהּ רַב פָּפָּא.

אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין. תָּנָא: הַפּוֹתֵחַ — מְבָרְךְ לְפָנֶיהָ, וְהַחוֹתֵם — מְבָרְךְ לְאַחֲרֶיהָ. וְהָאִידָּנָא, דְּכוּלְּהוּ מְבָרְכִי לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ — הַיְינוּ טַעְמָא דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן: גְּזֵירָה מִשּׁוּם הַנִּכְנָסִין וּמִשּׁוּם הַיּוֹצְאִין.

בְּרִאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה וְכוּ'. בְּעָא מִינֵּיהּ עוּלָּא בַּר רַב מֶרְבָא: פָּרָשַׁת רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, כֵּיצַד קוֹרִין אוֹתָהּ? "צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי", דְּהָוְיִין תְּמָנְיָא פְּסוּקֵי, הֵיכִי נָעֲבֵיד?

נִיקְרֵי תְּרֵי תְּלָתָא תְּלָתָא פְּסוּקִין — פָּשׁוּ לְהוּ תְּרֵי, וְאֵין מְשַׁיְּירִין בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִין. נִיקְרֵי אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה — פָּשׁוּ לְהוּ שִׁבְעָה, "וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת" הָוְיִין תְּרֵי, "וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם" הָוְיִין חֲמִשָּׁה, הֵיכִי נַעֲבֵיד? נִיקְרֵי תְּרֵי מֵהָא וְחַד מֵהָנָךְ —

דף כב.

אֵין מַתְחִילִין בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. לֵיקְרֵי תְּרֵי מֵהָא וּתְלָתָא מֵהָךְ, פָּשׁוּ לְהוּ תְּרֵי!

אָמַר לוֹ: זוֹ לֹא שָׁמַעְתִּי, כֵּיוֹצֵא בָּהּ שָׁמַעְתִּי, דְּתַנְיָא: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן — "בְּרֵאשִׁית" וְ"יְהִי רָקִיעַ", וְתָנֵי עֲלַהּ: "בְּרֵאשִׁית" — בִּשְׁנַיִם, "יְהִי רָקִיעַ" — בְּאֶחָד.

וְהָוֵינַן בַּהּ: בִּשְׁלָמָא "יְהִי רָקִיעַ" בְּאֶחָד, דְּתַלְתָּא פְּסוּקֵי הָווּ, אֶלָּא "בְּרֵאשִׁית" בִּשְׁנַיִם? חֲמִשָּׁה פְּסוּקֵי הָווּ, וְתַנְיָא: הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים!

וְאִיתְּמַר עֲלַהּ, רַב אָמַר: דּוֹלֵג. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: פּוֹסֵק.

רַב אָמַר דּוֹלֵג, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר פּוֹסֵק? קָסָבַר: כֹּל פְּסוּקָא דְּלָא פַּסְקֵיהּ מֹשֶׁה — אֲנַן לָא פָּסְקִינַן לֵיהּ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר פָּסְקִינַן לֵיהּ? וְהָא אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא קָרָא: צַעַר גָּדוֹל הָיָה לִי אֵצֶל רַבִּי חֲנִינָא הַגָּדוֹל, וְלֹא הִתִּיר לִי לִפְסוֹק אֶלָּא לְתִינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, הוֹאִיל וּלְהִתְלַמֵּד עֲשׂוּיִין.

הָתָם טַעְמָא מַאי — מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר, הָכָא נָמֵי לָא אֶפְשָׁר.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר פּוֹסֵק, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר דּוֹלֵג? גְּזֵירָה מִשּׁוּם הַנְכָנְסִין וּמִשּׁוּם הַיּוֹצְאִין.

מֵיתִיבִי: פָּרָשָׁה שֶׁל שִׁשָּׁה פְּסוּקִים קוֹרִין אוֹתָהּ בִּשְׁנַיִם, וְשֶׁל חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים בְּיָחִיד. קָרָא רִאשׁוֹן שִׁלְשָׁה — הַשֵּׁנִי קוֹרֵא שְׁנַיִם מִפָּרָשָׁה זוֹ וְאֶחָד מִפָּרָשָׁה אַחֶרֶת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שִׁלְשָׁה, לְפִי שֶׁאֵין מַתְחִילִין בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִים.

וְאִם אִיתָא, לְמַאן דְּאָמַר דּוֹלֵג — נִדְלוֹג, וּלְמַאן דְּאָמַר פּוֹסֵק — נִפְסוֹק!

שְׁאנֵי הָתָם, דְּאֶפְשָׁר בְּהָכִי.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּיֵשׁ אוֹמְרִים, וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַתְחִילִין בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִים, כָּךְ אֵין מְשַׁיְּרִין בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִים.

פְּשִׁיטָא! הַשְׁתָּא וּמָה אַתְחַלְתָּא, דְּקָא מַקֵּיל תַּנָּא קַמָּא — מַחְמִירִי יֵשׁ אוֹמְרִים, שִׁיּוּר, דְּמַחְמִיר תַּנָּא קַמָּא — לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּמַחְמִירִי יֵשׁ אוֹמְרִים?!

מַהוּ דְּתֵימָא: נִכְנְסִין שְׁכִיחִי, יוֹצְאִין לָא שְׁכִיחִי, דְּמַנְחִי סֵפֶר תּוֹרָה וְנָפְקִי, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְתַנָּא קַמָּא מַאי שְׁנָא שַׁיּוֹרֵי דְּלָא — מִשּׁוּם יוֹצְאִין, אַתְחוֹלֵי נָמֵי, גְּזֵירָה מִשּׁוּם הַנְכָנְסִין?

אָמְרִי: מַאן דְּעָיֵיל שַׁיּוֹלֵי וְמָשַׁיֵּיל.

שְׁלַח לֵיהּ רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב יוֹסֵף: הִלְכְתָא מַאי? שְׁלַח לֵיהּ, הִלְכְתָא: דּוֹלֵג, וְאֶמְצָעִי דּוֹלְגָן.

זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְכוּ'. אִיבַּעְיָא לְהוּ: תַּעֲנִית צִבּוּר בְּכַמָּה? רֹאשׁ חֹדֶשׁ וּמוֹעֵד דְּאִיכָּא קָרְבַּן מוּסָף — אַרְבָּעָה, אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא קָרְבַּן מוּסָף — לָא. אוֹ דִלְמָא: הָכָא נָמֵי אִיכָּא מוּסַף תְּפִלָּה.

תָּא שְׁמַע: בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה, הָא בְּתַעֲנִית צִבּוּר שְׁלֹשָׁה! אֵימָא רֵישָׁא: בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבַשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה קוֹרִין שְׁלֹשָׁה: הָא תַּעֲנִית צִבּוּר אַרְבָּעָה! אֶלָּא מַהָא לֵיכָּא לְמִישְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע: דְּרַב אִיקְלַע לְבָבֶל בְּתַעֲנִית צִבּוּר, קָם קָרָא בְּסִיפְרָא. פְּתַח בָּרִיךְ, חָתַם וְלֹא בָּרִיךְ. נְפוֹל כּוּלֵּי עָלְמָא אַאַנְפֵּייהוּ, וְרַב לָא נָפַל עַל אַפֵּיהּ.

מִכְּדֵי רַב בְּיִשְׂרָאֵל קָרָא, מַאי טַעְמָא חָתַם וְלָא בָּרִיךְ? לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵיקְרֵי אַחֲרִינָא בָּתְרֵיהּ?

לָא, רַב בְּכָהֲנֵי קָרָא. דְּהָא רַב הוּנָא קָרֵי בְּכָהֲנֵי.
בִּשְׁלָמָא רַב הוּנָא קָרֵי בְּכָהֲנֵי, דְּהָא אֲפִילּוּ רַב אַמֵּי וְרַב אַסִּי דְּכָהֲנֵי חֲשִׁיבִי דְּאַרְעָא יִשְׂרָאֵל, מִיכָּף כַּייְפִי לֵיהּ לְרַב הוּנָא. אֶלָּא רַב — הָא אִיכָּא שְׁמוּאֵל, דְּכָהֲנָא הֲוָה, וְדָבַר עָלֵיהּ!
שְׁמוּאֵל נָמֵי מִיכָּף הֲוָה כַּייְפִי לֵיהּ לְרַב, וְרַב הוּא דַּעֲבַד לֵיהּ כָּבוֹד, וְכִי עָבֵיד לֵיהּ — בְּפָנָיו, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו — לָא עָבֵיד לֵיהּ.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא דְּרַב בְּכָהֲנֵי קָרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּיִשְׂרָאֵל קָרָא, לְפָנָיהָ מַאי טַעְמָא בָּרִיךְ! לְאַחַר תַּקָּנָה.
אִי הָכִי, לְאַחֲרֶיהָ נָמֵי לְבָרִיךְ! שָׁאנֵי הֵיכָא דְּיָתֵיב רַב — דְּמֵיעָל עָיְילִי,

דף כב:

מִיפָּק לָא נָפְקִי.
תָּא שְׁמַע, זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בִּיטּוּל מְלָאכָה לָעֶם, כְּגוֹן תַּעֲנִית צִבּוּר וְתִשְׁעָה בְּאָב — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה,
וְשֶׁאֵין בּוֹ בִּיטּוּל מְלָאכָה לָעֶם, כְּגוֹן רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד — קוֹרִין אַרְבָּעָה. שְׁמַע מִינַּהּ.
אָמַר רַב אָשֵׁי, וְהָא אֲנַן לָא תְּנַן הָכִי: זֶה הַכְּלָל, כָּל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב — קוֹרִין אַרְבָּעָה. לְאַתּוֹיֵי מַאי? לְאוּ לְאַתּוֹיֵי תַּעֲנִית צִיבּוּר וְתִשְׁעָה בְּאָב!
וּלְרַב אָשֵׁי מַתְנִיתִין מַנִּי? לָא תַּנָּא קַמָּא וְלָא רַבִּי יוֹסֵי, דְּתַנְיָא: חָל לִהְיוֹת בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וּמַפְטִיר אֶחָד. בְּשָׁלִישִׁי וּבְרְבִיעִי — קוֹרֵא אֶחָד וּמַפְטִיר אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לְעוֹלָם קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וּמַפְטִיר אֶחָד!
וְאֶלָּא, קַשְׁיָא "זֶה הַכְּלָל"! לָא, לְאַתּוֹיֵי רֹאשׁ חוֹדֶשׁ וּמוֹעֵד.
הָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לַהּ: בָּרִאשֵׁי חֳדָשִׁים וּמוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה!
סֵימָנָא בְּעָלְמָא יְהֵיב, דְּלָא תֵּימָא יוֹם טוֹב וְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד כִּי הֲדֵדֵי נִינְהוּ, אֶלָּא נְקוֹט הַאי כְּלָלָא בִּידָךְ: כֹּל דְּטָפֵי לֵיהּ מִילְּתָא מֵחַבְרֵיהּ, טָפֵי לֵיהּ גַּבְרָא יַתִּירָא.
הִלְכָךְ בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ וּמוֹעֵד, דְּאִיכָּא קָרְבַּן מוּסָף — קוֹרִין אַרְבָּעָה. בְּיוֹם טוֹב, דְּאָסוּר בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה — חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּעָנוּשׁ כָּרֵת — שִׁשָּׁה. שַׁבָּת, דְּאִיכָּא אִיסּוּר סְקִילָה — שִׁבְעָה.
גּוּפָהּ: רַב אִיקְלַע לְבָבֶל בְּתַעֲנִית צִבּוּר, קָם קָרֵא בְּסִפְרָא. פְּתַח בָּרִיךְ, חָתַם וְלָא בָּרִיךְ. נָפוֹל כּוּלֵּי עָלְמָא אַאַנְפַּיְיהוּ וְרַב לָא נָפַל עַל אַנְפֵּיהּ. מַאי טַעְמָא רַב לָא נָפַל עַל אַפֵּיהּ?

רְצָפָה שֶׁל אֲבָנִים הָיְתָה, וְתַנְיָא: "וְאֶבֶן מַשְׂכִּית לֹא תִּתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ". "עָלֶיהָ" אִי אַתָּה מִשְׁתַּחֲוֶה בְּאַרְצְכֶם, אֲבָל אַתָּה מִשְׁתַּחֲוֶה עַל אֲבָנִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כִּדְעוּלָּא, דְּאָמַר עוּלָּא: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא רִצְפָּה שֶׁל אֲבָנִים בִּלְבָד.

אִי הָכִי מַאי אִירְיָא רַב, אֲפִילּוּ כּוּלְּהוּ נָמֵי! קַמֵּיהּ דְּרַב הֲוַאי.

וְלֵיזִיל לְגַבֵּי צִיבּוּרָא וְלִינְפּוֹל עַל אַפֵּיהּ! לָא בָּעֵי (ל)מֵיטְרַח צִיבּוּרָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רַב פִּישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם הֲוָה עָבֵיד, וְכִדְעוּלָּא. דְּאָמַר עוּלָּא: לָא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא פִּישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם בִּלְבַד.

וְלִיפּוֹל עַל אַפֵּיהּ, וְלָא לֶיעְבֵּיד פִּישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם! לָא מְשַׁנֵּי מִמַּנְהֲגֵיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי, כִּדְרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵין אָדָם חָשׁוּב רַשַּׁאי לִיפּוֹל עַל פָּנָיו אֶלָּא אִם כֵּן נַעֲנָה כֵּיהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ קוּם לָךְ [וְגוֹ']".

תָּנוּ רַבָּנָן: קִידָּה — עַל אַפַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתִּקֹּד בַּת שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה". כְּרִיעָה — עַל בִּרְכַּיִם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "מִכְרוֹעַ עַל בִּרְכָּיו". הִשְׁתַּחֲוָאָה — זוֹ פִּישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה".

לֵוִי אַחְוִי קִידָּה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי, וְאִיטְּלַע.

וְהָא (קָא) גָּרַמָא לֵיהּ? וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לְעוֹלָם אַל יָטִיחַ אָדָם דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וְאִיטְּלַע וּמַנּוּ — לֵוִי. הָא וְהָא גָּרַמָא לֵיהּ.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין: חֲזִינָא לְהוּ לְאַבָּיֵי

דף כג.

וְרָבָא דִּמְצַלֵּי אַצְלוֹיֵי.

בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שִׁשָּׁה כּוּ'. מַתְנִיתִין מַנִּי? לֹא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְלָא רַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנְיָא: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שִׁשָּׁה, וּבְשַׁבָּת שִׁבְעָה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שִׁבְעָה, וּבְשַׁבָּת שִׁשָּׁה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.

מַנִּי? אִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — קַשְׁיָא תּוֹסֶפֶת! אִי רַבִּי עֲקִיבָא — קַשְׁיָא שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה!

אָמַר רָבָא: תְּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שִׁשָּׁה, בְּשַׁבָּת שִׁבְעָה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

קַשְׁיָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אַדְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל! תְּרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתַנְיָא: בְּיוֹם טוֹב מְאַחֲרִין לָבוֹא, וּמְמַהֲרִין לָצֵאת. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְמַהֲרִין לָבוֹא, וּמְאַחֲרִין לָצֵאת. וּבְשַׁבָּת מְמַהֲרִין לָבוֹא, וּמְמַהֲרִין לָצֵאת. לֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא, דְּאִית לֵיהּ גַּבְרָא יַתִּירָא? אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — דְּנָפִישׁ סִידּוּרָא דְּיוֹמָא.

הָנֵי שְׁלֹשָׁה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעָה כְּנֶגֶד מִי? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי וְחַד דְּעַמָּיָה, וּמַנּוּ — רַבִּי שְׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי. וְאָמְרִי לַהּ: רַבִּי שְׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי וְחַד דְּעַמֵּיהּ, וּמַנּוּ — רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי. חַד אָמַר: כְּנֶגֶד בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, וְחַד אָמַר: כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה שׁוֹמְרֵי הַסַּף, חֲמִשָּׁה מֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, שִׁבְעָה רוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שְׁלֹשָׁה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעָה — שְׁלֹשָׁה שׁוֹמְרֵי הַסַּף, חֲמִשָּׁה מֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, שִׁבְעָה רוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: עַד הָאִידָּנָא מַאי טַעְמָא לָא פָּרִישׁ לַן מָר? אֲמַר לֵיהּ: לָא הֲוָה יָדַעְנָא דִּצְרִיכִיתוּ לֵיהּ, וּמִי בְּעֵיתוּ מִינַּאי מִילְּתָא וְלָא אֲמַרִי לְכוּ?!

אָמַר לֵיהּ יַעֲקֹב מִינָּאָה לְרַב יְהוּדָה: הָנֵי שִׁשָּׁה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּנֶגֶד מִי? אֲמַר לֵיהּ: כְּנֶגֶד שִׁשָּׁה שֶׁעָמְדוּ מִימִינוֹ שֶׁל עֶזְרָא וְשִׁשָּׁה מִשְּׂמֹאלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּעֲמוֹד עֶזְרָא הַסּוֹפֵר עַל מִגְדַּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר וַיַּעֲמוֹד אֶצְלוֹ מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע וַעֲנָיָה וְאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה עַל יְמִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה וְחָשֻׁם וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם״.

הָנֵי שִׁבְעָה הָווּ! הַיְינוּ ״זְכַרְיָה״ הַיְינוּ ״מְשֻׁלָּם״, וְאַמַּאי קָרָאוֹ ״מְשֻׁלָּם״? דְּמִישְׁלַם בְּעוֹבָדַיּהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַכֹּל עוֹלִין לַמִּנְיָן שִׁבְעָה, וַאֲפִילּוּ קָטָן וַאֲפִילּוּ אִשָּׁה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: אִשָּׁה לֹא תִּקְרָא בְּתוֹרָה, מִפְּנֵי כְּבוֹד צִבּוּר.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַפְטִיר, מַהוּ שֶׁיְּעַלֶּה לַמִּנְיָן שִׁבְעָה? רַב הוּנָא וְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, חַד אָמַר: עוֹלֶה, וְחַד אָמַר: אֵינוֹ עוֹלֶה. מַאן דְּאָמַר עוֹלֶה — דְּהָא קָרֵי, וּמַאן דְּאָמַר אֵינוֹ עוֹלֶה — כִּדְעוּלָּא. דְּאָמַר עוּלָּא: מִפְּנֵי מָה הַמַּפְטִיר בְּנָבִיא צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא בְּתוֹרָה תְּחִלָּה — מִפְּנֵי כְּבוֹד תּוֹרָה, וְכֵיוָן דְּמִשּׁוּם כְּבוֹד תּוֹרָה הוּא — לְמִנְיָנָא לָא סָלֵיק.

מֵיתִיבִי: הַמַּפְטִיר בְּנָבִיא לֹא יִפְחוֹת מֵעֶשְׂרִים וְאֶחָד פְּסוּקִין, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שֶׁקָּרְאוּ בְּתוֹרָה. וְאִם אִיתָא, עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הָוְיִין! כֵּיוָן דְּמִשּׁוּם כְּבוֹד תּוֹרָה הוּא —

דף כג:

כְּנֶגְדּוֹ נָמֵי לָא בָּעֵי.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: וַהֲרֵי ״עוֹלוֹתֵיכֶם סְפוֹ״, דְּלָא הָוְיִין עֶשְׂרִין וְחַד, וְקָרֵינַן! שָׁאנֵי הָתָם, דְּסָלֵיק עִנְיָינָא.

וְהֵיכָא דְּלָא סָלֵיק עִנְיָינָא לָא? וְהָאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא: זְמָנִין סַגִּיאִין הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְכִי הֲוָה קָרֵינַן עֲשָׂרָה פְּסוּקֵי, אָמַר לַן: אַפְסִיקוּ! מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תּוּרְגְּמָן

שָׁאנֵי. דְּתָנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין תּוּרְגְּמָן, אֲבָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תּוּרְגְּמָן — פּוֹסֵק.

מַתְנִי' אֵין פּוֹרְסִין עַל שְׁמַע, וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם, וְאֵין קוֹרִין בְּתוֹרָה, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנְּבִיא,

וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב, וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים, וּבִרְכַּת חֲתָנִים, וְאֵין מְזַמְּנִין בְּשֵׁם — פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וּבְקַרְקָעוֹת — תִּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה לֹא יִהֵא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה.

מַאי מַשְׁמַע? דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אָתְיָא "תּוֹךְ" "תּוֹךְ", כְּתִיב הָכָא: "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וּכְתִיב הָתָם: "הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֲדָה",

וְאָתְיָא "עֵדָה" "עֵדָה", דִּכְתִיב הָתָם: "עַד מָתַי לָעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת" — מָה לְהַלָּן עֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה.

וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה. כֵּיוָן דְּבָעֵי לְמֵימַר: "עִמְדוּ יְקָרִים עֲמוֹדוּ, שְׁבוּ יְקָרִים שֵׁבוּ" — בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה לָאו אוֹרַח אַרְעָא.

וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים וּבִרְכַּת חֲתָנִים (וְכוּ'). מַאי בִּרְכַּת אֲבֵלִים? בִּרְכַּת רְחָבָה. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּרְכַּת אֲבֵלִים בַּעֲשָׂרָה, וְאֵין אֲבֵלִים מִן הַמִּנְיָן. בִּרְכַּת חֲתָנִים בַּעֲשָׂרָה, וַחֲתָנִים מִן הַמִּנְיָן.

וְאֵין מְזַמְּנִין עַל הַמָּזוֹן בַּשֵּׁם פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה (וְכוּ'). כֵּיוָן דְּבָעֵי לְמֵימַר "נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ" — בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה לָאו אוֹרַח אַרְעָא.

וְהַקַּרְקָעוֹת תִּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן (וְכוּ'). מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

אָמַר שְׁמוּאֵל: עֲשָׂרָה כֹּהֲנִים כְּתוּבִים בַּפָּרָשָׁה. חַד לְגוּפֵיהּ, (וְחַד לְמַעוֹטֵי,) וְאִידַּךְ הָוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרִבּוֹת. תִּשְׁעָה יִשְׂרְאֵלִים וְחַד כֹּהֵן.

וְאֵימָא: חֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים וַחֲמִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִים! קַשְׁיָא.

וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. אָדָם מִי קָדוֹשׁ?

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: בְּאוֹמֵר "דְּמֵי עָלַי". דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר "דְּמֵי עָלַי" — שָׁמִין אוֹתוֹ כְּעֶבֶד. וְעֶבֶד אִיתַּקַּשׁ לְקַרְקָעוֹת, דִּכְתִיב: "וְהִתְנַחַלְתֶּם אוֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה".

מַתְנִי' הַקּוֹרֵא בְּתוֹרָה — לֹא יִפְחוֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִים, וְלֹא יִקְרָא לְמְתוּרְגְּמָן יוֹתֵר מִפָּסוּק אֶחָד.

דף כד.

וּבַנָּבִיא שְׁלֹשָׁה. הֱיוּ שְׁלָשְׁתָּן שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת — קוֹרִין אֶחָד אֶחָד.
מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלֵּג? עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַמְתוּרְגְּמָן.
גְּמָ' הֲנֵי שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִין כְּנֶגֶד מִי? אָמַר רַב אַסִּי: כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים.
וְלֹא יִקְרָא לַמְתוּרְגְּמָן יוֹתֵר מִפָּסוּק אֶחָד, וּבַנָּבִיא — שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, וְאִם הָיוּ שְׁלָשְׁתָּן שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת — קוֹרֵא אֶחָד אֶחָד. כְּגוֹן: "כִּי כֹה אָמַר ה' חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם". "כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהִים מִצְרַיִם יָרַד עַמִּי בָרִאשׁוֹנָה", "וְעַתָּה מַה לִּי פֹה נְאֻם ה'".
מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וּרְמִינְהִי: קוֹרֵא "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אַךְ בֶּעָשׂוֹר" — וְהָא קָא מְדַלֵּג!
אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּכְדֵי שֶׁיִּפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן, וְכָאן בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן.
וְהָא עֲלָה קָתָנֵי: מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה, וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלֵּג — עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן. מִכְלָל דְּבַתּוֹרָה כְּלָל כְּלָל לָא!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּעָנְיָן אֶחָד, כָּאן בִּשְׁתֵּי עִנְיָינוֹת. וְהָתַנְיָא: מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה בְּעָנְיָן אֶחָד, וּבַנָּבִיא בִּשְׁנֵי עִנְיָינִין. כָּאן וְכָאן, בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן.
תַּנְיָא אִידָךְ: אֵין מְדַלְּגִין מִנָּבִיא לְנָבִיא, וּבַנָּבִיא שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר — מְדַלֵּג, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְדַלֵּג מִסּוֹף הַסֵּפֶר לִתְחִילָתוֹ.
מַתְנִי' הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא — הוּא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְהוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הָיָה קָטָן — אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל יָדוֹ.
קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמְתַרְגֵּם. אֲבָל אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו.
פּוֹחֵחַ — פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם. אֲבָל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו.
סוֹמֵא — פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו — אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע.
גְּמָ' מַאי טַעְמָא? רַב פָּפָּא אָמַר: מִשּׁוּם כָּבוֹד. רַבָּה בַּר שִׁימִי אָמַר: מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְאִינְצוּיֵי.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּעָבֵיד בְּחִנָּם.
תְּנַן: וְאִם הָיָה קָטָן — אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל יָדוֹ. אִי אָמְרַתְּ מִשּׁוּם [אִי]נְצוּיֵי — קָטָן בַּר [אִי]נְצוּיֵי הוּא?
אֶלָּא מַאי — מִשּׁוּם כָּבוֹד? קָטָן בַּר כָּבוֹד הוּא?! אֶלָּא אִיכָּא כְּבוֹד אָבִיו וּכְבוֹד רַבּוֹ,

דף כד:

הָכָא נָמֵי, אִיכָּא נְצוּיֵי אָבִיו וְנִצּוּיֵי רַבּוֹ.

פּוֹחֵחַ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וְכוּ׳. בְּעָא מִינֵּיהּ עוּלָּא בַּר רַב מֵאַבָּיֵי: קָטָן פּוֹחֵחַ מַהוּ שֶׁיִּקָּרֵא בַּתּוֹרָה?

אָמַר לֵיהּ: וְתִיבְעֵי לָךְ עָרוֹם! עָרוֹם מַאי טַעְמָא לָא — מִשּׁוּם כְּבוֹד צִבּוּר, הָכָא נָמֵי מִשּׁוּם כְּבוֹד צִבּוּר.

סוֹמֵא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וְכוּ׳. תַּנְיָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: הַרְבֵּה צָפוּ לְדְרוֹשׁ בַּמֶּרְכָּבָה, וְלֹא רָאוּ אוֹתָהּ מִימֵיהֶם.

וְרַבִּי יְהוּדָה, הָתָם בְּאַבָּנְתָּא דְּלֵיבָּא תַּלְיָא מִילְּתָא, וְהָא קָא מֵיכַּוֵּין וְיָדַע. הָכָא מִשּׁוּם הֶנָּאָה הוּא, וְהָא לֵית לֵיהּ הֶנָּאָה.

וְרַבָּנָן — אֵית לֵיהּ הֶנָּאָה, כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כָּל יָמַי הָיִיתִי מִצְטַעֵר עַל מִקְרָא זֶה: ״וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה״, וְכִי מָה אִכְפַּת לֵיהּ לְעִוֵּר בֵּין אֲפֵילָה לְאוֹרָה?

עַד שֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לְיָדִי: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה, וְרָאִיתִי סוֹמֵא שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וַאֲבוּקָה בְּיָדוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי, אֲבוּקָה זוֹ לָמָּה לָךְ? אָמַר לִי: כָּל זְמַן שֶׁאֲבוּקָה בְּיָדַי, בְּנֵי אָדָם רוֹאִין אוֹתִי וּמַצִּילִין אוֹתִי מִן הַפָּחָתִין וּמִן הַקּוֹצִין וּמִן הַבַּרְקָנִין.

מַתְנִי׳ כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָיו מוּמִין לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו צְבוּעוֹת סְטִיס לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁהָעָם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ.

גְּמָ׳ תְּנָא: מוּמִין שֶׁאָמְרוּ, בְּפָנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: יָדָיו בּוֹהֲקָנִיּוֹת — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: יָדָיו בּוֹהֲקָנִיּוֹת — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. עֲקוּמוֹת עֲקוּשׁוֹת — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו.

אָמַר רַב אַסִי: חֵיפָנִי וּבִישָׁנִי — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אֵין מוֹרִידִין לִפְנֵי הַתֵּיבָה לֹא אַנְשֵׁי בֵּית שְׁאָן וְלֹא אַנְשֵׁי (בֵּית) חֵיפָה וְלֹא אַנְשֵׁי טִבְעוֹנִין, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹרִין לָאַלְפִּין עַיְינִין וְלָעַיְינִין אַלְפִּין.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי: אִלְמָלֵי אַתָּה לֵוִי — פָּסוּל אַתָּה מִן הַדּוּכָן, מִשּׁוּם דַּעֲבֵי קִלְחָךְ. אֶתָא אֲמַר לֵיהּ לַאֲבוּהּ. אָמַר לֵיהּ: זִיל אֵימָא לֵיהּ: כְּשֶׁאַתָּה מַגִּיעַ אֵצֶל ״וְחִכִּיתִי לַהּ״, לֹא נִמְצֵאת מְחָרֵף וּמְגַדֵּף?!

אָמַר רַב הוּנָא: זַבְלְגָן לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. וְהָא הַהוּא דַּהֲוָה בְּשִׁיבְבוּתֵיהּ דְּרַב הוּנָא, וַהֲוָה פָּרֵיס יָדֵיהּ! הָהוּא דָּשׁ בְּעִירוֹ הֲוָה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: זַבְלְגָן לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, וְאִם הָיָה דָּשׁ בְּעִירוֹ — מוּתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סוֹמֵא בְּאַחַת מֵעֵינָיו — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. וְהָא הַהוּא דַּהֲוָה בְּשִׁיבָּבוּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן דַּהֲוָה פָּרֵיס יְדֵיהּ! הָהוּא דָּשׁ בְּעֵירוֹ הֲוָה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: סוֹמֵא בְּאַחַת מֵעֵינָיו — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, וְאִם הָיָה דָּשׁ בְּעִירוֹ — מוּתָּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו צְבוּעוֹת — לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. תָּנָא: אִם רוֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מְלַאכְתָּן בְּכָךְ — מוּתָּר.

מַתְנִי' הָאוֹמֵר: אֵינִי עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה בְּצִבּוּעִין — אַף בִּלְבָנִים לֹא יַעֲבוֹר. בְּסַנְדָּל אֵינִי עוֹבֵר — אַף יָחֵף לֹא יַעֲבוֹר.

הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ עֲגוּלָה — סַכָּנָה, וְאֵין בָּהּ מִצְוָה. נְתָנָהּ עַל מִצְחוֹ אוֹ עַל פַּס יָדוֹ — הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת. (צִיפֵּן) [צִיפָּהּ] זָהָב וּנְתָנָהּ עַל בֵּית אוּנְקְלִי שֶׁלּוֹ — הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנִים.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא — חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִינוּת נִזְרְקָה בּוֹ.

הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ עֲגוּלָה סַכָּנָה וְאֵין בָּהּ מִצְוָה. לֵימָא תְּנֵינָא לְהָא דִּתְנוּ רַבָּנָן, תְּפִלִּין מְרוּבָּעוֹת הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי! וְאָמַר רָבָא: בְּתִפְרָן וּבַאֲלַכְסוֹנָן!

אָמַר רַב פָּפָּא: מַתְנִיתִין דַּעֲבִידָא כִּי אַמְגּוּזָא.

מַתְנִי' הָאוֹמֵר:

דף כה.

"יְבָרְכוּךְ טוֹבִים" — הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת. "עַל קֶן צִפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ", וְ"עַל טוֹב יִזְכֶּר שִׁמֶךָ", "מוֹדִים מוֹדִים" — מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.

הַמְכַנֶּה בַּעֲרָיוֹת — מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר: "וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמּוֹלֶךְ", לֹא תִתֵּן לְאַעְבָּרָא בְּאַרְמָיוּתָא" — מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בְּנִזְיפָה.

גְּמָ' בִּשְׁלָמָא "מוֹדִים מוֹדִים" — דְּמִיחֲזֵי כִּשְׁתֵּי רָשׁוּיוֹת. "וְעַל טוֹב יִזְכֶּר שִׁמֶךָ" נָמֵי, דְּמַשְׁמַע: עַל טוֹב — אִין, וְעַל רַע — לָא, וּתְנַן: חַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה. אֶלָּא: "עַל קֶן צִפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ" מַאי טַעְמָא?

פְּלִיגִי בַּהּ תְּרֵי אָמוֹרָאֵי בְּמַעֲרְבָא: רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר זְבִידָא, חַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמֵּטִיל קִנְאָה בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַחֲמִים, וְאֵינָן אֶלָּא גְּזֵירוֹת.

הַהוּא דִּנְחֵית קַמֵּיהּ דְּרַבָּה, אֲמַר: אַתָּה חַסְתָּ עַל קֶן צִפּוֹר — אַתָּה חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ! (אַתָּה חַסְתָּ עַל "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ" — אַתָּה חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ.) אֲמַר רַבָּה: כַּמָּה יָדַע הַאי מֵרַבָּנַן לְרַצּוֹיֵי לְמָרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא "מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ" תְּנַן!

וְרַבָּה, לְחַדּוֹדֵי לְאַבָּיֵי הוּא דִּבְעָא.

הַהוּא דִּנְחֵית קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא, אָמַר: ״הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא הָאַדִּיר וְהֶחָזָק וְהָאַמִּיץ״.

אֲמַר לֵיהּ: סַיֵּימְתִּינְהוּ לִשְׁבָחֵיהּ דְּמָרָךְ? הַשְׁתָּא הָנֵי תְּלָתָא, אִי לָאו דְּכַתְּבִינְהוּ מֹשֶׁה בְּאוֹרְיְיתָא, וַאֲתוֹ כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וְתַקְּנִינְהוּ — אֲנַן לָא אָמְרִינַן לְהוּ. וְאַתְּ אָמְרַתְּ כּוּלֵּי הַאי! מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיוּ לוֹ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב, וְהָיוּ מְקַלְקְסִין אוֹתוֹ (בְּאֶלֶף) דִּינְרֵי כֶּסֶף. לֹא גְּנַאי הוּא לוֹ?!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה״.

מִכְּלָל דְּיִרְאָה מִילְּתָא זוּטַרְתִּי הִיא?! אִין, לְגַבֵּי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מִילְּתָא זוּטַרְתִּי הִיא. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁמְּבַקְּשִׁין הֵימֶנּוּ כְּלִי גָּדוֹל וְיֵשׁ לוֹ — דּוֹמֶה עָלָיו כִּכְלִי קָטָן. קָטָן וְאֵין לוֹ — דּוֹמֶה עָלָיו כִּכְלִי גָּדוֹל.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: הָאוֹמֵר ״שְׁמַע שְׁמַע״ — כְּאוֹמֵר ״מוֹדִים מוֹדִים״ דָּמֵי.

מֵיתִיבִי: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְכוֹפְלָהּ — הֲרֵי זֶה מְגוּנֶּה. מְגוּנֶּה הוּא דְּהָוֵי, שַׁתּוֹקֵי לָא מְשַׁתְּקִינַן לֵיהּ?! לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאָמַר מִילְּתָא וְתָנֵי לַהּ, הָא דְּאָמַר פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְתָנֵי לַהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: וְדִלְמָא מֵעִיקָּרָא לָא כַּוֵּין דַּעְתֵּיהּ וְהַשְׁתָּא כַּוֵּין דַּעְתֵּיהּ? אָמַר לֵיהּ: חַבְרוּתָא כְּלַפֵּי שְׁמַיָּא? אִי לָא מְכַוֵּין דַּעְתֵּיהּ, מָחֵינָא לֵיהּ בְּאַרְזַפְתָּא דְּנַפָּחָא עַד דְּמְכַוֵּין דַּעְתֵּיהּ.

הַמְכַנֶּה בַּעֲרָיוֹת מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: קְלוֹן אָבִיו וּקְלוֹן אִמּוֹ.

הָאוֹמֵר: ״וּמְזַרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר וְכוּ׳״. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בְּיִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה וְהוֹלִיד מַמְזֵר בֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

מַתְנִי׳ מַעֲשֶׂה רְאוּבֵן — נִקְרָא וְלֹא מִתְרְגֵּם. מַעֲשֶׂה תָּמָר — נִקְרָא וּמִתְרְגֵּם. מַעֲשֶׂה עֶגֶל הָרִאשׁוֹן — נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם, וְהַשֵּׁנִי — נִקְרָא וְלֹא מִתַּרְגֵּם. בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, מַעֲשֶׂה דָּוִד וְאַמְנוֹן — נִקְרָאִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין.

אֵין מַפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַפְטִירִין בְּ״הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַם״.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: יֵשׁ נִקְרִין וּמִתַּרְגְּמִין, וְיֵשׁ נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין, וְיֵשׁ לֹא נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין. אֵלּוּ נִקְרִין וּמִתַּרְגְּמִין. בְּלַי״ת עֶקְ״ן נִשְׁפָּ״ה סִימָן.

מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: אָתוּ לְשַׁיּוֹלֵי מָה לְמַעְלָה מָה לְמַטָּה,

דף כה:

וּמָה לִפְנִים וּמָה לְאָחוֹר, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַעֲשֶׂה לוֹט וּשְׁתֵּי בְנוֹתָיו נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחוּשׁ לְכְבוֹדוֹ דְּאַבְרָהָם, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַעֲשֶׂה תָּמָר וִיהוּדָה נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לֵיחוּשׁ לְכְבוֹדוֹ דִּיהוּדָה, קָא מַשְׁמַע לַן שְׁבָחֵיהּ הוּא דְּאוֹדִי.
מַעֲשֶׂה עֶגֶל הָרִאשׁוֹן נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לֵיחוּשׁ לְכְבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, קָא מַשְׁמַע לַן: כָּל שֶׁכֵּן דְּנִיחָא לְהוּ, דְּהָווְיָא לְהוּ כַּפָּרָה.
קְלָלוֹת וּבְרָכוֹת נִקְרִין וּמִתַּרְגְּמִין. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחוּשׁ דִּלְמָא פָּיְיעָא דַּעְתַּיְיהוּ דְּצִבּוּרָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
אֲזָהֳרוֹת וְעוֹנְשִׁין נִקְרִין וּמִתַּרְגְּמִין. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָתוּ לְמֶעְבַּד מִיְּרְאָה, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַעֲשֶׂה אָמְנוֹן וְתָמָר נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם [מַעֲשֶׂה אַבְשָׁלוֹם נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם]. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לֵיחוּשׁ לִיקָרֵיהּ דְּדָוִד, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַעֲשֶׂה פִּילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לֵיחוּשׁ לִכְבוֹדוֹ דְּבִנְיָמִין, קָא מַשְׁמַע לַן.
"הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ" נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. פְּשִׁיטָא! לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה קוֹרֵא לְמַעְלָה מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר "הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ". אָמַר לוֹ: עַד שֶׁאַתָּה בוֹדֵק בְּתוֹעֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם צֵא וּבְדוֹק בְּתוֹעֲבוֹת אִמֶּךָ. בָּדְקוּ אַחֲרָיו וּמָצְאוּ בּוֹ שֶׁמֶץ פְּסוּל.
וְאֵלּוּ נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין, (רעבד"ן סימן) מַעֲשֶׂה רְאוּבֵן נִקְרָא וְלֹא מִתַּרְגֵּם. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָלַךְ לְכָבוּל, וְהָיָה קוֹרֵא חֲזָן הַכְּנֶסֶת "וַיְהִי בִּשְׁכוֹן יִשְׂרָאֵל", וְאָמַר לוֹ לַמְתוּרְגְּמָן: (הַפְסֵק) אַל תְּתַרְגֵּם אֶלָּא אֲחָרוֹן, וְשִׁיבְּחוּהוּ חֲכָמִים.
מַעֲשֶׂה עֶגֶל הַשֵּׁנִי נִקְרָא וְלֹא מִתַּרְגֵּם. אֵיזֶה מַעֲשֶׂה עֶגֶל הַשֵּׁנִי — מִן "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה" עַד "וַיַּרְא מֹשֶׁה".
תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּתְשׁוּבוֹתָיו, שֶׁמִּתּוֹךְ תְּשׁוּבָה שֶׁהֱשִׁיבוֹ אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה פָּקְרוּ הַמִּינִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַשְׁלִיכֵהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה".
בְּרָכַת כֹּהֲנִים נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דִּכְתִיב: "יְיָ שָׂא".
מַעֲשֶׂה דָּוִד וְאַמְנוֹן לֹא נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין. וְהָא אָמְרַתְּ מַעֲשֶׂה אַמְנוֹן וְתָמָר נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם! לָא קַשְׁיָא: הָא דִּכְתִיב "אַמְנוֹן בֶּן דָּוִד", הָא דִּכְתִיב "אַמְנוֹן" סְתָמָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַמִּקְרָאוֹת הַכְּתוּבִין בַּתּוֹרָה לִגְנַאי — קוֹרִין אוֹתָן לְשֶׁבַח, כְּגוֹן: ״יִשְׁגָּלֻנָּה״ — יִשְׁכָּבֶנָּה, ״בַּעֲפוֹלִים״ — בַּטְּחוֹרִים, ״חִרְיוֹנִים״ — דְּבְיוֹנִים, ״לֶאֱכוֹל אֶת חוֹרֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת אֶת מֵימֵי שִׁינֵּיהֶם״ — לֶאֱכוֹל אֶת צוֹאָתָם וְלִשְׁתּוֹת אֶת מֵימֵי רַגְלֵיהֶם.

״לְמַחֲרָאוֹת״ — לְמוֹצָאוֹת, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: ״לְמַחֲרָאוֹת״ כִּשְׁמָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנַאי לַעֲבוֹדָה זָרָה.

אָמַר רַב נַחְמָן: כֹּל לֵיצָנוּתָא אֲסִירָא, בַּר מִלֵּיצָנוּתָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה — דְּשַׁרְיָא. דִּכְתִיב: ״כָּרַע בֵּל קֹרַס נְבוֹ״, וּכְתִיב: ״קָרְסוּ כָרְעוּ יַחְדָּיו לֹא יָכְלוּ מַלֵּט מַשָּׂא וְגוֹ״. רַבִּי יַנַּאי אָמַר, מֵהָכָא: ״לְעֶגְלוֹת בֵּית אָוֶן יָגוּרוּ שְׁכַן שׁוֹמְרוֹן כִּי אָבַל עָלָיו עַמּוֹ וּכְמָרָיו עָלָיו יָגִילוּ עַל כְּבוֹדוֹ כִּי גָלָה מִמֶּנּוּ״. אַל תִּקְרֵי ״כְּבוֹדוֹ״, אֶלָּא ״כְּבֵידוֹ״.

אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מְשֻׁמֵּיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: שְׁרֵי לֵיהּ לְבַר יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר לֵיהּ לְגוֹי: שְׁקֵלֵיהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְאַנְחֵיהּ בְּשִׁין תְּיוּ שֶׁלּוֹ. אָמַר רַב אָשֵׁי: הַאי מַאן דְּסָנֵי שׁוּמְעָנֵיהּ — שְׁרֵי לֵיהּ לְבַזּוֹיֵיהּ בְּגֵימֶל וְשִׁין, הַאי מַאן דְּשַׁפִּיר שׁוּמְעָנֵיהּ — שְׁרֵי לְשַׁבּוֹחֵיהּ, וּמַאן דְּשַׁבְּחֵיהּ — יָנוּחוּ לוֹ בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה עוֹמֵד

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר — לוֹקְחִין בְּדָמָיו בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת — לוֹקְחִין תֵּיבָה. תֵּיבָה — לוֹקְחִין מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת —

דף כו.

יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים — לוֹקְחִין תּוֹרָה.

אֲבָל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה — לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים — לֹא יִקְחוּ מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת — לֹא יִקְחוּ תֵּיבָה. תֵּיבָה — לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת — לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוֹב.

וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן.

גְּמָ׳ בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מְנַחֵם בַּר יוֹסֵי סְתוּמְתָּאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרְחוֹב אֵין בּוֹ מִשּׁוּם קְדוּשָּׁה.

וְרַבִּי מְנַחֵם בַּר יוֹסֵי, מַאי טַעְמֵיהּ? הוֹאִיל וְהָעָם מִתְפַּלְּלִין בּוֹ בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת. וְרַבָּנַן — הַהוּא אַקְרַאי בְּעָלְמָא.

בֵּית הַכְּנֶסֶת — לוֹקְחִין תֵּיבָה. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּפָרִים, אֲבָל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּרַכִּין, כֵּיוָן דְּמֵעָלְמָא אָתוּ לֵיהּ — לָא מָצוּ מְזַבְּנִי לֵיהּ, דְּהָווֹ לֵיהּ דְּרַבִּים.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הַאי בֵּי כְנִישְׁתָּא דְּמָתָא מַחְסֵיָא, אַף עַל גַּב דְּמֵעָלְמָא אָתוּ לַהּ, כֵּיוָן דְּאַדַּעְתָּא דִּידֵי קָאָתוּ — אִי בָּעֵינָא מְזַבֵּינְנָא לַהּ.

מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל טוּרְסִיִּים שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁמְּכָרוּהָ לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְעָשָׂה בָּהּ כָּל צָרְכָיו, וְהָא הָתָם דִּכְרַכִּים הָווּ! הָהִיא, בֵּי כְנִישְׁתָּא זוּטֵי הֲווּ, וְאִינְהוּ עַבְדוּהָ.

מֵיתִיבִי: "בְּבֵית אֶרֶץ אֲחוּזָתְכֶם", אֶחוּזָתְכֶם מִיטַּמָּא בִּנְגָעִים, וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מִיטַּמָּא בִּנְגָעִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מִקְדָּשׁ בִּלְבַד.

הָא בְּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְתֵּי מִדְרָשׁוֹת מִיטַּמְּאִין, אַמַּאי? הָא דִּכְרַכִּין הָווּ! אֵימָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מְקוּדָּשׁ בִּלְבַד.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? תַּנָּא קַמָּא סָבַר: לֹא נִתְחַלְּקָה יְרוּשָׁלַיִם לִשְׁבָטִים, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: נִתְחַלְּקָה יְרוּשָׁלַיִם לִשְׁבָטִים.

וּבְפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי.

דְּתַנְיָא: מָה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה — הַר הַבַּיִת, הַלִּשְׁכוֹת, וְהָעֲזָרוֹת. וּמָה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין — אוּלָם, וְהֵיכָל, וּבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים.

וּרְצוּעָה הָיְתָה יוֹצֵאת מֵחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְנִכְנֶסֶת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, וּבָהּ מִזְבֵּחַ בָּנוּי, וְהָיָה בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק מִצְטַעֵר עָלֶיהָ בְּכָל יוֹם לְבוֹלְעָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "חוֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם", לְפִיכָךְ זָכָה בִּנְיָמִין וְנַעֲשָׂה אוּשְׁפִּיזְכָן לַשְּׁכִינָה.

וְהַאי תַּנָּא סָבַר לֹא נִתְחַלְּקָה יְרוּשָׁלַיִם לִשְׁבָטִים. דְּתַנְיָא: אֵין מַשְׁכִּירִים בָּתִּים בִּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן שֶׁלָּהֶן. רַבִּי אֶלְעָזָר (בַּר צָדוֹק) אוֹמֵר: אַף לֹא מִטּוֹת. לְפִיכָךְ, עוֹרוֹת קָדְשִׁים — בַּעֲלֵי אוּשְׁפִּיזִין נוֹטְלִין אוֹתָן בְּזָרוֹעַ.

אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ אוֹרַח אַרְעָא לְמִישְׁבַּק אִינָשׁ גּוּלְפָּא וּמַשְׁכָּא בְּאוּשְׁפִּיזֵיהּ.

אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא מָכְרוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲבָל מָכְרוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲפִילּוּ

דף כו:

לְמִישְׁתֵּא בֵּיהּ שִׁיכְרָא — שַׁפִּיר דָּמֵי.

רָבִינָא הֲוָה לֵיהּ הָהוּא תִּילָא דְּבֵי כְנִישְׁתָּא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי, אָמַר לֵיהּ: מַהוּ לְמֵיזְרְעֵהּ? אָמַר לֵיהּ: זִיל זַבְנֵיהּ מִשִּׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, וְזַרְעֵהּ.

רָמֵי בַּר אַבָּא הֲוָה קָא בָּנֵי בֵּי כְּנִישְׁתָּא. הֲוָה הָהִיא כְּנִישְׁתָּא עַתִּיקָא, הֲוָה בָּעֵי לְמֵיסְתְּרֵיהּ וּלְאֵתוֹיֵי לִיבְנֵי וּכְשׁוּרֵי מִינַּהּ וְעַיּוֹלֵי לְהָתָם. יָתֵיב וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ הָא דְּרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: לָא לִיסְתּוֹר בֵּי כְּנִישְׁתָּא עַד דְּבָנֵי בֵּי כְּנִישְׁתָּא אַחֲרִיתִי — הָתָם מִשּׁוּם פְּשִׁיעוּתָא, כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי? אֶתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא וַאֲסַר לֵיהּ. לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא וַאֲסַר לֵיהּ.

אָמַר רָבָא: הַאי בֵּי כְּנִישְׁתָּא, חַלּוֹפַהּ וְזַבּוֹנַיהּ — שְׁרֵי, אוֹזוֹפֵינְהוּ מַשְׁכּוֹנַהּ — אֱסִיר. מַאי טַעְמָא: בִּקְדוּשְׁתַּהּ קָאֵי.

לִיבְנֵי נָמֵי, חַלּוֹפֵינְהוּ וְזַבּוֹנֵינְהוּ — שְׁרֵי, אוֹזוֹפֵינְהוּ — אֱסִיר. הָנֵי מִילֵּי בְּעַתִּיקָתָא, אֲבָל בְּחַדְתָּ[תָּ]א — לֵית לַן בַּהּ.

וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר הַזְמָנָה מִילְּתָא הִיא, הָנֵי מִילֵּי כְּגוֹן הָאוֹרֵג בֶּגֶד לַמֵּת. אֲבָל הָכָא, כְּטָווּי לְאָרִיג דָּמֵי, וְלֵיכָּא לְמַאן דְּאָמַר.

מַתְנָה, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָסַר, וְחַד שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר: בְּמַאי תִּפְקַע קְדוּשָּׁתַהּ?! וּמַאן דְּשָׁרֵי: אִי לָאו דַּהֲוָה לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ — לָא הֲוָה יָהֵיב לֵיהּ, הֲדַר הֲוָה לַיהּ מַתָּנָה כִּזְבִינֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: תַּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה — נִזְרָקִין. תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָּׁה — נִגְנָזִין. וְאֵלּוּ הֵן תַּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה: סוּכָּה, לוּלָב, שׁוֹפָר, צִיצִית. וְאֵלּוּ הֵן תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָּׁה: דְּלוֹסְקְמֵי סְפָרִים, תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת, וְתִיק שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה, וְנַרְתִּיק שֶׁל תְּפִילִּין וּרְצוּעוֹתֵיהֶן.

אָמַר רָבָא, מֵרֵישׁ הֲוָה אָמֵינָא: הַאי כּוּרְסְיָא, תַּשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ הוּא, וּשְׁרֵי. כֵּיוָן דַּחֲזִינָא דְּמוֹתְבֵי עֲלַוֵּיהּ סֵפֶר תּוֹרָה, אָמֵינָא: תַּשְׁמִישׁ קְדוּשָּׁה הוּא, וַאֲסִיר.

וְאָמַר רָבָא, מֵרֵישׁ הֲוָה אָמֵינָא: הַאי פְּרִיסָא, תַּשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ הוּא. כֵּיוָן דַּחֲזִינָא דְּעָיְיפִי לֵיהּ וּמַנְּחִי סִיפְרָא עֲלַוֵּיהּ, אָמֵינָא: תַּשְׁמִישׁ קְדוּשָּׁה הוּא, וַאֲסִיר.

וְאָמַר רָבָא: הַאי תִּיבּוּתָא דְּאִירְפַּט, מִיעְבְּדָה תֵּיבָה זוּטַרְתִּי — שְׁרֵי, כּוּרְסְיָא — אֱסִיר.

וְאָמַר רָבָא: הַאי פְּרִיסָא דְּבָלָה, לְמִיעְבְּדֵיהּ פְּרִיסָא לְסִפְרֵי — שְׁרֵי, לְחוּמְשִׁין — אֱסִיר.

וְאָמַר רָבָא: הָנֵי זְבִילֵי דְּחוּמְשֵׁי וְקַמְטְרֵי דְּסִפְרֵי — תַּשְׁמִישׁ קְדוּשָּׁה נִינְהוּ, וְנִגְנְזִין. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי לְאוּ לְכָבוֹד עֲבִידִן, לְנַטּוֹרֵי בְּעַלְמָא עֲבִידִי, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָהוּא בֵּי כְּנִישְׁתָּא (דִּיהוּדְאֵי) וְדִ[רוֹמָאֵי דַּהֲוָה פְּתִיחַ לְהָהוּא אִידְרוֹנָא דַּהֲוָה מַחֵית בֵּיהּ מֵת, וַהֲווֹ בָּעוּ כָּהֲנֵי לְמֵיעַל לְצַלּוֹיֵי הָתָם. אֲתוֹ, אֲמַרוּ לֵיהּ לְרָבָא. אֲמַר לְהוּ: דַּלּוֹ תֵּיבוּתָא אוֹתְבוּהָ, דְּהֲוָה לֵיהּ כְּלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת, וּכְלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת אֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטּוּמְאָה.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: וְהָא זְמָנִין דִּמְטַלְטְלִי לֵיהּ כִּי מַנַּח סֵפֶר תּוֹרָה עֲלַוֵּיהּ, וְהָוֵה לֵיהּ מִיטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָם! אִי הָכִי לָא אֶפְשָׁר.

אָמַר מָר זוּטְרָא: מִטְפְּחוֹת סְפָרִים שֶׁבָּלוּ — עוֹשִׂין אוֹתָן תַּכְרִיכִין לְמֵת מִצְוָה, וְזוֹ הִיא גְּנִיזָתָן.

וְאָמַר רָבָא: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבָּלָה — גּוֹנְזִין אוֹתוֹ אֵצֶל תַּלְמִיד חָכָם, וַאֲפִילּוּ שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: וּבִכְלִי חֶרֶס, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְנָתַתָּם בִּכְלִי חֶרֶשׂ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים״.

(וְאָמַר) רַב פַּפִּי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: מִבֵּי כְנִישְׁתָּא לְבֵי רַבָּנַן — שְׁרֵי, מִבֵּי רַבָּנַן לְבֵי כְנִישְׁתָּא — אֲסִיר. וְרַב פָּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא מַתְנִי אִיפְּכָא. אָמַר רַב אַחָא:

דף כז.

כְּוָותֵיהּ דְּרַב פַּפִּי מִסְתַּבְּרָא, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בֵּית הַכְּנֶסֶת — מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ בֵּית הַמִּדְרָשׁ. שְׁמַע מִינַּהּ.

דָּרַשׁ בַּר קַפָּרָא, מַאי דִּכְתִיב: ״וַיִּשְׁרֹף אֶת בֵּית ה׳ וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל בֵּית גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ״. ״בֵּית ה׳״ — זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ״בֵּית הַמֶּלֶךְ״ — אֵלּוּ פַּלְטֵרִין שֶׁל מֶלֶךְ. ״וְאֵת כָּל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַם״ — כְּמַשְׁמָעָן. ״וְאֶת כָּל בֵּית גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ״ — רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, חַד אָמַר: מָקוֹם שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה, וְחַד אָמַר: מָקוֹם שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תְּפִלָּה.

מַאן דְּאָמַר תּוֹרָה, דִּכְתִיב: ״ה׳ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר״. וּמַאן דְּאָמַר תְּפִלָּה, דִּכְתִיב: ״סַפְּרָה נָּא הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע״, וֶאֱלִישָׁע דַּעֲבַד — בְּרַחֲמֵי הוּא דַּעֲבַד.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הוּא דְּאָמַר מָקוֹם שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בֵּית הַכְּנֶסֶת מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ בֵּית הַמִּדְרָשׁ. שְׁמַע מִינַּהּ.

אֲבָל מָכְרוּ תּוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים וְכוּ׳. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִמְכּוֹר סֵפֶר תּוֹרָה יָשָׁן לִיקַּח בּוֹ חָדָשׁ? כֵּיוָן דְּלָא מְעַלֵּי לֵיהּ — אָסוּר, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לְעַלּוּיֵי עִילּוּיָיא אַחֲרִינָא — שַׁפִּיר דָּמֵי?

תָּא שְׁמַע: אֲבָל מָכְרוּ תּוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים הוּא דְּלָא, הָא תּוֹרָה בְּתוֹרָה — שַׁפִּיר דָּמֵי. מַתְנִיתִין דִּיעֲבַד. כִּי קָא מִיבַּעְיָא לַן, לְכַתְּחִלָּה.

תָּא שְׁמַע: גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָּשִׁין, וְחוּמָּשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת נְבִיאִים וּכְתוּבִים. אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָּשִׁין, וְלֹא חוּמָּשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת סֵפֶר תּוֹרָה.

קָתָנֵי מִיהַת: גּוֹלְלִים סֵפֶר תּוֹרָה בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָּשִׁין, מִטְפָּחוֹת חוּמָּשִׁין — אִין, מִטְפָּחוֹת סֵפֶר תּוֹרָה — לָא.

אֵימָא סֵיפָא: וְלֹא חוּמָּשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת סֵפֶר תּוֹרָה. הָא תּוֹרָה בְּתוֹרָה — שַׁפִּיר דָּמֵי! אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִישְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע: מַנִּיחִין סֵפֶר תּוֹרָה עַל גַּבֵּי תּוֹרָה, וְתוֹרָה עַל גַּבֵּי חוּמָּשִׁין, וְחוּמָּשִׁין עַל גַּבֵּי נְבִיאִים וּכְתוּבִים. אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים עַל גַּבֵּי חוּמָּשִׁין, וְלֹא חוּמָּשִׁין עַל גַּבֵּי תּוֹרָה.
הַנָּחָה קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי הַנָּחָה, דְּלָא אֶפְשָׁר. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מִיכְרַךְ הֵיכִי כָּרְכִינַן? וְהָא קָא יָתֵיב דַּפָּא אַחֲבְרֵיהּ! אֶלָּא כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר — שְׁרֵי. הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר — שְׁרֵי.
תָּא שְׁמַע: דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם סֵפֶר תּוֹרָה יָשָׁן לִיקַּח בּוֹ חָדָשׁ.
הָתָם — מִשּׁוּם פְּשִׁיעוּתָא. כִּי קָאָמְרִינַן: כְּגוֹן דִּכְתִיב וּמַנַּח לְאִיפְּרוֹקֵי, מַאי?
תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֵין מוֹכְרִין סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא לְלָמוֹד תּוֹרָה וְלִישָּׂא אִשָּׁה.
שְׁמַע מִינַּהּ תּוֹרָה בְּתוֹרָה שַׁפִּיר דָּמֵי. דִּלְמָא שָׁאנֵי תַּלְמוּד, שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה. אִשָּׁה נָמֵי: "לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ", אֲבָל תּוֹרָה בְּתוֹרָה — לָא.
תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם סֵפֶר תּוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹ. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אֲפִילּוּ אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל וּמָכַר סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ בִּתּוֹ — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם.
וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁמָּכְרוּ וְהוֹתִירוּ, אֲבָל גָּבוּ וְהוֹתִירוּ — מוּתָּר.
אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁלֹּא הִתְנוּ, אֲבָל הִתְנוּ — אֲפִילּוּ לְדוּכְסוּסְיָא מוּתָּר.
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא שֶׁמָּכְרוּ וְהוֹתִירוּ, כִּי הִתְנוּ מַאי הָווּ? אֶלָּא שֶׁגָּבוּ וְהוֹתִירוּ. טַעְמָא דְּהִתְנוּ, הָא לֹא הִתְנוּ — לָא!
לְעוֹלָם שֶׁמָּכְרוּ וְהוֹתִירוּ, וְהָכִי קָאָמַר: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁלֹּא הִתְנוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲבָל הִתְנוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר — אֲפִילּוּ לְדוּכְסוּסְיָא נָמֵי מוּתָּר.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְהָהוּא מֵרַבָּנַן דַּהֲוָה מְסַדֵּר מַתְנְיָתָא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: מִי שְׁמִיעַ לָךְ מֵרַב שֵׁשֶׁת מַאי "דּוּכְסוּסְיָא"? אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: פָּרְשָׁא דְּמָתָא.
אָמַר אַבָּיֵי: הִלְכָךְ, הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דִּשְׁמַע לֵיהּ מִילְּתָא וְלָא יָדַע פֵּירוּשָׁא, לִישַׁיְּילֵהּ (קַמֵּיהּ) [לְמַאן] דְּשָׁכִיחַ קַמֵּי(ה) רַבָּנַן, דִּלְמָא אֶפְשָׁר דְּלָא שְׁמִיעַ לֵיהּ מִן גַּבְרָא רַבָּה.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: בְּנֵי הָעִיר שֶׁהָלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת וּפָסְקוּ עֲלֵיהֶן צְדָקָה — נוֹתְנִין, וּכְשֶׁהֵן בָּאִין, מְבִיאִין אוֹתָהּ עִמָּהֶן וּמְפַרְנְסִין בָּהּ עֲנִיֵּי עִירָן.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: בְּנֵי הָעִיר שֶׁהָלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת וּפָסְקוּ עֲלֵיהֶן צְדָקָה — נוֹתְנִין, וּכְשֶׁהֵן בָּאִין, מְבִיאִין אוֹתָהּ עִמָּהֶן. וְיָחִיד שֶׁהָלַךְ לְעִיר אַחֶרֶת וּפָסְקוּ עָלָיו צְדָקָה — תִּנָּתֵן לַעֲנִיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר.

רַב הוּנָא גְּזַר תַּעֲנִיתָא. עָל לְגַבֵּיהּ רַב חָנָה בַּר חֲנִילַאי וְכוֹל בְּנֵי מָתֵיהּ, רְמוֹ עֲלַיְיהוּ צְדָקָה וִיהַבוּ. כִּי בָּעוּ לְמֵיתֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: נוּתְבַהּ לַן מָר וְנֵיזִיל וּנְפַרְנֵס בַּהּ עַנְיֵי מָאתִין.
אֲמַר לְהוּ, תְּנֵינָא: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּשֶׁאֵין שָׁם

דף כז:

חֲבֵר עִיר, אֲבָל יֵשׁ שָׁם חֲבֵר עִיר — תִּינָּתֵן לַחֲבֵר עִיר. וְכָל שֶׁכֵּן דְּעַנְיֵי דִּידִי וְדִידְכוּ עֲלַי סְמִיכִי.

מַתְנִי' אֵין מוֹכְרִין אֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדוּשָּׁתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן אַף לֹא מֵעִיר גְּדוֹלָה לְעִיר קְטַנָּה.

גְּמָ' שַׁפִּיר קָאָמְרִי לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי מֵאִיר! וְרַבִּי מֵאִיר, מֵעִיר גְּדוֹלָה לְעִיר קְטַנָּה — מֵעִיקָּרָא קַדִּישָׁא, הַשְׁתָּא נָמֵי קַדִּישָׁא. מַרַבִּים לְיָחִיד לֵיכָּא קְדוּשָּׁה.
וְרַבָּנַן — אִי אִיכָּא לְמֵיחַשׁ, כִּי הַאי גַּוְונָא נָמֵי אִיכָּא לְמֵיחַשׁ, מִשּׁוּם "בְּרוֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ".

מַתְנִי' אֵין מוֹכְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא עַל תְּנַאי, שֶׁאִם יִרְצוּ יַחֲזִירוּהוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִמְּכַּר עוֹלָם, חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים: לְמֶרְחָץ, וּלְבוּרְסְקִי, לְטְבִילָה, וּלְבֵית הַמַּיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכְרִין אוֹתָהּ לְשֵׁם חָצֵר, וְהַלּוֹקֵחַ — מַה שֶּׁיִּרְצֶה יַעֲשֶׂה.

גְּמָ' וּלְרַבִּי מֵאִיר, הֵיכִי דָּיְירִי בַּהּ? הָא הָוְיָא לַהּ רִבִּית!
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי מֵאִיר בְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה אֲמָרָהּ, דְּאָמַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית מוּתָּר.
דְּתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה נוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְעָשָׂה לוֹ שָׂדֶהוּ מֶכֶר, בִּזְמַן שֶׁמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת — מוּתָּר, לוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת — אָסוּר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת — מוּתָּר. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִן שֶׁעָשָׂה שָׂדֶהוּ מֶכֶר עַל פִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְלוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת הָיָה. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה?! מוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת הָיָה וְלֹא לוֹקֵחַ.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? צַד אֶחָד בְּרִבִּית אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. מָר סָבַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית מוּתָּר, וּמָר סָבַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית אָסוּר.
רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא צַד אֶחָד בְּרִבִּית אָסוּר, וְהָכָא רִבִּית עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.
מָר סָבַר: רִבִּית עַל מְנָת לְהַחֲזִיר מוּתָּר, וּמָר סָבַר: אָסוּר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִמְּכַּר עוֹלָם וְכוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מוּתָּר לְאָדָם לְהַשְׁתִּין מַיִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה.

אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכְרִין אוֹתָהּ לְשׁוּם חָצֵר, וְלוֹקֵחַ — מַה שֶּׁיִּרְצֶה יַעֲשֶׂה. וַאֲפִילּוּ רַבָּנַן לָא קָאָמְרִי אֶלָּא בֵּית הַכְּנֶסֶת, דִּקְבִיעַ קְדוּשְׁתֵּיהּ. אֲבָל אַרְבַּע אַמּוֹת, דְּלָא קְבִיעַ קְדוּשְׁתַּיְיהוּ — לָא.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: הַמִּתְפַּלֵּל — מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וּמַשְׁתִּין, וְהַמַּשְׁתִּין — מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וּמִתְפַּלֵּל.

אָמַר לֵיהּ: בִּשְׁלָמָא הַמַּשְׁתִּין מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וּמִתְפַּלֵּל — תְּנֵינָא: כַּמָּה יַרְחִיק מֵהֶן וּמִן הַצּוֹאָה, אַרְבַּע אַמּוֹת.

אֶלָּא: הַמִּתְפַּלֵּל מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וּמַשְׁתִּין לְמָה לִי? אִי הָכִי, קַדְּשְׁתִינְהוּ לְכוּלְּהוּ שְׁבִילֵי דְנָהַרְדְּעָא. תְּנִי: יִשְׁהֶה.

בִּשְׁלָמָא מַשְׁתִּין יִשְׁהֶה כְּדֵי הֵילּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, מִשּׁוּם נִיצּוֹצוֹת. אֶלָּא: מִתְפַּלֵּל יִשְׁהֶה כְּדֵי הֵילּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, לְמָה לִי? אָמַר רַב אָשֵׁי: שֶׁכֹּל אַרְבַּע אַמּוֹת תְּפִלָּתוֹ סְדוּרָה בְּפִיו, וְרָחוֹשֵׁי מְרַחֲשָׁן שִׁפְווֹתֵיהּ.

זַלְפָּ"ן סִימָן.

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי זַכַּאי: בַּמָּה הֶאֱרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִימַי לֹא הִשְׁתַּנְתִּי מַיִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה, וְלֹא כִּנִּיתִי שֵׁם לַחֲבֵירִי, וְלֹא בִּיטַּלְתִּי קִידּוּשׁ הַיּוֹם. אִמָּא זְקֵינָה הָיְתָה לִי, פַּעַם אַחַת מָכְרָה כִּפָּה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ וְהֵבִיאָה לִי קִידּוּשׁ הַיּוֹם.

תָּנָא: כְּשֶׁמֵּתָה, הַנִּיחָה לוֹ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי יַיִן. כְּשֶׁמֵּת הוּא, הִנִּיחַ לְבָנָיו שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים גַּרְבֵי יַיִן.

רַב הוּנָא הֲוָה אָסַר רִיתָא וְקָאֵי קַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: מַאי הַאי? אֲמַר לֵיהּ: לָא הֲוָה לִי קִידּוּשָׁא, וּמַשְׁכַּנְתֵּיהּ לְהֶמְיָנַאי וְאַתַאי בֵּיהּ קִידּוּשָׁא. אֲמַר לֵיהּ: יְהֵא רַעֲוָא דְּתִיטּוּם בְּשִׂירָאֵי.

כִּי אִיכַּלֵּל רַבָּה בְּרֵיהּ, רַב הוּנָא אִינִישׁ גּוּצָא הֲוָה, גְּנָא אַפּוּרְיָא. אָתְיֵין בָּנָתֵיהּ וְכַלְּתֵיהּ שְׁלָחָן וְשָׁדְיֵין מָנַיְיהוּ עֲלֵיהּ עַד דְּאִיטּוּם בְּשִׂירָאֵי. שְׁמַע רַב וְאִיקְפַּד, אֲמַר: מַאי טַעְמָא לָא אֲמַרְתְּ לִי כִּי בָּרַכְתִּיךְ: "וְכֵן לְמַר".

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ: בַּמָּה הֶאֱרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִימַי לֹא עָשִׂיתִי קַפָּנְדְּרְיָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא פָּסַעְתִּי עַל רֹאשֵׁי עַם קָדוֹשׁ, וְלֹא נָשָׂאתִי כַּפַּי בְּלֹא בְּרָכָה.

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי פְּרִידָא: בַּמָּה הֶאֱרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִימַי לֹא קָדְמַנִי אָדָם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ,

דף כח.

וְלֹא בֵּרַכְתִּי לִפְנֵי כֹּהֵן, וְלֹא אָכַלְתִּי מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ מַתְּנוֹתֶיהָ.

דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לְאֵכוֹל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ מַתְּנוֹתֶיהָ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הָאוֹכֵל מִבְּהֵמָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ מַתְּנוֹתֶיהָ, כְּאִילּוּ אוֹכֵל טְבָלִים. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.

וְלֹא בֵּרַכְתִּי לִפְנֵי כֹּהֵן,

לְמֵימְרָא דְּמַעֲלִיוּתָא הִיא? וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמְּבָרֵךְ לְפָנָיו, אַפִּילּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ — אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת". אַל תִּקְרֵי "מְשַׂנְאַי", אֶלָּא "מַשְׂנִיאַי".

כִּי קָאָמַר אִיהוּ, בְּשָׁוִין.

שְׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה: בַּמֶּה הֱאֲרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִימַי לֹא נָתְכַּבַּדְתִּי בְּקַלּוֹן חֲבֵרַי, וְלֹא עָלְתָה עַל מִטָּתִי קְלָלַת חֲבֵרַי, וּוַתְּרָן בְּמָמוֹנִי הָיִיתִי.

לֹא נָתְכַּבַּדְתִּי בְּקַלּוֹן חֲבֵרַי — כִּי הָא דְּרַב הוּנָא דְּרֵי מָרָא אַכַּתְפֵּיהּ. אֲתָא רַב חָנָא בַּר חֲנִילַאי וְקָא דָרֵי מִינַּיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִי רְגִילַתְּ דְּדָרֵית בְּמָאתַיִךְ — דְּרִי, וְאִי לָא, אִתְיַיקּוֹרֵי אֲנָא בְּזִילּוּתָא דִּידָךְ לָא נִיחָא לִי.

וְלֹא עָלְתָה עַל מִטָּתִי קְלָלַת חֲבֵרַי — כִּי הָא דְּמַר זוּטְרָא כִּי הֲוָה סָלֵיק לְפוּרְיֵיהּ, אֲמַר: שְׁרֵי לֵיהּ לְכָל מַאן דְּצַעֲרָן.

וּוַתְּרָן בְּמָמוֹנִי הָיִיתִי — דְּאָמַר מָר: אִיּוֹב וַותְּרָן בְּמָמוֹנֵיהּ הֲוָה, שֶׁהָיָה מַנִּיחַ פְּרוּטָה לַחֲנָוָנִי מִמָּמוֹנֵיהּ.

שָׁאַל רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי נְחוּנְיָא הַגָּדוֹל (אָמַר לוֹ): בַּמֶּה הֱאֲרַכְתָּ יָמִים? אֲתוֹ גַּוּוזֵי וְקָא מָחוּ לֵיהּ. סְלֵיק, יְתֵיב אַרֵישָׁא דְּדִיקְלָא. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי: אִם נֶאֱמַר "כֻּבָּשׁ" לָמָּה נֶאֱמַר "אֶחָד"? אָמַר לְהוּ: צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנַן הוּא, שִׁבְקוּהוּ.

אָמַר לֵיהּ: "אֶחָד" — מְיוּחָד שֶׁבְּעֶדְרוֹ.

אָמַר לֵיהּ: מִימַי לֹא קִבַּלְתִּי מַתָּנוֹת, וְלֹא עָמַדְתִּי עַל מִדּוֹתַי, וּוַתְּרָן בְּמָמוֹנִי הָיִיתִי.

לֹא קִבַּלְתִּי מַתָּנוֹת, כִּי הָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר כִּי הֲווֹ מְשַׁדְּרִי לֵיהּ מַתָּנוֹת מִבֵּי נְשִׂיאָה — לָא הֲוָה שָׁקֵיל. כִּי הֲוָה מְזַמְּנִי לֵיהּ — אָזֵיל. אָמַר לְהוּ: אִתְיַיקּוֹרֵי דְּמִתְיַיקְרִי בִּי.

וְלֹא עָמַדְתִּי עַל מִדּוֹתַי — דְּאָמַר רָבָא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו — מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ כָּל פְּשָׁעָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע". לְמִי נוֹשֵׂא עָוֹן — לְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

שָׁאַל רַבִּי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: בַּמֶּה הֱאֲרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לוֹ: קַצְתִּי בְּחַיַּי? אָמַר לוֹ: רַבִּי, תּוֹרָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ. אָמַר לוֹ: מִימַי לֹא נִסְתַּכַּלְתִּי בִּדְמוּת אָדָם רָשָׁע. דְּאָמַר

רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּצָלָם דְּמוּת אָדָם רָשָׁע, שֶׁנֶּאֱמַר: "לוּלֵא פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נוֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ".

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: עֵינָיו כֵּהוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאוֹת", מְשׁוּם דְּאִסְתַּכַּל בְּעֵשָׂו הָרָשָׁע.

וְהָא גְּרָמָא לֵיהּ? וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְעוֹלָם אַל תְּהִי קַלְלַת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ קִלֵּל אֶת שָׂרָה, וְנִתְקַיְּימוּ בְּזַרְעָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם": אַל תִּקְרֵי "כְּסוּת", אֶלָּא "כְּסַיִּית עֵינַיִם"!

הָא וְהָא גְּרָמָא לֵיהּ. רָבָא אָמַר, מֵהָכָא: "שְׂאֵת פְּנֵי רָשָׁע לֹא טוֹב".

בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ, אָמַר לוֹ: [רַבִּי] בָּרְכֵנִי! אָמַר לוֹ: יְהִי רָצוֹן שֶׁתַּגִּיעַ לַחֲצִי יָמֶיךָ. וּלְכוֹלְהוּ לָא?

אָמַר לוֹ: הַבָּאִים אֲחֲרֶיךָ — בְּהֵמָה יִרְעוּ?!

אֲבוּהּ בַּר אִיהִי וּמְנָיְמִן בַּר אִיהִי, חַד אָמַר: תֵּיתֵי לִי דְּלָא אִסְתַּכְלִי בְּגוֹי, וְחַד אָמַר: תֵּיתֵי לִי דְּלָא עָבְדִי שׁוּתְּפוּת בַּהֲדֵי גּוֹי.

שְׁאָלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי זֵירָא: בַּמֶּה הֶאֱרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מֵימַי לֹא הִקְפַּדְתִּי בְּתוֹךְ בֵּיתִי, וְלֹא צָעַדְתִּי בִּפְנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנִּי, וְלֹא הִרְהַרְתִּי בְּמִבּוֹאוֹת הַמְטוּנָּפוֹת, וְלֹא הָלַכְתִּי אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֹא תּוֹרָה וּבְלֹא תְּפִילִּין, וְלֹא יָשַׁנְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שֵׁינַת קֶבַע וְלֹא שֵׁינַת עֲרַאי, וְלֹא שַׁשְׁתִּי בְּתַקָּלַת חֲבֵירִי, וְלֹא קָרָאתִי לַחֲבֵירִי (בַּחֲנִיכָתוֹ), וְאָמְרִי לַהּ: (בַּחֲכִינָתוֹ).

מַתְנִי' וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב — אֵין מַסְפִּידִין בְּתוֹכוֹ, וְאֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכוֹ חֲבָלִים, וְאֵין פּוֹרְשִׂין לְתוֹכוֹ מְצוּדוֹת, וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּגּוֹ פֵּירוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפֶּנְדַּרְיָא,

שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַשְׁמוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם" — קְדוּשָּׁתָן אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמְמִין.

עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עִגְמַת נֶפֶשׁ.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ. אֵין אוֹכְלִין בָּהֶן, וְאֵין שׁוֹתִין בָּהֶן,

דף כח:

וְאֵין נֵיאוֹתִין בָּהֶם, וְאֵין מְטַיְּילִין בָּהֶם, וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְאֵין מַסְפִּידִין בָּהֶן הֶסְפֵּד שֶׁל יָחִיד. אֲבָל קוֹרִין בָּהֶן, וְשׁוֹנִין בָּהֶן, וּמַסְפִּידִין בָּהֶן הֶסְפֵּד שֶׁל רַבִּים,

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — בְּיִשּׁוּבָן, אֲבָל בְּחוּרְבָּנָן — מַנִּיחִין אוֹתָן וְעוֹלִין בָּהֶן עֲשָׂבִים, וְלֹא יִתְלוֹשׁ מִפְּנֵי עִגְמַת נֶפֶשׁ.

עֲשָׂבִים מַאן דְּכַר שְׁמַיְּיהוּ? חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: וּמְכַבְּדִין אוֹתָן וּמַרְבִּיצִין אוֹתָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ בָּהֶן עֲשָׂבִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — בְּיִשּׁוּבָן, אֲבָל בְּחוּרְבָּנָן — מַנִּיחִין אוֹתָן לַעֲלוֹת. עָלוּ בָּהֶן עֲשָׂבִים — לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עָגְמַת נֶפֶשׁ.

אָמַר רַב אַסִי: בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁבְּבָבֶל, עַל תְּנַאי הֵן עֲשׂוּיִין. וְאַף עַל פִּי כֵן, אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ. וּמַאי נִיהוּ — חֶשְׁבּוֹנוֹת.

אָמַר רַב אַסִי: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁמְּחַשְּׁבִין בּוֹ חֶשְׁבּוֹנוֹת — מְלִינִין בּוֹ אֶת הַמֵּת. מְלִינִין סָלְקָא דַּעְתָּךְ? לָא סַגִּי דְּלָאו הָכִי? אֶלָּא, לְסוֹף שָׁיְלִינוּ בּוֹ מֵת מִצְוָה.

וְאֵין נֵיאוֹתִין בָּהֶן. אָמַר רָבָא: חֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם מוּתָּרִין, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי בֵּי רַבָּנַן — בֵּיתָא דְּרַבָּנַן.

וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. כִּי הָא דְּרָבִינָא וְרַב אַדָּא בַּר מַתְנָה הֲווֹ קָיְימִי וְשָׁאֲלִי שְׁאֵילְתָּא מֵרָבָא, אֲתָא זִילְחָא דְּמִיטָרָא, עָיְילִי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אָמְרִי: הַאי דְּעָיְילִינַן לְבֵי כְּנִישְׁתָּא לָאו מִשּׁוּם מִיטָרָא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשָׁמַעְתָּא בָּעַיָא צֵילּוּתָא כְּיוֹמָא דְּאִסְתָּנָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: אִי אִצְטָרִיךְ לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמִיקְרֵי גַּבְרָא מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא, מַאי? אָמַר לֵיהּ: אִי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן הוּא — לֵימָא הִלְכָתָא, וְאִי תַּנָּא הוּא — לֵימָא מַתְנִיתִין, וְאִי קָרָא הוּא — לֵימָא פְּסוּקָא. וְאִי לָא, לֵימָא לֵיהּ לְיָנוֹקָא: אֵימָא לִי פְּסוּקֵיךְ. אִי נָמֵי, נִשְׁהֵי פּוּרְתָּא וְנֵיקוּם.

וּמַפְסִידִין בָּהֶן הֶסְפֵּד שֶׁל רַבִּים. הֵיכִי דָּמֵי הֶסְפֵּדָא דְּרַבִּים? מַחְוֵי רַב חִסְדָּא: כְּגוֹן הֶסְפֵּידָא דְּקָאֵי בֵּיהּ רַב שֵׁשֶׁת. מַחְוֵי רַב שֵׁשֶׁת: כְּגוֹן הֶסְפֵּידָא דְּקָאֵי בֵּיהּ רַב חִסְדָּא.

רַפְרָם אַסְפַּדְתֵּהּ לְכַלְתֵּיהּ בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, אָמַר: מִשּׁוּם יְקָרָא דִּידִי וּדְמִיתָא אָתוּ כּוּלֵּיהּ עָלְמָא.

רַבִּי זֵירָא סַפְדֵיהּ לְהָהוּא מֵרַבָּנַן בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, אָמַר: אִי מִשּׁוּם יְקָרָא דִּידִי, אִי מִשּׁוּם יְקָרָא (דִּידֵיהּ) דְּמִיתָא, אָתוּ כּוּלֵּי עָלְמָא.

רֵישׁ לָקִישׁ סַפְדֵיהּ לְהָהוּא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דִּשְׁכִיחַ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּהֲוָה תָּנֵי הִלְכָתָא בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שׁוּרְתָא, אָמַר: וַוי חָסְרָא אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל גַּבְרָא רַבָּה.

הָהוּא דַּהֲוָה תָּנֵי הִלְכָתָא סִיפְרָא וְסִיפְרֵי וְתוֹסָפְתָּא וּשְׁכֵיב, אֲתוֹ וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְרַב נַחְמָן: לִיסְפְּדֵיהּ מָר! אָמַר: הֵיכִי נְסַפְּדֵיהּ? הֵי צָנְא דִּמְלֵי סִיפְרֵי דַּחֲסַר?!

תָּא חֲזִי מָה בֵּין תַּקִּיפֵי דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לַחֲסִידֵי דְּבָבֶל.

תְּנַן הָתָם: וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא — חָלֵף. תָּנֵי רֵישׁ לָקִישׁ: זֶה הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִי שֶׁשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת כִּתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

וְאָמַר עוּלָּא: לִשְׁתַּמֵּשׁ אִינִישׁ בְּמַאן דְּתָנֵי אַרְבָּעָה, וְלָא לִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַאן דְּמַתְנֵי אַרְבָּעָה. כִּי הָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ הֲוָה אָזֵיל בְּאוֹרְחָא מְטָא עוּרְקָמָא דְּמַיָּא, אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא אַרְכְּבֵיהּ אַכַּתְפֵּיהּ וְקָא מְעַבַּר לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: קְרִית? אֲמַר לֵיהּ: קְרֵינָא. תְּנִית? תְּנֵינָא אַרְבָּעָה סִידְרֵי מִשְׁנָה. אֲמַר לֵיהּ: פְּסַלְתְּ לָךְ אַרְבָּעָה טוּרֵי וְטָעֲנַתְּ בַּר לָקִישׁ אַכַּתְפָּךְ?! שְׁדִי בַּר לָקִישָׁא בְּמַיָּא!

אֲמַר לֵיהּ: נִיחָא לִי דַּאֲשַׁמְּעֵיהּ לְמָר. אִי הָכִי, גְּמוֹר מִינֵּי הָא מִלְּתָא דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁאֲפִילּוּ רוֹאוֹת טִיפַּת דָּם כְּחַרְדָּל יוֹשְׁבוֹת עָלָיו שִׁבְעָה נְקִיִּים. תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ: כָּל הַשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ“, אַל תִּקְרֵי ”הֲלִיכוֹת“ אֶלָּא ”הֲלָכוֹת“.

תָּנוּ רַבָּנַן:

דף כט.

מְבַטְּלִין תַּלְמוּד תּוֹרָה לְהוֹצָאַת הַמֵּת, וּלְהַכְנָסַת הַכַּלָּה. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִילְעַאי שֶׁהָיָה מְבַטֵּל תַּלְמוּד תּוֹרָה לְהוֹצָאַת הַמֵּת וּלְהַכְנָסַת הַכַּלָּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּשֶׁאֵין שָׁם כָּל צוֹרְכוֹ, אֲבָל יֵשׁ שָׁם כָּל צוֹרְכוֹ — אֵין מְבַטְּלִין.

וְכַמָּה כָּל צוֹרְכוֹ? אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אִינְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: תְּרֵיסַר אַלְפֵּי גַּבְרֵי, וְשִׁיתָּא אַלְפֵּי שִׁיפּוּרֵי. וְאָמְרִי לַהּ: תְּרֵיסַר אַלְפֵּי גַּבְרֵי, וּמִינַּיְיהוּ שִׁיתָּא אַלְפֵּי שִׁיפּוּרֵי. עוּלָּא אָמַר: כְּגוֹן דְּחָיְיצִי גַּבְרֵי מֵאֲבוּלָּא עַד סִיכְרָא.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: כִּנְתִינָתָהּ כָּךְ נְטִילָתָהּ. מָה נְתִינָתָהּ בְּשִׁשִּׁים רִיבּוֹא, אַף נְטִילָתָהּ בְּשִׁשִּׁים רִיבּוֹא. הָנֵי מִילֵּי לְמַאן דְּקָרֵי וְתָנֵי, אֲבָל לְמַאן דְּמַתְנֵי — לֵית לֵיהּ שִׁיעוּרָא.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁגָּלוּ — שְׁכִינָה עִמָּהֶן. גָּלוּ לְמִצְרַיִם — שְׁכִינָה עִמָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי לְבֵית אָבִיךָ בִּהְיוֹתָם בְּמִצְרַיִם וְגוֹ‘“. גָּלוּ לְבָבֶל — שְׁכִינָה עִמָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה“. וְאַף כְּשֶׁהֵן עֲתִידִין לִיגָּאֵל — שְׁכִינָה עִמָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְשָׁב ה‘ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ“. ”וְהֵשִׁיב“ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ”וְשָׁב“. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁב עִמָּהֶן מִבֵּין הַגָּלִיּוֹת.

בְּבָבֶל הֵיכָא? אָמַר אַבָּיֵי: בִּבֵי כְּנִישְׁתָּא דְּהוּצָל, וּבִבֵי כְּנִישְׁתָּא דְּ״שַׁף וְיִתֵּיב״ בִּנְהַרְדְּעָא. וְלָא תֵּימָא הָכָא וְהָכָא, אֶלָּא זִמְנִין הָכָא וְזִמְנִין הָכָא. אָמַר אַבָּיֵי: תֵּיתֵי לִי, דְּכִי מְרַחֲקִינָא פַּרְסָה, עַיְּילָנָא וּמְצַלֵּינָא הָתָם. אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל [וְלֵוִי] הֲווֹ יָתְבִי בִּכְנִישְׁתָּא דְּשַׁף וְיִתֵּיב בִּנְהַרְדְּעָא. אֲתַאי שְׁכִינָה, שְׁמַעוּ קוֹל רִיגְשָׁא [קָמוּ וּנְפַקוּ.

רַב שֵׁשֶׁת הָוָה יָתֵיב בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא דְּשַׁף וְיתֵיב בַּנְהַרְדְּעָא, אֲתַאי שְׁכִינְתָּא] וְלָא נְפַק. אֲתוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְקָא מְבַעֲתוּ לֵיהּ. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עָלוּב וְשֵׁאֵינוֹ עָלוּב, מִי נִדְחֶה מִפָּנֵי מִי? אֲמַר לְהוּ: שִׁבְקוּהוּ.

"וְאֶהְיֶה לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט", אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבְּבָבֶל. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: זֶה בֵּית רַבֵּינוּ שֶׁבְּבָבֶל.

דָּרֵשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: "ה' מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ", אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. אָמַר אַבָּיֵי: מֵרִישׁ הֲוַאי גָּרִיסְנָא בְּבֵיתָא וּמְצַלֵּינָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, כֵּיוָן דִּשְׁמַעִית לְהָא דְּקָאָמַר דָּוִד: "ה' אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ", הֲוַאי גָּרִיסְנָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא.

תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר: עֲתִידִין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבְּבָבֶל שֶׁיִּקָּבְעוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי כְתָבוֹר בֶּהָרִים וּכְכַרְמֶל בַּיָּם יָבֹא", וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה תָּבוֹר וְכַרְמֶל שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לְפִי שָׁעָה לְלִמּוּד תּוֹרָה, נִקְבָּעִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁקּוֹרִין וּמַרְבִּיצִין בָּהֶן תּוֹרָה — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

דָּרֵשׁ בַּר קַפָּרָא, מַאי דִּכְתִיב: "לָמָּה תִּרְצָדוּן הָרִים גַּבְנוּנִים", יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: לָמָּה תִּרְצוּ דִּין עִם סִינַי? כּוּלְּכֶם בַּעֲלֵי מוּמִים אַתֶּם אֵצֶל סִינַי. כְּתִיב הָכָא: "גַּבְנוּנִים", וּכְתִיב הָתָם: "אוֹ גִבֵּן אוֹ דַק". אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁמַע מִינַּהּ הַאי מַאן דִּיהִיר — בַּעַל מוּם הוּא.

אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפֶּנְדַּרְיָא מַאי "קַפֶּנְדַּרְיָא"? אָמַר רָבָא: קַפֶּנְדַּרְיָא כִּשְׁמָהּ. מַאי כִּשְׁמָהּ? כְּמַאן דְּאָמַר: אַדְמַקֵּיפְנָא אַדָּרֵי, אֵיעוּל בְּהָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אִם הָיָה שָׁבִיל מֵעִיקָּרָא — מוּתָּר.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַנִּכְנָס עַל מְנָת שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת קַפֶּנְדַּרְיָא — מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ קַפֶּנְדַּרְיָא. וְאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא: הַנִּכְנָס לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל — מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ קַפֶּנְדַּרְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְבֹא עַם הָאָרֶץ לִפְנֵי ה' בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹות יֵצֵא דֶּרֶךְ שַׁעַר נֶגֶב".

עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים — לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עִגְמַת נֶפֶשׁ. וְהָתַנְיָא: אֵינוֹ תּוֹלֵשׁ וּמַאֲכִיל, אֲבָל תּוֹלֵשׁ וּמַנִּיחַ! כִּי תְּנַן נָמֵי מַתְנִיתִין — תּוֹלֵשׁ וּמַאֲכִיל תְּנַן.

תְּנוּ רַבָּנַן: בֵּית הַקְּבָרוֹת, אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ. אֵין מַרְעִין בָּהֶן בְּהֵמָה, וְאֵין מוֹלִיכִין בָּהֶן אַמַּת הַמַּיִם, וְאֵין מְלַקְּטִין בָּהֶן עֲשָׂבִים. וְאִם לִיקֵּט — שׁוֹרְפָן בִּמְקוֹמָן, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַמֵּתִים.

אַהֵיָיא? אִילֵימָא אַסִּיפָא — כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרְפָן בִּמְקוֹמָן מַאי כְּבוֹד מֵתִים אִיכָּא? אֶלָּא אַרִישָׁא.

מַתְנִי' רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, קוֹרִין בְּפָרָשַׁת שְׁקָלִים. חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת — מַקְדִּימִין לְשֶׁעָבַר, וּמַפְסִיקִין לְשַׁבָּת אַחֶרֶת.

בַּשְּׁנִיָּה ״זָכוֹר״. בַּשְּׁלִישִׁית פָּרָה אֲדוּמָּה. בָּרְבִיעִית ״הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם״. בַּחֲמִישִׁית חוֹזְרִין לְכִסְדְּרָן.
לַכֹּל מַפְסִיקִין: בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, בַּחֲנוּכָּה וּבְפוּרִים, בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים.
גְּמָ׳ תְּנַן הָתָם: בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים,

דף כט:

וְעַל הַכִּלְאַיִם.
בְּשִׁלְמָא עַל הַכִּלְאַיִם — דִּזְמַן זְרִיעָה הִיא, אֶלָּא עַל הַשְּׁקָלִים מְנָלַן?
אָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמַר קְרָא: ״זֹאת עוֹלַת חוֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ״, אָמְרָה תּוֹרָה: חַדֵּשׁ וְהָבֵא קָרְבָּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה.
וְכֵיוָן דִּבְנִיסָן בָּעֵי אַקְרוֹבֵי מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, קָדְמִינַן וְקָרֵינַן בְּאֶחָד בַּאֲדָר, כִּי הֵיכִי דְּלֵיתְוֹ שְׁקָלִים לְמַקְדֵּשׁ.
כְּמַאן — דְּלָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּאִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הָאָמַר שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, דְּתַנְיָא: שׁוֹאֲלִין בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֶם לְפֶסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ שׁוּלְחָנוֹת יוֹשְׁבִין בַּמְּדִינָה וּבְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה יוֹשְׁבִין בַּמִּקְדָּשׁ — מִשּׁוּם שׁוּלְחָנוֹת קָדְמִינַן וְקָרֵינַן.
מַאי פָּרָשַׁת שְׁקָלִים? רַב אָמַר: ״צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי״. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: ״כִּי תִשָּׂא״.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר ״כִּי תִשָּׂא״, הַיְינוּ דִּקְרֵי לַהּ פָּרָשַׁת שְׁקָלִים — דִּכְתִיב בַּהּ ״שְׁקָלִים״. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר ״אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי״, הָכָא מִידֵּי ״שְׁקָלִים״ כְּתִיבִי הָתָם? אִין, טַעְמָא מַאי — כִּדְרַבִּי טָבִי.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר ״צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ — מִשּׁוּם דִּכְתִיבִי ״קָרְבָּנוֹת״ הָתָם, כִּדְרַבִּי טָבִי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר ״כִּי תִשָּׂא״, ״קָרְבָּנוֹת״ מִי כְּתִיבִי? שְׁקָלִים לָאֲדָנִים כְּתִיבִי!
כִּדְתָנֵי רַב יוֹסֵף: שְׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת הֵן. שֶׁל מִזְבֵּחַ לַמִּזְבֵּחַ, וְשֶׁל אֲדָנִים לַאֲדָנִים, וְשֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת לְבֶדֶק הַבַּיִת.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר ״כִּי תִשָּׂא״, הַיְינוּ דְּשָׁנֵי הַאי רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִשְּׁאָר רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר ״צַו אֶת קָרְבָּנִי״, מַאי שָׁנֵי? שָׁנֵי, דְּאִילּוּ רָאשֵׁי חֳדָשִׁים קָרוּ שִׁיתָּא בְּעִנְיָינָא דְּיוֹמָא וְחַד בְּדִרְאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאִילּוּ הָאִידָּנָא — כּוּלְּהוּ בְּדִרְאשׁ חוֹדֶשׁ.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר לְסֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹת הוּא חוֹזֵר, וּפָרָשְׁתָּא דְּיוֹמָא קָרֵינַן, מַאי שָׁנֵי?

שָׁנֵי, דְּאִילּוּ רָאשֵׁי חֳדָשִׁים קָרוּ שִׁיתָּא בְּעַנְיֵינָא דְּיוֹמָא וְחַד קָרֵי בְּדְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאִילּוּ הָאִידָּנָא — קָרוּ תְּלָתָא בְּעַנְיֵינָא דְּיוֹמָא, וְאַרְבְּעָה קָרוּ בְּדְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ.

מֵיתִיבִי: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת קוֹרִין בְּפָרָשַׁת שְׁקָלִים, וּמַפְטִירִין בִּיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר "כִּי תִשָּׂא", הַיְינוּ דְּמַפְטִירִין בִּיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן — דְּדָמֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב: "כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ",

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר "אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי", מִי דָּמֵי? דָּמֵי, כִּדְרַבִּי טָבִי.

מֵיתִיבִי: חָל לִהְיוֹת בַּפָּרָשָׁה הַסְּמוּכָה לָהּ, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ — קוֹרִין אוֹתָהּ וְכוֹפְלִין אוֹתָהּ.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר "כִּי תִשָּׂא" הַיְינוּ דְּמַתְרְמֵי בְּהָהוּא זִימְנָא.

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר "צַו ... אֶת קָרְבָּנִי", מִי מַתְרְמֵי בְּהָהוּא זִימְנָא? אִין — לְבָנֵי מַעְרְבָא דְּמַסְקֵי לְדְאוֹרְיְיתָא בְּתִלְת שְׁנִין.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, קוֹרִין "כִּי תִשָּׂא" וּמַפְטִירִין בִּיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — מוֹצִיאִין שְׁלֹשׁ תּוֹרוֹת, וְקוֹרִין בָּהֶן אֶחָד בְּעַנְיֵינוֹ שֶׁל יוֹם, וְאֶחָד בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאֶחָד בְּ"כִי תִשָּׂא". וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — מְבִיאִין שָׁלֹשׁ תּוֹרוֹת, וְקוֹרִין בָּהֶן אֶחָד בְּעַנְיֵינוֹ שֶׁל יוֹם, וְאֶחָד בִּדְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאֶחָד בַּחֲנוּכָּה.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא — בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲבָל בְּהָךְ — כְּרַב סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר פָּרָשַׁת שְׁקָלִים "אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי", וּבִשְׁתֵּי תוֹרוֹת סַגֵּי, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְלֵימָא הָא וְלָא בָּעֲיָא הָךְ! חָדָא מִכְּלַל חֲבֶירְתָּהּ אִיתְּמַר.

אִיתְּמַר: רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּחוֹל, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: קָרוּ תְּלָתָא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְחַד בַּחֲנוּכָּה. וְרַב דִּימִי דְּמִן חֵיפָא אָמַר: קָרוּ תְּלָתָא בַּחֲנוּכָּה, וְחַד בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.

אָמַר רַבִּי מָנִי: כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא מִסְתַּבְּרָא, דְּתַדְּיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר תָּדִיר קוֹדֵם.

אָמַר רַבִּי אָבִין: כְּוָותֵיהּ דְּרַב דִּימִי מִסְתַּבְּרָא, מִי גָּרַם לָרְבִיעִי שֶׁיָּבֹא — רֹאשׁ חֹדֶשׁ, הִלְכָךְ רְבִיעִי בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ בָּעֵי מִיקְרֵי.

מַאי הָוֵי עֲלַהּ? רַב יוֹסֵף אָמַר: אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְרַבָּה אָמַר: אֵין מַשְׁגִּיחִין בַּחֲנוּכָּה, וְהִלְכְתָא: אֵין מַשְׁגִּיחִין בַּחֲנוּכָּה, וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ עִיקָּר.

אִיתְּמַר: חָל לִהְיוֹת בְּ"וְאַתָּה תְּצַוֶּה", אָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: קָרוּ שִׁיתָּא מִ"וְאַתָּה תְּצַוֶּה" עַד "כִּי תִשָּׂא", וְחַד מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעָשִׂיתָ". אָמַר אַבָּיֵי:

דף ל.

אָמְרִי: אוֹקוֹמֵי הוּא דְּקָא מוֹקְמִי הָתָם.
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: קָרוּ שִׁיתָּא מִ"וְאַתָּה תְּצַוֶּה" עַד "וְעָשִׂיתָ", וְחַד תָּנֵי וְקָרֵי מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעָשִׂיתָ".
מֵיתִיבִי: חָל לִהְיוֹת בַּפָּרָשָׁה הַסְּמוּכָה לָהּ, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מִלְּאַחֲרֶיהָ — קוֹרִין אוֹתָהּ וְכוֹפְלִין אוֹתָהּ.
בְּשִׁלְמָא לְאַבָּיֵי נִיחָא, אֶלָּא לְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא קַשְׁיָא!
אָמַר לָךְ רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: וּלְאַבָּיֵי מִי נִיחָא? תִּינַח לְפָנֶיהָ, לְאַחֲרֶיהָ הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?
אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר: כּוֹפְלָהּ בְּשַׁבָּתוֹת, הָכָא נָמֵי כּוֹפְלָהּ בְּשַׁבָּתוֹת.
חָל לִהְיוֹת בְּ"כִּי תִשָּׂא" עַצְמָהּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: קָרוּ שִׁיתָּא מִן "וְעָשִׂיתָ" עַד "וַיִּנָּקֵהֶל", וְחַד קָרֵי מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעָשִׂיתָ".
מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: הַשְׁתָּא אָמְרִי לְמַפְרֵעַ הוּא דְּקָרֵי! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: קָרוּ שִׁיתָּא עַד "וַיִּנָּקֵהֶל", וְחַד תָּנֵי וְקָרֵי מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעָשִׂיתָ".
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבָּיֵי: חָל לִהְיוֹת בְּ"כִּי תִשָּׂא" עַצְמָהּ — קוֹרִין אוֹתָהּ וְכוֹפְלִין אוֹתָהּ.
חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת — מַקְדִּימִין לַשַּׁבָּת שֶׁעָבְרָה. אִיתְּמַר: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, רַב אָמַר: מַקְדִּימִין, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מְאַחֲרִין.
רַב אָמַר מַקְדִּימִין — דְּאִם כֵּן בָּצְרִי לְהוּ יוֹמֵי שׁוּלְחָנוֹת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר מְאַחֲרִין — אָמַר לָךְ: סוֹף סוֹף חֲמִיסַר בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא מִיקְּלַע, וְשׁוּלְחָנוֹת לָא נָפְקִי עַד חַד בְּשַׁבָּא, הִלְכָּךְ מְאַחֲרִין.
תְּנַן: חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת — מַקְדִּימִין לְשֶׁעָבַר, וּמַפְסִיקִין לְשַׁבָּת אַחֶרֶת. מַאי לָאו אֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת? לֹא, בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת דַּוְקָא.
תָּא שְׁמַע: אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה — כָּל שֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. מַאי לָאו: אֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת — דּוּמְיָא דְּתוֹכָהּ, מָה תּוֹכָהּ מַקְדִּימִין — אַף עֶרֶב שַׁבָּת מַקְדִּימִין!
אָמַר שְׁמוּאֵל: בָּהּ. וְכֵן תָּנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: בָּהּ.
כְּתַנָּאֵי: מְסָרְגִין לְשַׁבָּתוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין מְסָרְגִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: אֵימָתַי אֲנִי אוֹמֵר אֵין מְסָרְגִין — בִּזְמַן שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת — מַקְדִּים וְקוֹרֵא מִשַּׁבָּת שֶׁעָבְרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שָׁבָט.
בְּשִׁנְיָיה "זָכוֹר" וְכוּ'. אִיתְּמַר: פּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, רַב אָמַר: מַקְדִּימִין פָּרָשַׁת זָכוֹר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מְאַחֲרִין.

רַב אָמַר מַקְדִּימִין — כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּיקְדּוֹם עֲשִׂיָּה לִזְכִירָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר מְאַחֲרִין — אָמַר לָךְ: כֵּיוָן דְּאִיכָּא מוּקְפִּין דְּעָבְדִי בַּחֲמִיסַר, עֲשִׂיָּה וּזְכִירָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָא אָתְיָין.

תְּנַן: בַּשַּׁנָּיָה "זָכוֹר". וְהָא כִּי מִיקְלַע רֵישׁ יַרְחָא בְּשַׁבָּת, מִיקְלַע פּוּרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְקָתָנֵי בַּשְּׁנָיָה "זָכוֹר"! אָמַר רַב פָּפָּא: מַאי שְׁנָיָה — שְׁנָיָה לְהַפְסָקָה.

תָּא שְׁמַע: אֵיזוֹ שַׁבָּת שְׁנָיָה — כָּל שֶׁחָל פּוּרִים לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. מַאי לָאו: עֶרֶב שַׁבָּת — דּוּמְיָא דְּתוֹכָהּ, מָה תּוֹכָהּ מַקְדִּימִין — אַף עֶרֶב שַׁבָּת מַקְדִּימִין!

אָמַר שְׁמוּאֵל: בָּהּ. וְכֵן תָּנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: בָּהּ.

חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ, אָמַר רַב הוּנָא: לְדִבְרֵי הַכֹּל אֵין מַקְדִּימִין. וְרַב נַחְמָן אָמַר: עֲדַיִן הִיא מַחְלוֹקֶת. אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב: פּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — מַקְדִּים וְקוֹרֵא בַּשַּׁבָּת שֶׁעָבְרָה "זָכוֹר".

בַּשְּׁלִישִׁית פָּרָה אֲדוּמָה וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית — כֹּל שֶׁשְּׁמוּכָה לְפוּרִים מֵאַחֲרֶיהָ. אִיתְּמַר, רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: שַׁבָּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן.

וְלָא פְּלִיגִי: הָא דְּאִיקְּלַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן בְּשַׁבָּת, הָא דְּאִיקְּלַע בְּאֶמְצַע שַׁבָּת.

בְּרַבִּיעִית "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם". תָּנוּ רַבָּנָן: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — קוֹרִין "כִּי תִשָּׂא", וּמַפְטִירִין בִּ"הוֹיָדֵעַ". וְאִי זוֹ הִיא שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה — כֹּל שֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בַּשְּׁנָיָה "זָכוֹר", וּמַפְטִירִין "פָּקֹדְתִּי". וְאִי זוֹ הִיא שַׁבָּת שְׁנִיָּה — כֹּל שֶׁחָל פּוּרִים לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

בַּשְּׁלִישִׁית פָּרָה אֲדוּמָה, וּמַפְטִירִין "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם". וְאֵי זוֹ הִיא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית — כֹּל שֶׁשְּׁמוּכָה לְפוּרִים מֵאַחֲרֶיהָ. בְּרַבִּיעִית הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וּמַפְטִירִין "כֹּה אָמַר ה' [אֱלֹהִים] בָּרְאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ".

דף ל:

וְאֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת רְבִיעִית — כֹּל שֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִילּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בַּחֲמִישִׁית חוֹזְרִין לִכְסִדְרָן וְכוּ'. לְסֵדֶר מַאי? רַבִּי אַמֵּי אָמַר: לְסֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹת הוּא חוֹזֵר. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: לְסֵדֶר הַפְּטָרוֹת הוּא חוֹזֵר.

אָמַר אַבָּיֵי: כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי מִסְתַּבְּרָא, דְּתָנַן: לַכֹּל מַפְסִיקִין, לְרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים, לַחֲנוּכָּה, וּלְפוּרִים, לְתַעֲנִיּוֹת, וּלְמַעֲמָדוֹת, וּלְיוֹם הַכִּפּוּרִים.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: לְסֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹת הוּא חוֹזֵר — הַיְינוּ דְּאִיכָּא פָּרָשָׁה בְּחוֹל. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: לְסֵדֶר הַפְּטָרוֹת הוּא חוֹזֵר — הַפְּטָרָה בְּחוֹל מִי אִיכָּא?

וְאִידַּךְ — הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא.

וּבְתַעֲנִיּוֹת לָמָּה לִי הַפְסָקָה? לִיקְרֵי מִצַּפְרָא בְּעִנְיָנָא דְיוֹמָא, וּבְמִנְחָה בְּתַעֲנִיתָא! מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: מִצַּפְרָא כִּינּוּפְיָא.

הֵיכִי עָבְדִינַן? אָמַר אַבָּיֵי: מִצַּפְרָא לְפַלְגֵיהּ דְּיוֹמָא מְעַיְּינִינַן בְּמִילֵּי דְמָתָא. מִפַּלְגֵיהּ דְּיוֹמָא לְפַנְיָא, רִיבְעָא דְיוֹמָא קָרוּ וּמַפְטְרִי, וְרִיבְעָא דְיוֹמָא בָּעוּ רַחֲמֵי, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת ה' אֱלֹהֵיהֶם רְבִיעִית הַיּוֹם וּרְבִיעִית (הַיּוֹם) מִתְוַודִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים".

וְאֵיפוֹךְ אֲנָא? לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "וְאַלַּי יֵאָסְפוּ כֹּל חָרֵד בְּדִבְרֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל הַגּוֹלָה וַאֲנִי יוֹשֵׁב מְשׁוֹמֵם עַד לְמִנְחַת הָעֶרֶב", וּכְתִיב: "וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קַמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי".

מַתְנִי' בַּפֶּסַח קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁל תּוֹרַת כֹּהֲנִים. בָּעֲצֶרֶת — "שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת". בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה — "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ". בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — "אַחֲרֵי מוֹת". בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּבִשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַחַג בְּקָרְבְּנוֹת הַחַג.

בַּחֲנוּכָּה — בִּנְשִׂיאִים. בַּפּוּרִים — "וַיָּבֹא עֲמָלֵק". בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים — "וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם". בְּמַעֲמָדוֹת — בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בְּתַעֲנִיּוֹת —

דף לא.

בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. אֵין מַפְסִיקִין בִּקְלָלוֹת, אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כּוּלָּן.

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, בַּשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה — קוֹרִין כְּסִדְרָן, וְאֵין עוֹלִים לָהֶם מִן הַחֶשְׁבּוֹן.

שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מִצְוָתָן שֶׁיְּהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּזְמַנּוֹ.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: בְּפֶסַח קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת וּמַפְטִירִין בְּפֶסַח גִּלְגַּל, וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא תְּרֵי יוֹמֵי, יוֹמָא קַמָּא — בְּפֶסַח גִּלְגַּל, וּלְמָחָר — בְּפֶסַח יֹאשִׁיָּהוּ.

וּשְׁאָר יְמוֹת הַפֶּסַח מְלַקֵּט וְקוֹרֵא מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל פֶּסַח. מַאי הִיא? אָמַר רַב פָּפָּא: מֵאַפִּ"וֹ סִימָן.

יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח קוֹרִין "וַיְהִי בְּשַׁלַּח", וּמַפְטִירִין "וַיְדַבֵּר דָּוִד". וּלְמָחָר "כָּל הַבְּכוֹר", וּמַפְטִירִין "עוֹד הַיּוֹם".

אָמַר אַבָּיֵי, וְהָאִידָּנָא נָהוּג עָלְמָא לְמֵיקְרֵי: מְשַׁךְ תּוֹרָא, קַדֵּשׁ בְּכַסְפָּא, פְּסַל בְּמַדְבְּרָא, שַׁלַּח בּוּכְרָא.

בָּעֲצֶרֶת "שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת", וּמַפְטִירִין בַּחֲבַקּוּק. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי", וּמַפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה. וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא תְּרֵי יוֹמֵי, עָבְדִינַן כְּתַרְוַיְיהוּ וְאִיפְּכָא.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי", וּמַפְטִירִין: "הֵבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם". וְיֵשׁ אוֹמְרִים: "וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה", וּמַפְטִירִין בְּחַנָּה.

וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא תְּרֵי יוֹמֵי — יוֹמָא קַמָּא כְּיֵשׁ אוֹמְרִים, לְמָחָר: ״וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם״, וּמַפְטִירִין ״הֲבֵן יַקִּיר״.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים קוֹרִין ״אַחֲרֵי מוֹת״, וּמַפְטִירִין ״כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא״. וּבַמִּנְחָה קוֹרִין בָּעֲרָיוֹת וּמַפְטִירִין בְּיוֹנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּה מוֹצֵא עֲנָוְותָנוּתוֹ. דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשָׁנוּי בַּנְּבִיאִים, וּמְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים.

כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ״כִּי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״עוֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה״. שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים: ״כֹּה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְגוֹ׳״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ״, מְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים, דִּכְתִיב: ״סוֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּין אַלְמָנוֹת״.

יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּמַפְטִירִין ״הִנֵּה יוֹם בָּא לַה׳״. וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא תְּרֵי יוֹמֵי, לְמָחָר מִיקְרָא הָכִי נָמֵי קָרִינַן, אַפְטוֹרֵי מַאי מַפְטִירִין — ״וַיִּקָּהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה״.

וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַחַג קוֹרִין בְּקָרְבָּנוֹת הֶחָג. יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן קוֹרִין ״כָּל הַבְּכוֹר״, מְצוֹת וְחוּקִּים וּבְכוֹר, וּמַפְטִירִין ״וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה״. לְמָחָר קוֹרִין ״וְזֹאת הַבְּרָכָה״, וּמַפְטִירִין ״וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה״.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: שַׁבָּת שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, בֵּין בַּפֶּסַח, בֵּין בַּסּוּכּוֹת — מִקְרָא קָרֵינַן ״רְאֵה אַתָּה״. אַפְטוֹרֵי, בַּפֶּסַח — ״הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת״. וּבַסּוּכּוֹת — ״בְּיוֹם בֹּא גוֹג״.

בַּחֲנוּכָּה — בַּנְּשִׂיאִים, וּמַפְטִירִין בְּנֵרוֹת דִּזְכַרְיָה. וְאִי מִיקַּלְעִי שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת — קַמַּיְיתָא בְּנֵרוֹת דִּזְכַרְיָה, בָּתְרֵייתָא בְּנֵרוֹת שְׁלֹמֹה.

בַּפּוּרִים — ״וַיָּבֹא עֲמָלֵק״. בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים — ״וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם״. רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין ״וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ״. חָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בַּשַּׁבָּת, מֵאֶתְמוֹל מַפְטִירִין ״וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חׇדֶשׁ״.

אָמַר רַב הוּנָא:

דף לא:

רֹאשׁ חֹדֶשׁ אַב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין ״חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ״ וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׂנָאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטוֹרַח״. מַאי ״הָיוּ עָלַי לְטוֹרַח״? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא דַּיָּין לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁחוֹטְאִין לְפָנַי, אֶלָּא שֶׁמַּטְרִיחִין אוֹתִי לְיַדֵּעַ אֵיזוֹ גְּזֵירָה קָשָׁה אָבִיא עֲלֵיהֶם.

בְּתִשְׁעָה בְּאָב גּוּפֵיהּ מַאי מַפְטִירִינַן? אָמַר רַב: "אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה". מִקְרָא מַאי? תַּנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: "וְאִם לֹא תִּשְׁמְעוּ לִי", רַבִּי נָתָן בַּר יוֹסֵף אוֹמֵר: "עַד אָנָה יְנַאֲצוּנִי הָעָם הַזֶּה", וְיֵשׁ אוֹמְרִים: "עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת". אָמַר אַבָּיֵי: הָאִידָּנָא נָהוּג עָלְמָא לְמִיקְרֵי "כִּי תוֹלִיד בָּנִים", וּמַפְטִירִין "אָסוֹף אֲסִיפֵם".

[בְּמַעֲמָדוֹת] בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְכוּ'. מְנָהֳנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי אַמִּי: אִלְמָלֵא מַעֲמָדוֹת לֹא נִתְקַיְּימוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חוּקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי". וּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה", אָמַר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שָׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים לְפָנֶיךָ וְאַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם כְּדוֹר הַמַּבּוּל וּכְדוֹר הַפַּלָּגָה? אָמַר לוֹ: לָאו.

אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, "בַּמָּה אֵדַע"? אָמַר לוֹ: "קְחָה לִי עֶגְלָה מְשׁוּלֶּשֶׁת וְגוֹ'". אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תִּינַח בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים. בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶם? אָמַר לוֹ: כְּבָר תִּקַּנְתִּי לָהֶם סֵדֶר קָרְבָּנוֹת, כָּל זְמַן שֶׁקּוֹרְאִין בָּהֶן מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶן כְּאִילּוּ מַקְרִיבִין לְפָנַי קָרְבָּן, וּמוֹחֵל אֲנִי עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

בְּתַעֲנִיּוֹת בָּרְכוֹת וּקְלָלוֹת, וְאֵין מַפְסִיקִין בַּקְּלָלוֹת. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמְדָּא אָמַר רַבִּי אַסִּי: דְּאָמַר קְרָא "מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס".

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּרָכָה עַל הַפּוּרְעָנוּת: אֶלָּא הֵיכִי עָבֵיד? תָּנָא: כְּשֶׁהוּא מַתְחִיל — מַתְחִיל בַּפָּסוּק שֶׁלִּפְנֵיהֶם, וּכְשֶׁהוּא מְסַיֵּים — מְסַיֵּים בַּפָּסוּק שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶן.

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּקְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, אֲבָל קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה — פּוֹסֵק.

מַאי טַעְמָא — הַלָּלוּ בִּלְשׁוֹן רַבִּים אֲמוּרוֹת, וּמֹשֶׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרָן, וְהַלָּלוּ בִּלְשׁוֹן יָחִיד אֲמוּרוֹת, וּמֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן.

תָּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: עֶזְרָא תִּיקֵּן לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ קוֹרִין קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים קוֹדֶם עֲצֶרֶת, וְשֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה קוֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רֵישׁ לָקִישׁ: כְּדֵי שֶׁתִּכְלֶה הַשָּׁנָה וְקִלְלוֹתֶיהָ.

בְּשִׁלְמָא שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, אִיכָּא כְּדֵי שֶׁתִּכְלֶה שָׁנָה וְקִלְלוֹתֶיהָ. אֶלָּא שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, אַטּוּ עֲצֶרֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא? אֵין, עֲצֶרֶת נָמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא. דִּתְנַן: וּבַעֲצֶרֶת עַל פֵּירוֹת הָאִילָן. תָּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם יֹאמְרוּ לָךְ זְקֵנִים "סְתוֹר" וִילָדִים "בְּנֵה" — סְתוֹר וְאַל תִּבְנֶה, מִפְּנֵי שֶׁסְּתִירַת זְקֵנִים בִּנְיָן, וּבִנְיַן נְעָרִים סְתִירָה. וְסִימָן לַדָּבָר — רְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה.

תָּנוּ רַבָּנַן: מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בַּשַּׁבָּת שַׁחֲרִית — שָׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה, בְּמִנְחָה — שָׁם קוֹרִין בְּשֵׁנִי, בְּשֵׁנִי — שָׁם קוֹרִין בַּחֲמִישִׁי, בַּחֲמִישִׁי — שָׁם קוֹרִין לַשַּׁבָּת הַבָּאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בַּשַּׁבָּת שַׁחֲרִית — שָׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה, וּבַשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, וְלַשַּׁבָּת הַבָּאָה.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: הֲלָכָה, מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בַּשַּׁבָּת שַׁחֲרִית — שָׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה, וּבְשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, וְלַשַּׁבָּת הַבָּאָה. וְלֵימָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה!

דף לב.

מִשּׁוּם דְּאָפְכִי לְהוּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה, גּוֹלֵל וּמְבָרֵךְ, וְחוֹזֵר וּפוֹתֵחַ וְקוֹרֵא. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ וְקוֹרֵא.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? כִּדְעוּלָּא. דְּאָמַר עוּלָּא: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה לֹא יִסַּיֵּעַ לַמְתוּרְגְּמָן — כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ תַּרְגּוּם כָּתוּב בַּתּוֹרָה. הָכָא נָמֵי: כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּרָכוֹת כְּתוּבִין בַּתּוֹרָה.

וְרַבִּי יְהוּדָה: תַּרְגּוּם — אֵיכָּא לְמֵיטְעֵי, בְּרָכוֹת — לֵיכָּא לְמֵיטְעֵי.

אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב מַתְנָה: הֲלָכָה, פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ וְקוֹרֵא. וְלֵימָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה! מִשּׁוּם דְּאָפְכִי לְהוּ.

אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב מַתְנָה: הַלּוּחוֹת וְהַבִּימוֹת — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשָּׁה.

אָמַר רַבִּי שְׁפַטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַגּוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה — צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמִידֶנּוּ עַל הַתֶּפֶר.

וְאָמַר רַבִּי שְׁפַטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַגּוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה — גּוֹלְלוֹ מִבַּחוּץ, וְאֵין גּוֹלְלוֹ מִבִּפְנִים. וּכְשֶׁהוּא מְהַדְּקוֹ — מְהַדְּקוֹ מִבִּפְנִים, וְאֵינוֹ מְהַדְּקוֹ מִבַּחוּץ.

וְאָמַר רַבִּי שְׁפַטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲשָׂרָה שֶׁקָּרְאוּ בַּתּוֹרָה, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם גּוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה. הַגּוֹלְלוֹ נוֹטֵל שְׂכַר כּוּלָּן, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עֲשָׂרָה שֶׁקָּרְאוּ בַּתּוֹרָה, הַגּוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה קִיבֵּל שְׂכַר כּוּלָּן. שְׂכַר כּוּלָּן סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: קִיבֵּל שָׂכָר כְּנֶגֶד כּוּלָּן.

וְאָמַר רַבִּי שְׁפַטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בְּבַת קוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָּבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר“. וְהָנֵי מִילֵּי, דְּשָׁמַע קַל גַּבְרָא בְּמָתָא, וְקַל אִיתְּתָא בְּדַבְרָא. וְהוּא דְּאָמַר: ”הֵין הֵין“ וְהוּא דְּאָמַר: ”לָאו לָאו“.

וְאָמַר רַבִּי שְׁפַטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַקּוֹרֵא בְּלֹא נְעִימָה וְשׁוֹנֶה בְּלֹא זְמִרָה, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: ”וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּגוֹ‘“.

מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: מִשּׁוּם דְּלָא יָדַע לְבַסּוֹמֵי קָלָא — ”מִשְׁפָּטִים לֹא יְחִיוּ בָּהֶם“ קְרֵית בֵּיהּ?! אֶלָּא כִּדְרַב מְשַׁרְשִׁיָא, דְּאָמַר: שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעִיר אַחַת וְאֵין נוֹחִין זֶה אֶת

וְזֶה בַּהֲלָכָה — עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: "וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חוּקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחְיוּ בָּהֶם".

אָמַר רַבִּי פַּרְנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹחֵז סֵפֶר תּוֹרָה עָרוֹם, נִקְבָּר עָרוֹם. עָרוֹם סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: נִקְבָּר עָרוֹם בְּלֹא מִצְוֹת.

בְּלֹא מִצְוֹת סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: נִקְבָּר עָרוֹם בְּלֹא אוֹתָהּ מִצְוָה.

אָמַר רַבִּי יַנַּאי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי סָבָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי רַבָּה: מוּטָב תִּיגָּלֵל הַמִּטְפַּחַת וְאַל יִגָּלֵל סֵפֶר תּוֹרָה.

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מִצְוָתָן שֶׁיִּהְיוּ קוֹרִין אוֹתָן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּזְמַנּוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן: מֹשֶׁה תִּיקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהוּ שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם. הִלְכוֹת פֶּסַח — בַּפֶּסַח, הִלְכוֹת עֲצֶרֶת — בָּעֲצֶרֶת, הִלְכוֹת חַג — בֶּחָג.

הֲדַרַן עֲלָךְ בְּנֵי הָעִיר וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת מְגִילָּה